

Delning av fiske vid fastighetsbildning

Jens Nilsson

Marcus Söderström

copyright © Jens Nilsson & Marcus Söderström 2012

Båda författarna har gemensamt bidragit till hela detta examensarbete

Fastighetsvetenskap
Lunds Tekniska Högskola
Lunds Universitet
Box 118
221 00 Lund

ISRN/LUTVDG/TVLM/12/5251 SE
Tryckort: Lund

Delning av fiske vid fastighetsbildning

Division of fish right in cadastral procedure

Examensarbete utfört av/Master of Science Thesis by:

Jens Nilsson, Civilingenjörsutbildning i Lantmäteri, LTH, Lunds Universitet

Marcus Söderström, Civilingenjörsutbildning i Lantmäteri, LTH, Lunds Universitet

Handledare/Supervisor:

Fredrik Warnquist, universitetsadjunkt, Fastighetsvetenskap, LTH, Lunds Universitet

Håkan Söderberg, förrättningslantmätare, Lantmäteriet Vetlanda

Examinator/Examiner:

Klas Ernard Borges, universitetslektor, Fastighetsvetenskap, LTH, Lunds Universitet

Opponent/Opponent:

Gustav Svebring, Civilingenjörsutbildning i Lantmäteri, LTH, Lunds Universitet

Jonas Lundgren, Civilingenjörsutbildning i Lantmäteri, LTH, Lunds Universitet

Nyckelord:

Delning av fiske, fastighetsbildning, lantmäteriförrättning, fiskevårdsområde, fiskesamfällighet

Keywords:

Division of fish right, property formation, cadastral procedure, fishery conservation area, joint fishery unit

Delning av fiske vid fastighetsbildning

Abstract

The purpose of this Master of Science Thesis is to investigate what the act of FBL 3:8 means, how it is applied and to what extent it is used. As part of the cadastral authority project to create recommendations for a uniform policy in the treatment of division of fish rights, this thesis investigates how this section of the law is applied in the counties of Skåne, Blekinge and Kronoberg.

The act of FBL 3:8 is a protective measure aimed at protecting the fish treatment in cadastral procedures. When the number of properties that have the right to fish in certain waters becomes larger due to cadastral procedure a division of fish rights is a fact. At such cadastral procedures FBL 3:8 is relevant and an evaluation of whether there is inconvenience of any importance to the fish treatment should be done. Developed strategies for addressing the consequences for the fish treatment are missing in many cases when cadastral procedures regarding division of fish rights are taken place. Any uniform criteria to assess if there is any inconvenience of any importance to the fish treatment within the Cadastral Authority and The County Administrative Board in the counties of Skåne, Blekinge and Kronoberg are missing. However, in the two authorities a similar trend can be observed, that the offices that handles such cases more frequently also have the most well made strategies to assess these cadastral procedures.

Some similarities in the assessment criteria among the offices dealing with such cadastral procedures more frequently can be determined in this study. Important criteria to take into consideration are the importance of having an orderly management of the fishing water, the ability to be able to conduct a rational fishing and an assessment of the return of the fish right. Among the offices of the two authorities that makes assessments under these criteria, the assessment often differ in how restrictive they are.

Delning av fiske vid fastighetsbildning

Sammanfattning

Syftet med denna studie är att utreda vad regeln i FBL 3:8 innebär samt i vilken utsträckning den används och hur den tillämpas. Inom lantmäteriet har nyligen väckts frågan att arbeta fram rekommendationer för hur FBL 3:8 bör tillämpas vid prövning i olika situationer, baserade på nationell regionala eller lokala kriterier. Som en del i detta rikstäckande arbetet ska detta examensarbete utreda hur lagrummet idag tillämpas vid fastighetsbildning berörande sötvattenfiske i Skåne, Blekinge och Kronobergs län.

Bestämmelsen i FBL 3:8 är en så kallad skyddsbestämmelse som syftar till att skydda fiskevården vid olika fastighetsbildningsåtgärder. När antalet fastigheter som har rätt att fiska i ett visst fiskevatten blir fler vid en fastighetsbildningsåtgärd sker en uppdelning av fisket. Vid sådana förrättningar är lagrummet aktuellt och en bedömning av om det uppstår olägenhet av någon betydelse för fiskevården ska göras. Metoden som har använts är litteratur- och rättsfallstudier. Vidare har vi genomfört enkätundersökningar och intervjuer med lantmäteriet samt länsstyrelsen. Därefter genomfördes aktstudier och slutligen analyserades undersökningsmaterialet.

Eftersom fiskedelningsärenden är en relativt ovanlig fastighetsbildningsåtgärd saknar många förrättningslantmätare kunskaper och erfarenheter om FBL 3:8. Utarbetade strategier för hur konsekvenserna för fiskevården bedöms vid uppdelning av fiske saknas därför i många fall. Även bland de förrättningslantmätare som handhar sådana ärenden mer frekvent skiljer sig bedömningsgrunderna. Vi har även i undersökningsmaterialet sett exempel på förrättningar där en delning av fiske sker utan att förrättningslantmätaren prövat FBL 3:8. Huvuddelen av fiskedelningsärenden sker i samband med andra fastighetsbildningsåtgärder och endast ett fåtal är rena fiskedelningsärenden. Samråd med länsstyrelsen utgör en viktig del i beslutsunderlaget för att bedöma huruvida fiskevården skadas eller inte, men dessa samråd sker dock ej i någon större omfattning. På länsstyrelsen finns ingen enhetlig policy för hur de avger sina yttranden. Inom lantmäteriet och länsstyrelsen kan en liknande tendens utläsas, att de kontor som oftast handhar sådana ärenden har de mest välarbetade strategierna för att bedöma dessa frågor.

Några enhetliga bedömningsgrunder för att bedöma om det uppstår olägenheter av någon betydelse för fiskevården inom lantmäteriet och länsstyrelsen saknas. Vissa likheter i bedömningskriterierna bland de kontor som handhar sådana ärenden mer frekvent kan utronas i undersökningsmaterialet. Viktiga kriterier att ta hänsyn till är: vikten av att ha en ordnad förvaltning av fiskevattnet, möjligheten till att kunna bedriva ett rationellt fiske samt en bedömning av fiskerättens avkastning. Bland kontoren på de två myndigheterna som gör en bedömning enligt dessa kriterier skiljer sig bedömningarna ofta åt i hur restriktiva de är. Som en avslutande del i examensarbetet har vi utarbetat en lathund för fastighetsbildningsåtgärder där en prövning enligt FBL 3:8 är aktuell. Denna innehåller relevanta bedömningsgrunder hämtade från undersökningsmaterialet.

Delning av fiske vid fastighetsbildning

Förord

Examensarbetet avslutar fem innehållsrika och givande år på Lunds Tekniska Högskola. Det har varit en tid kantad av hårt arbete men även minnesvärda upplevelser. Det är med blandade känslor vi nu lämnar studierna för att ge sig oss ut i arbetslivet.

Vi vill rikta ett stort tack till alla som ställt upp på intervjuer, tillhandahållit material, kommit med värdefulla kommentarer och lämnat givande synpunkter. Till två personer vill vi rikta ett extra tack. Det är vår handledare Fredrik Warnquist på avdelningen för fastighetsvetenskap på Lunds Tekniska Högskola som alltid ställt upp med stort engagemang och kommit med värdefull input. Vi vill även tacka Håkan Söderberg på lantmäteriet i Vetlanda för idén till examensarbetet men även för värdefulla kommentarer och synpunkter under arbetets gång.

Lund den 6 maj 2012

Jens Nilsson

Marcus Söderström

Delning av fiske vid fastighetsbildning

Författningar

FBL	Fastighetsbildningslagen (1970:988)
JB	Jordabalken (1970:994)
JDL	Jorddelningslagen (1926:326)
JP	Lag om införande av nya jordabalken (1970:995)
SFL	Lag om förvaltning av samfälligheter (1973:1150)
ÄJB	Äldre Jordabalken 1734 års lag
	Lag om gräns mot allmänt vattenområde (1950:595)
	Fiskelagen (1993:787)
	Lag om rätt till fiske (1950:596)
	Lag om fiskevårdsområden (1981:533)

Förkortningar/Förklaringar

LM	Lantmäterimyndigheten
KLM	Kommunala Lantmäterimyndigheten
SLM	Statliga Lantmäterimyndigheten
FBM	Fastighetsbildningsmyndigheten (är ett tidigare namn för Lantmäterimyndigheten)
LMV	Lantmäteriverket (är ett tidigare namn för Lantmäterimyndigheten)
LTH	Lunds Tekniska Högskola
KTH	Kungliga Tekniska Högskolan
FD	Fastighetsdomstolen (numera Mark och Miljödomstolen)
HovR	Hovrätten
NJA	Nytt juridiskt arkiv
Fiskedelningsärende	Fastighetsbildningsärende som berör delning av fiske i samband med annan fastighetsbildningsåtgärd t.ex. klyvning, fastighetsreglering och avstyckning.
Rent fiskedelningsärende	Fastighetsbildningsärende som endast berör delning av fiske, inte i samband med annan fastighetsbildningsåtgärd.

Delning av fiske vid fastighetsbildning

Innehållsförteckning

1. Inledning	17
1.1 Bakgrund.....	17
1.2 Syfte.....	18
1.3 Frågeställningar.....	18
1.4 Metod.....	18
1.4.1 Litteraturstudier.....	18
1.4.2 Rättsfallsstudier.....	18
1.4.3 Intervjuer.....	18
1.4.4 Enkäter.....	19
1.4.5 Aktstudier.....	19
1.5 Disposition.....	19
1.6 Avgränsningar.....	20
1.7 Felkällor.....	20
2. Lagstiftning	21
2.1 Vattenområden.....	21
2.1.1 Allmänt vatten.....	21
2.1.2 Enskilt vatten.....	21
2.1.3 Historik vattenområden.....	22
2.2 Rätt till fiske.....	23
2.2.1 Allmänt fiske.....	23
2.2.2 Enskilt fiske.....	24
2.2.3 Historik rätt till fiske.....	25
2.2.4 Fiskerättens värde.....	26
2.3 Fastighetsbildning.....	26
2.3.1 Fristående fiske.....	27
2.3.2 Bundet fiske.....	30
2.3.3 Fiskeservitut.....	31
2.3.4 Jordeboksfiske.....	31
2.3.5 Uppdelning av fiske.....	31
2.3.6 Historik FBL.....	34
2.3.7 Fördelning av andelar samfälligheter.....	36

Delning av fiske vid fastighetsbildning

2.4	Fiskevårdsområden	36
3.	Fisket	39
3.1	Sverige	39
3.2	Avgränsningsområdet	40
3.2.1	Skåne län	41
3.2.2	Blekinge län	41
3.2.3	Kronoberg län	41
4.	Rättsfall	43
4.1	Göta Hovrätt, 2006-08-25, Ö 2702-04	43
4.2	Svea Hovrätt avd 14, 1996-08-27, Ö 4167/95	45
4.3	Hovrätten Övre Norrland, 1994-07-17, UÖ 2127	46
4.4	Hovrätten Västra Sverige avd 1, 1983-02-10, UÖ 5	47
4.5	Hovrätten Övre Norrland, 1979-10-11, UÖ 2091	48
4.6	Hovrätten Övre Norrland, 1979-12-14, UÖ 2111	50
4.7	Sammanfattning	51
5.	Länsstyrelsen	53
5.1	Intervjuer	53
5.1.1	Skåne län Johan Wagnström – Fiskeridirektör	53
5.1.2	Blekinge län Lars Lundahl – Länsfiskekonsulent	55
5.1.3	Kronoberg län Olof Lessmark – Fiskeridirektör	56
6.	Lantmäteriet	59
6.1	Enkäter	59
6.1.1	Skåne län	59
6.1.2	Blekinge län	60
6.1.3	Kronoberg län	61
6.2	Intervjuer / e-post korrespondens	62
6.2.1	Skåne län	62
6.2.2	Blekinge län	65
6.2.3	Kronoberg län	66
7.	Aktstudier	71
7.1	Fiskeservitut	71
7.1.1	Skåne län	72
7.1.2	Blekinge län	73

Delning av fiske vid fastighetsbildning

7.1.3	Kronoberg län	74
7.2	Övriga fastighetsbildningsåtgärder	75
7.2.1	Skåne län	76
7.2.2	Blekinge län	77
7.2.3	Kronoberg län	77
8.	Analys	81
8.1	Lagstiftningen	81
8.2	Rättsfall	83
8.3	Länsstyrelsen.....	85
8.4	Lantmäteriet	87
8.4.1	Skåne län	87
8.4.2	Blekinge län	88
8.4.3	Kronoberg län	88
8.5	Aktstudier.....	90
8.5.1	Fiskeservitut	90
9.	Slutsatser	93
9.1	Rekommendationer	94
10.	Referenslista	95
10.1	Lagkommentarer	95
10.2	Förarbeten	95
10.3	Myndighetspublikationer	95
10.4	Litteratur	95
10.5	Rättsfall	96
10.6	Förrättningsakter	96
10.7	Intervjuer	97
10.8	Elektroniska källor	97
10.9	E-post korrespondens	97
10.10	Övriga	98
	Bilaga 1 Länsstyrelsens policy vid fiskedelning i Skåne län	99
	Bilaga 2 Enkät.....	103

Delning av fiske vid fastighetsbildning

1. Inledning

1.1 Bakgrund

I Sverige är grundregeln att fiskerätten i enskilt vatten hör till fastighetsägaren, genom att vattenområdet samt fisket inom detta är en enhet. Detta är dock inte alltid fallet, utan ofta är äganderätten till vattenområdet och fiskerätten skilda åt, vilket bl.a. kan betyda att ägaren av ett vattenområde inte alltid har enskild fiskerätt. Ofta är fisket samfällt och hör då till flera fastigheter gemensamt, samtidigt som vattnet antingen är samfällt eller enskilt delat mellan fastigheterna. I vissa fall är fisket helt utbrutet från mark- och vattenområdet och bildar då speciella fiskefastigheter som saknar eget mark- eller vattenområde.

I FBL finns bestämmelser om förändringar och bildande av fastigheter. Delning av fiske har reglerats i FBL sedan dess tillkomst 1972 och dessförinnan i JDL. FBL 3:8 är en skyddsregel med syfte att skydda fiskevården från olägenheter när en uppdelning av fiske sker vid en fastighetsbildningsåtgärd. Fisket har ett starkt skydd för skadlig delning i form av FBL 3:8. Delning av fiske kan ske genom lantmäteriförrättning hos lantmäteriet. FBL 3:8 är en juridiskt tvingande regel, där förrättningslantmätare vid förrättningar har ett ansvar att tillämpa paragrafen korrekt vid fastighetsbildningsåtgärden.

Sommaren 2011 skrev Håkan Söderberg, förrättningslantmätare i Jönköpings län, till lantmäteriets huvudkontor med en uppmaning om behovet av att ta fram praktiska rekommendationer för hur fiskefrågor bör behandlas i samband med fastighetsbildning. Syftet med rekommendationerna skulle vara att beakta fiskerättens potentiella värde och bedrivande vid varje enskild fastighetsbildningsåtgärd med stor hänsyn till nationella, regionala och lokala förhållanden och intressen. Kriterier för beslut i frågan bör alltid vila på fiskeribiologiska och fastighetsindelingsmässiga grunder. Lantmäteriet föreslog att vissa delar av arbetet kunde förläggas i form av examensarbeten, varför ett förslag till beskrivning av examensarbetet togs fram. Inom organisationen har man olika uppfattningar om hur FBL 3:8 ska tolkas, varför likartade hanteringar eller rekommendationer saknas. Enligt Söderberg har detta lett till många förrättningar med oenhetlig hantering.

Ett problem är, enligt Håkan Söderberg, att man saknar rutiner vid dessa ärenden och att stora kunskapsluckor finns eftersom dessa ärenden är ovanliga. I undervisningen på LTH har detta ämne berörts mycket översiktligt och med detta projekt vill få en djupare förståelse för ämnet. De undersökande delarna i detta examensarbete syftar till att undersöka hur man i förrättningar i Skåne, Blekinge samt Kronobergs län tillämpar lagen. Liknande examensarbeten pågår för att kartlägga hur man i andra delar av landet tillämpat paragrafen. Hur djup förståelse har man om FBL 3:8?

1.2 Syfte

Examensarbetets syfte är att redogöra för vad regeln i FBL 3:8 innebär samt i vilken utsträckning den används och hur den tillämpas.

1.3 Frågeställningar

- Hur ofta gör lantmäteriet en bedömning enligt FBL 3:8?
- Hur bedöms rekvisitet ”olägenhet av någon betydelse för fiskevården” vid lantmåteriförrättning?
- Vilka faktorer beaktas vid fiskedelning och hur varierar dessa lokalt beroende av typ av fiskevatten och fiskbestånd?
- I vilken omfattning och för vilka ändamål bildar lantmäteriet fiskeservitut?
- I vilken utsträckning samråder förrättningslantmätaren med länsstyrelsen när FBL 3:8 är tillämplig i en förrättning?
- Har vissa fiskevatten större skyddsvärde än andra?

1.4 Metod

1.4.1 Litteraturstudier

Den teoretiska delen i detta examensarbete har grundats på litteraturstudier. Litteratur kring lagstiftningen såsom lantmäteriets handbok till FBL men även kommenterar till lagtexten och förarbetena studerats. Dessutom har propositioner och statliga utredningar studerats.

1.4.2 Rättsfallsstudier

Utbudet av rättsfall som behandlar delning av fiske är relativt begränsat med många äldre rättsfall. Det finns inget rättsfall från vårt avgränsningsområde därför har vi studerat och analyserat rättsfall från hela Sverige. Inget av rättsfallen har nått Högsta domstolen men domarna kan ändå tjäna till en vägledning om hur domstolarna resonerar i frågan.

1.4.3 Intervjuer

Intervjuer med förrättningslantmätare som handhaft fiskedelningsärenden är en viktig del av undersökningen i examensarbetet. I vissa fall har intervjuer skett via e-post korrespondens. De personer vi intervjuat har valts ut i samråd med vår handledare på lantmäteriet. Då förrättningslantmätaren vid frågor kring FBL 3:8 ska samråda med länsstyrelsen har vi varit i kontakt med fiskeridirektörer och länsfiskekonsulenter i

respektive län. På detta sätt har vi fått en bild av hur länsstyrelserna i respektive län resonerar vad gäller FBL 3:8.

1.4.4 Enkäter

Enkäter har använts för att undersöka hur lantmäterikontoren i avgränsningsområdet hanterar förrättningar som berör delning av fiske. Kontoren har valts ut i samråd med vår handledare på lantmäteriet. I Skåne, Blekinge och Kronobergs län har olika lantmäterikontor för respektive läns räkning fyllt i enkäten som vi sedan sammanställt. Innan utbildningsdagen på LTH för förrättningslantmätare från Halland och Skåne kortades enkäten till 9 frågor, som de närvarande förrättningslantmätarna ombads fylla i. Svar från förrättningslantmätarna verksamma i Skåne län sorterades ut och sammanfattades.

1.4.5 Aktstudier

Till grund för detta avsnitt har vi begärt ut listor från lantmäteriet med alla servitut och samfälligheter som innehåller ordet fiske samt alla fiskefastigheter som finns inom avgränsningsområdet. Listorna med samfälligheter och fiskefastigheterna är ofullständiga, varför dessa endast har använts i begränsad utsträckning i rapporten. Den enda listan som vi kunde få ut någon ordentlig statistik av var den med fiskeservitut.

Att i lantmäteriregistret utsöka övriga fastighetsbildningsärenden där FBL 3:8 är tillämplig t.ex. i samband med klyvningar, fastighetsregleringar och avstyckningar har inte varit möjligt. För att hitta dessa fastighetsbildningsärenden har vi bett om relevanta akter av dem vi har intervjuat, men även letat i listan över fiskesamfälligheterna. Genom att undersöka dessa akter samt att intervjua förrättningslantmätare har vi fått en bild av hur FBL 3:8 tillämpas.

1.5 Disposition

Kapitel 2 – Lagstiftning. Här behandlas de för rapporten relevanta lagstiftningarna som t.ex. lag om gräns mot allmänt vattenområde, fiskelagen, fastighetsbildningslagen m.fl. Kapitlet innehåller även en historisk bakgrund om hur dessa lagar såg ut innan dagens lagstiftning.

Kapitel 3 – Fisket. I detta kapitel presenteras inledningsvis fiskets bedrivande i Sverige med fokus på insjöfisket. Sedan behandlas detta i avgränsningsområdet Skåne Blekinge och Kronobergs län. Här presenteras bl.a. viktiga fiskevatten och fiskearter, typ av fiske samt vilka ägarstrukturer som är de vanligaste.

Kapitel 4 – Rättsfall. Kapitlet behandlar de rättsfall som finns inom delning av fiske. Eftersom det inte finns något rättsfall från avgränsningsområdet har rättsfall från hela Sverige behandlats.

Kapitel 5 – Länsstyrelsen. Detta kapitel innehåller en sammanställning av de intervjuer som har utförts med fiskeridirektörer och länsfiskekonsulenter i avgränsningsområdet.

Kapitel 6 – Lantmäteriet. I detta kapitel presenteras sammanfattningar av de intervjuer som har genomförts med förrättningslantmätare på lantmäteriet. Kapitlet innehåller även sammanställning av de enkäter som har skickats ut till lantmäterikontoren i avgränsningsområdet.

Kapitel 7 – Aktstudier. I detta kapitel studeras de fiskeservitut som har bildats inom avgränsningsområdet efter 1972. Här studeras även andra akter som har inneburit en delning av en fiskerätt.

Kapitel 8 – Analys. Detta kapitel innehåller en samlad analys av rapportens frågeställningar.

Kapitel 9 – Slutsatser I kapitlet presenteras författarnas slutsatser.

1.6 Avgränsningar

Geografiskt kommer examensarbetets undersökningsdel att avgränsas till Skåne, Blekinge och Kronobergs län. Det kommer även att vara begränsat till att enbart behandla inlandsfiske.

1.7 Felkällor

Eftersom vi har haft svårt att utsöka förrättningar där FBL 3:8 tillämpas vid avstyckningar, klyvningar och fastighetsregleringar hänger en stor del av undersökningen på utförda intervjuer, varför detta inte blir någon uttömmande undersökning. Vid intervjuerna har vi använt oss av ljudinspelning, för att senare kunna sammanställa intervjuerna. På detta sätt har vi försökt minimera riskerna för felskrivningar, men ändå finns viss risk för att vi missuppfattat svaren eller att den intervjuade tolkat frågan fel. Därför har vi låtit samtliga intervjuade läsa igenom och korrigera sammanfattningarna av intervjuerna. Vad gäller studier av de listor vi har beställt från lantmäteriet finns det risk att dessa är ofullständiga vilket kan göra statistiken osäker.

2. Lagstiftning

2.1 Vattenområden

För att utreda lagstiftningen kring fiske krävs det en genomgång av lagstiftningen kring Sveriges vattenområden. I Sverige delas vattnet in i allmänna och enskilda vattenområde vilket regleras i lagen om gräns mot allmänt vattenområde.

2.1.1 Allmänt vatten

Som allmänt vatten klassificeras vattnet i havet samt de fyra sjöarna Vänern, Vättern, Hjälmaren och Storsjön. Att vattnet är allmänt betyder att det inte är bundet till någon ägare i rättslig mening.¹ Rapportens avgränsning är inlandsfiske i sjöar och vattendrag.

2 § Lagen om gräns mot allmänt vattenområde

Till fastigheterna hänföres i havet

1. allt vatten inom trehundra meter från fastlandet eller från ö av minst etthundra meters längd ävensom, på de ställen där den stranden följande kurvan för högst tre meters djup går längre ut, allt vatten inom denna djupkurva; samt
2. allt vatten, som har förbindelse med öppna havet allenast över vatten som nu sagts; dock att ej på grund av vad under 2 upptagits vatten vid Bohusläns kust från och med Gullmarsfjorden till och med Hakefjorden må hänföras till fastigheterna.

I paragrafens första punkt klargörs skillnaden mellan vad som är enskilt och allmänt vatten i havet, denna innebär att allt vatten 300 meter ut ifrån strandkanten är enskilt. Finns det en ö som är minst 100 meter lång räknas de trehundra meterna från denna och utåt. Om djupet dock är mindre än tre meter i en radie mer än 300 meter från fastland eller ö, följer gränsen djupet tills det blir tre meter djupt.

I lagens 3 § redogörs för kilometerregeln som aktualiseras i Blekinge län, denna regel säger att om förbindelsen där det allmänna vattnet och det enskilda vattnet möts är smalare än en kilometer, t.ex. i en vik, förblir vattnet enskilt i viken.

2.1.2 Enskilt vatten

Övriga vattenområden som inte är allmänt vatten ingår i fastighetsindelningen och har en ägare i rättslig mening. Vattenområdena tillhör fastigheterna och ligger då oftast direkt utanför strandkanten eller bildar egna fastigheter med bara vatten. Det enskilda vattnet kan även vara samfällt d.v.s. utgöra en samfällighet.² Då äganderätten ej framgår av grundhandlingarna är presumtionen för vatten att det är enskilt, för att det

¹ Julstad 2011 s.46

² Ekbäck 2009 s. 10-11

ska anses vara samfällt och därmed odelat behövs presumtionen motbevisas.³ Fastigheters gränser i vattenområden, när detta ej framgår av grundhandlingen, behandlas i JB 1:5. Denna regel tillämpas för vattenområden i sjöar, vattendrag, i havet och i de fyra stora sjöarna ut till gränsen mot det allmänna vattnet. JB 1:5 klargör att om gräns inte kan bestämmas enligt 3 § eller 4 § samma kapitel, sträcker sig gränsen så att till varje fastighet hör den del av vattenområdet som är närmast strandkanten. Förskjuts strandlinjen, ska gränsen ha den sträckning efter strandlinjens tidigare läge om detta kan fastställas. Mindre holmar och skär påverkar inte gränsdragningen, däremot påverkar öar gränsdragningen. Som tidigare nämnts regleras i lagen om gräns mot allmänt vattenområde, gränsdragningen mellan enskilt och allmänt vatten i havet och i de fyra stora sjöarna. JB 1:5 2 st. klargör hur man bestämmer gräns i vattenområden efter vattenstånd.⁴

2.1.3 Historik vattenområden

Lagen om gräns mot allmänt vatten kom till 1950 i väntan på revision av jordabalken om fastigheters gränser mot allmänt vattenområde i havet och de stora sjöarna. I det följande görs en genomgång av hur allmänna och enskilda vattenområden klassificerades innan nuvarande lag trädde i kraft. Klara regler om rätten till vattenområden fanns inte innan 1950, utan dåvarande rättstillämpning stöddes på fiskelagens regler kring detta.

Allmänt vatten

Någon bestämmelse om fastigheters gräns i havet fanns inte, men enligt då gällande rättsuppfattning, var denna gräns att hänföra till gränsen för det enskilda fisket. Nuvarande lagens andra paragraf första punkt, om vad som till fastigheter hänföres i havet, ersatte regeln om att strandägarnas vattenområde sträckte sig ut 180 meter från strandkanten om djupkurvan vid denna gräns var minst två meter. Holme som låg inom denna 180 meters gräns, hörde till det enskilda fiskevattnet. Enligt dåvarande rätt hörde till holme även rätt till vattnet kring denna. Denna regel fanns uttryckt i andra paragrafen lag om rätt till fiske från 1896, där det skrevs om enskilt fiskevatten i havet. Andra paragrafens andra punkt i nuvarande lag, ersatte den s.k. inomskärsregeln som innebar att till de fastighetsägare som ägde stränder och holmar även tillhörde vattenområde inomskärs dessa.

Enskilt vatten

Redovisningen av fastigheters gränser slutade i äldre tider mot vattenområden. I JB från 1734 redovisades i 12:4 regeln om gränser mellan byar i enskilt vatten. Samma lagrum tillämpades på ett motsvarande sätt för att redovisa fastigheters gränser i vattenområden inom byar. Nuvarande JB 1:5 är en motsvarighet till denna paragraf i 12:4 ÄJB.⁵

³ Handbok FBL 2012 Kap 1.4

⁴ Beckman, L., Bäärnhielm, M. m.fl. 2011 kommentar till JB 1:5

⁵ Handbok Registerkarta 2004

12 Kap 4 § Äldre Jordabalken

Är å, sjö eller sund, sidolånga byar emellan; ägen då halvt vardera. Ligger holme mitt uti insjö eller ström; vare lag samma. Ligger den ettdera landet närmare; have den holme, som vatten äger, efter rågång och bya skillnad. Flottholma have han, som den vid land sitt fäster. Kan insjö; eller del därav, till äng växa; äge var äng eller land, efter ty, som han i sjön rådande varit. Ligger by vid ändan, eller å sido vid stora sjöar; äge då i sjö eller holma efter rågång och bolstad sin. Haver någon urminnes hävd på utholmar, fisken eller fiskeskär; då äger han den rätt okvald behålla. Om kungs ådra i sjöar och strömmar urskils i bygningsbalken.

ÄJB 12:4 skulle tolkas som att till varje by som låg vid vattnet, skulle höra det vatten som låg närmast dess strand. Denna regel skulle inte gälla om det fanns märken av ålder som visade gränserna eller om gränsen hade bestämts på annat lagligt sätt.⁶ Likväl innehöll ÄJB 12:4 en regel om förskjutning av strandlinjen, där det åsyftades landhöjningar, sjösänkningar etc. I dessa fall skulle den tidigare strandlinjens sträckning gälla.⁷

2.2 Rätt till fiske

Rätten till fiske regleras i fiskelagen, denna rätt till fiske beror på om vattnet är enskilt eller allmänt. Under paragraferna 8 – 18 §§ finns bestämmelser som reglerar fisket i allmänt och enskilt vatten.

2.2.1 Allmänt fiske

I fiskelagen 8 § sägs att varje svensk medborgare har rätt att fiska i allmänna vatten, vad som innebär allmänt vatten se avsnitt 2.1.1 ovan. Svenska medborgare har även en viss rätt att fiska i enskilt vatten enligt bilagan till fiskelagen. Inom avgränsningsområdet gäller följande för allmänt fiske på enskilt vatten i kust- och skärgårdsområdena.

- Vid Blekinge läns östra kust får handredskap användas för att fånga alla fiskarter, dock får inte båt användas inte heller angeldonsfiske är tillåtet.
- Vid Blekinge läns södra kust får handredskap användas för att fånga alla fiskarter dock gäller att fisket inte kräver båt och inte heller här är angeldonsfiske tillåtet. Här får även rörligt redskap användas till alla fiskarter under förutsättning att det bedrivs minst 300 meter från fastlandet.
- För Skåne län gäller att för östra och södra kusten får både handredskap och rörligt redskap användas för att fånga all sorts fisk. På västkusten är fiske med alla redskap tillåtna, förutom fast redskap, särskilda regler finns även för ostronfiske.

⁶ Prop. 1970:20 del B sida 84

⁷ Prop. 1970:20 del B sida 85

2.2.2 Enskilt fiske

I fiskelagen 9 § stadgas det att fiske i enskilt vatten tillhör fastighetsägaren. Det enskilda fisket kan vara knuten till ägaren på ett antal olika sätt:⁸

- Fastigheten har en andel i ett samfällt fiske
- Fastigheten innehåller ett vattenområde med enskild fiskerätt
- Ägande av en fiskefastighet
- Fiskeservitut
- Dom i domstol
- Skatteläggning
- Innehavande av nyttjanderätt till fiske
- Urminnes hävd

Eftersom de fyra sista punkterna inte behandlas i FBL:s regler kommer en utredning av dessa inte att ingå i examensarbetet. Fallen i de två första punkterna kan vara knutna till sina fastigheter på två olika sätt, de kan antingen vara bundna eller fristående. Detta kommer att påverka hur de kommer att hanteras vid en lantmäteriförrättning, detta behandlas liksom punkterna tre och fyra senare i examensarbetet.

Fiskelagen 14 § klargör att fiskerätter som hör till allmänningar, får nyttjas av ägarna som har del i denna. Dessa allmänningar räknas numera som samfälligheter men enligt SFL 2 § är inte SFL tillämplig för förvaltande av dessa.⁹ Fiskerätter som hör till flera fastigheter gemensamt i form av samfälligheter, regleras via lagen om samfälligheter enligt fiskelagens 15 §.

Det finns två olika former av fiske i lagstiftningen, fritidsfiske och yrkesfiske. Definitionen av den senare finns i 6 § fiskelagen och enligt denna paragraf är detta fiske som utövas med yrkesfiskelicens enligt 30 § samma lag eller av utländska fiskare med särskilt tillstånd. Övrigt fiske d.v.s. sådant fiske som inte kräver någon licens, d.v.s. även fiske som grundar sig på enskild fiskerätt är att hänföra till fritidsfiske. Notera att fritidsfiske som grundar sig på enskild fiskerätt kan bedrivas i omfattande kommersiell omfattning utan att räknas som yrkesfiske.¹⁰

⁸ Handbok FBL 2012 Kap 3.8

⁹ Fredrik Warnquist, e-post korrespondens

¹⁰ SOU 2005:27 s. 44

Sportfiske och husbehovsfiske är två begrepp som inte förekommer i detta sammanhang. Dock förekom begreppet husbehovsfiske i 1896 års lag om rätt till fiske. Då avsåg begreppet den omfattning man fick bedriva fiske på när man ägde en andel i samfällt fiske. SFL har numera ersatt denna lag, men i SFL nämns inget om husbehovsfiske. Detta leder till att, om inget annat har bestämts med stöd av SFL, att en andel i en fiskesamfällighet även idag ger rätt till husbehovsfiske, dock inget utöver det.¹¹

2.2.3 Historik rätt till fiske

Fiskelagen från 1993 ersatte lagen om rätt till fiske. I det följande görs en genomgång av hur fisket i enskilt och allmänt vatten behandlades innan nuvarande lag trädde i kraft. I dåvarande lag från 1950 reglerades rätten till fiske i enskilt vatten i lagens femte paragraf, där det klargjordes:

5 § Lagen om rätt till fiske

I enskilt vatten må, såvitt ej nedan annat stadgas, fiske bedrivs endast av jordägaren eller den som enligt avtal, urminnes hävd, dom eller skattläggning eller på annan särskild grund äger rätt därtill.

Rätt till fiske i enskilt vatten kunde delas upp i jordäganderätt till fiske samt särskild rätt till fiske. Vad som menades med jordägaren i detta fall är ägare av fastighet med bundet fiske eller ägare av fastighet med tillhörande fristående fiskerätt. Detta kunde vara fallet i t.ex. byar med fastigheter, där fisket var bundet eller där fisket gått från att vara bundet till att bli fristående, genom att vattnet blivit enskilt och fisket fortsatt vara samfällt.¹²

Den andra formen av rätt till fiske i enskilt vatten var att hänföra till särskild rätt till fiske, det kunde utgöras av rätt till fristående fiske för en by eller ett hemman i en s.k. jordpossession. Vad som menades med jordpossessioner var bl.a. byar, grupp av byar, allmänningar etc. Även fiskefastigheter var att hänföra till särskild rätt till fiske.¹³

Rätten till fiske i allmänt vatten behandlades i lagen om rätt till fiske under paragraferna två till fyra.

2 § Lagen om rätt till fiske

I vatten, som enligt lagen om gräns mot allmänt vatten är allmänt vatten, må varje svensk medborgare fiske med rörligt redskap.

Efter tillstånd från berörd myndighet kunde även fast redskap användas i allmänt vatten. Fiskerätt grundad på enskild fiskerätt hade även rätt att sträcka fast redskap

¹¹ Handbok FBL 2012 Kap 3.8

¹² Rätten till vatten och fiske 1983:8 s. 4

¹³ Rätten till vatten och fiske 1983:8 s. 11

från enskilt till allmänt vatten. Sådant tillstånd skulle inte nekas sökande, om det kunde ske utan men för andra fiskande.¹⁴

Lagens tredje paragraf innehöll bestämmelser angående vissa sträckor vid kusten där enskilda fiskerättsinnehavare kunde sträcka fasta redskap från det enskilda till det allmänna vattnet utan sådant tillstånd som ovan nämnts. Detta gällde bl.a. för Blekinge läns östra kust samt Skåne läns södra och östra kust. Detta gällde inom 200 meter från strandkanten, eller högst tre meters djup eller från en ö av minst 100 meters längd. Vad som nämnts i tredje paragrafen skulle även gälla för särskild fiskerätt, om inte annat hade avtalats rörande dess omfattning. Fjärde paragrafen behandlade den rätt till fiske i allmänt vatten som utländska medborgare hade. Där det nämndes att utlänningar skulle ha samma rätt som svenska medborgare.¹⁵

2.2.4 Fiskerättens värde

Värdet av en fastighets enskilda fiske, torde rent ekonomiskt vara det evighetskapitaliserade värdet av fastighetsägarens kostnad av att köpa ett fiskekort varje år. Generellt är dock den rätt till fiske som innehavaren av ett fiskekort besitter, mer begränsad än vad ett enskilt fiske är, varför detta nuvärde borde vara en underskattning av det sanna värdet av fiskerätten. En skillnad mellan den rätt till fiske som ett fiskekort ger och en fastighets enskilda fiske, är att fasta redskap får användas av en enskild fiskerättsinnehavare. Ett sådant fiske ger möjligheter till större uttag, varför detta även har en inverkan på värdet. Därför borde värdet av en fiskerätt bestå av den evighetskapitaliserade kostnaden av att köpa ett fiskekort samt ett tillägg.

Värdet av enskilt fiske beror även på faktorer som vilka fiskarter som finns i vattnet, då värdet av dessa skiljer sig åt. Om utfiskningen av sjöar och hav blir mer omfattande torde även detta öka värdet av att äga enskilt fiske. Ett ökat intresse i samhället för att bedriva fiske med fiskekort skulle också analogt driva upp värdet av att äga ett sådant enskilt fiske.¹⁶

2.3 Fastighetsbildning

Som tidigare nämnts kan den enskilda fiskerätten vara knuten till en fastighet på ett antal olika sätt. I detta kapitel görs en utredning av vad som menas med fristående respektive bundet fiske samt vad fiskeservitut och fiskefastigheter innebär. Här utreds även vilka regler som gäller vid delning av fiske samt historiken på området.

¹⁴ Rätten till vatten och fiske 1983:8 s. 1

¹⁵ Rätten till vatten och fiske 1983:8 s. 2-3

¹⁶ Åsa Hansson 2012-03-30

2.3.1 Fristående fiske

1 kap 4 § Fastighetsbildningslagen

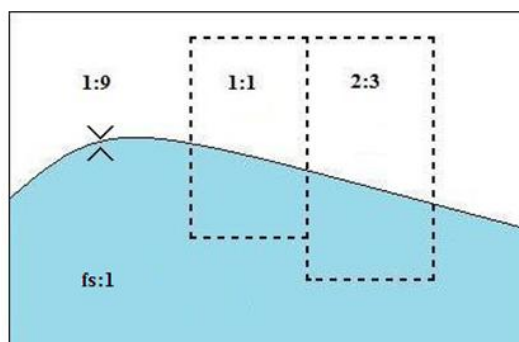
Vad som i denna lag sägs om mark eller område gäller i tillämpliga delar även beträffande fiske som ej ingår i äganderätten till vattenområdet och ej utgör servitut.

Paragrafen tar sikte på fristående fiske vilket betyder att äganderätten till vattnet och fisket är skilda åt, d.v.s. fristående fiske består enbart av fisket. Fisket ingår alltså inte i äganderätten till vattenområdet. Enligt bestämmelsen ovan är fristående fiske att likställas med fast egendom. Därför kan sådant fristående fiske bli föremål för fastighetsbildning och fastighetsbestämning enligt reglerna i FBL. Notera att enligt paragrafen gäller detta ej fiske som grundas på servitut.¹⁷

Vid användning av skyddsregeln i FBL 3:8 skiljer sig tillämpningen åt beroende på om fisket är fristående eller bundet. Därför redogörs nedan för de olika varianter av fristående fiske som kan förekomma.

Fall 1 Fisket är samfällt, men vattenområdet är enskilt¹⁸

I detta fall är fisket utbrutet från vattenområdet och har placerats i en samfällighet fs:1 som bara innehåller rätten till fiske. I samfälligheten är var och en av fastigheterna 1:9, 1:1 och 2:3 delägare. Detta är den vanligaste situationen av fristående fiske.¹⁹

Figur 1. Fall 1 Fristående fiske

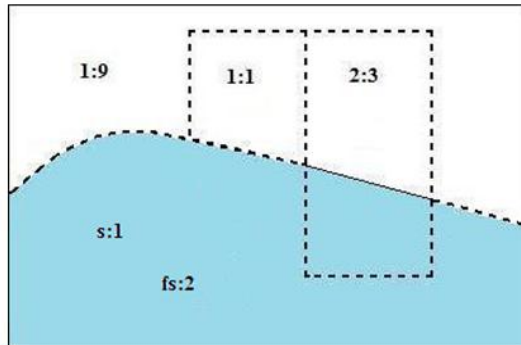
¹⁷ Handbok FBL 2012 Kap 1.4

¹⁸ Handbok FBL 2012 Kap 1.4

¹⁹ Handbok FBL 2012 Kap 1.4

Fall 2 Fiskesamfälligheten stämmer inte överens med vattensamfälligheten²⁰

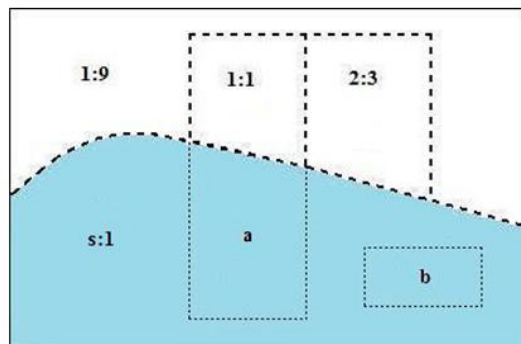
I detta fall finns det två samfälligheter, en för vattenområdet s:1 och en för fisket fs:2. Men dessa stämmer inte överens. 1:9 och 1:1 är delägare i båda medan 2:3 enbart är delägare i fiskesamfälligheten fs:2 och har enskilt vatten.

Figur 2. Fall 2 Fristående fiske

Fall 3 Enskilt fiske men samfällt vattenområde²¹

I detta fall är vattenområdet samfällt för samtliga fastigheter 1:9, 1:1 och 2:3. Dock är fisket enskilt för var och en av fastigheterna. I detta fall har det skett en särskild fiskedelning där fisket har delats upp på var och en av fastigheterna.²² 1:1 får fiska i område a och 2:3 får fiska i område b medan 1:9 får fiska i resten av sjön. Observera att områdena a och b inte innehåller något vattenområde utan utgör särskilda fiskelotter.

Figur 3. Fall 3 Fristående fiske

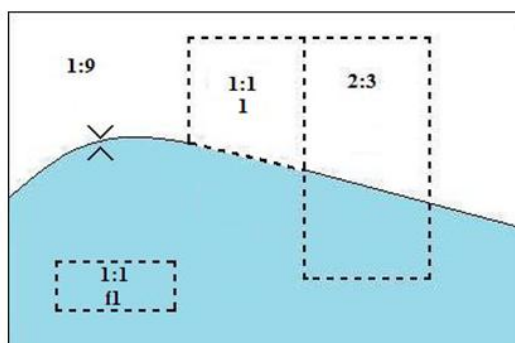
²⁰ Handbok FBL 2012 Kap 1.4

²¹ Handbok FBL 2012 Kap 1.4

²² Håkan Söderberg 2012

Fall 4 Fiske inom vattenområde som ingår i annan fastighet eller samfällighet²³

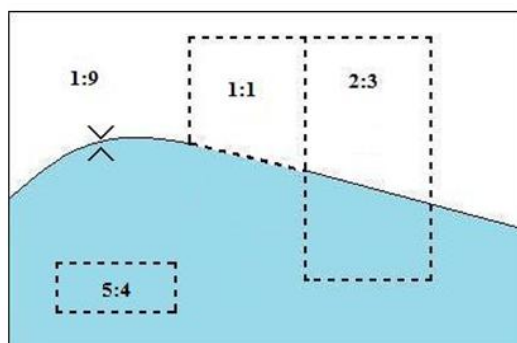
I detta fall har 1:1 en rätt att fiska men inte på sin egen fastighet. Fiskerätten är belägen på 1:9. 1:1 fl innehåller alltså bara en fiskerätt och inget vattenområde. Man säger att 1:1 som har rätten att fiska har en fiskelott. På samma sätt som en fastighet kan bestå av olika mark- och vattenlotter kan den även innehålla en fiskelott.

Figur 4 Fall 4 Fristående fiske

Fall 5 Fiskefastighet som omfattar allt fiske eller vissa fiskarter²⁴

I detta fall är 5:4 en helt fristående fiskefastighet som enbart innehåller fiske och inget vattenområde, 5:4 utgör alltså en självständig registerenhet. Rätten till fiske kan omfatta allt fiske eller enbart vissa fiskarter. Vattenområdet inom 5:4 tillhör 1:9. Denna form av fristående fiske kallas för fiskefastighet.

Figur 5 Fall 5 Fristående fiske

De områden som utgör fristående fiske benämns fiskeområden. När man vid lantmäteriförrättning behandlar en fastighet med någon form av fristående fiske måste detta fiske behandlas på något sätt d.v.s. det följer inte automatiskt med fastighetsindelningen. Sättet som man behandlar fisket på får då inte strida mot skyddsreglerna i FBL 3:8 vilket berörs nedan.

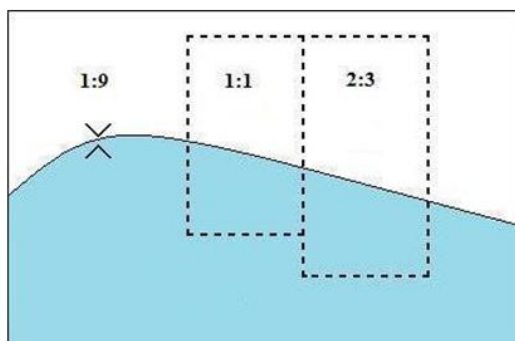
²³ Handbok FBL 2012 Kap 1.4

²⁴ Handbok FBL 2012 Kap 1.4

2.3.2 Bundet fiske

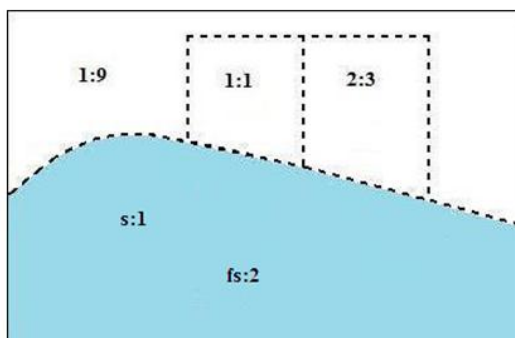
Om fisket inte är utbrutet från vattenområdet enligt ovan så är det frågan om ett bundet fiske. Då är fisket knutet till vattenområdet.²⁵

I detta fall är fisket knutet till fastighetens enskilda vattenområde. 1:9, 1:1 och 2:3 har fiskerätt i det vattenområde som hör till fastigheten. Fisket är bundet till vattenområdet.²⁶

Figur 6 Fall 1 Bundet fiske

Det finns ytterligare ett fall där fisket är bundet. I detta fall är både vattenområdet och fisket samfällt i två olika samfälligheter s:1 och fs:2. Samfälligheterna har båda samma delägarkrets och utbredning. Därmed är fisket bundet till äganderätten till vattenområdet.²⁷

Figur 7 Fall 2 Bundet fiske

2 Kap 3 § Fastighetsbildningslagen

Fastighetsbildning, som innebär ändring av fastighetsindelningen och berör vattenområde, omfattar även fisket, om detta ingår i äganderätten till området. Med stöd av 3 kap. 8 § får dock annat bestämmas.

Vid bundet fiske är regeln att om ett vattenområde genomgår en fastighetsbildningsåtgärd av något slag följer fisket automatiskt med enligt FBL 2:3. Vid dessa fastighetsbildningsåtgärder måste skyddsregeln i FBL 3:8 beaktas så att det inte uppstår skador för fiskevården. Detta utreds i avsnitt 2.3.5. Sista meningen i paragrafen ger dock en möjlighet att med stöd av FBL 3:8 behandla fisket

²⁵ Bonde, F., Dahlsjö, A., Julstad B. 2011 kommentar till FBL 1:4

²⁶ Handbok FBL 2012 Kap 1.4

²⁷ Handbok FBL 2012 Kap 1.4

annorlunda. Enligt FBL 3:8 finns det en möjlighet att bryta ut ett bundet fiske så att detta blir fristående, se avsnitt 2.3.5.

2.3.3 Fiskeservitut

Vid sidan om fristående och bundet fiske finns fiskeservitut som utgör en särskild rättighet. Det finns inga särskilda regler för fiskeservitut utan det är de generella servitutsreglerna som ska tillämpas. Vid inrättande, upphävande och ändring av officialservitut för fiske måste reglerna i FBL 3,5 och 7 kap vara uppfyllda.²⁸ Här kan dock en diskussion föras om villkoren i JB 14:1 verkligen är uppfyllt för detta ändamål, men det tycks ha godkänts av domstolarna då man i NJA 1976 s. 242 funnit att en upplåtelse av rätt till fritidsfiske, i form av ett avtalsservitut, kan godtas som servitut.²⁹ Fiskeservitut är således en särskild rättighet som är förenad med äganderätten till den härskande fastigheten. Enligt JB 7:9 kan servitut ej bildas på andelar i en samfällighet.

2.3.4 Jordeboksfiske

Förr i tiden skattades fisket av vissa fiskarter för sig och redovisades då som särskilda enheter i jordeboken. Detta fiske fick namnet jordeboksfisken. Dessa fastigheter innehöll då rätten att fiska en speciell fiskart, t.ex. laxfiske. Idag anses dessa vara fiskefastigheter enligt JP 10§ och ska behandlas som fall 5 under fristående fiske, se avsnitt 2.3.1.³⁰

2.3.5 Uppdelning av fiske

Bestämmelserna i FBL 3:8 är en så kallad skyddsbestämmelse som syftar till att skydda fiskevården vid olika fastighetsbildningsåtgärder. I paragrafen finns ett antal kriterier som måste vara uppfyllda för att en uppdelning av fisket genom fastighetsbildning ska bli tillåten. Det finns även en möjlighet att utesluta fisket från själva fastighetsbildningsåtgärden. Nedan finns paragrafen i sin helhet.

3 Kap 8 § Fastighetsbildningslagen

Fiske får ej uppdelas genom fastighetsbildning på sätt som medför olägenhet av någon betydelse för fiskevården. Uppdelning får dock ske, om den är nödvändig för att möjliggöra en eljest angelägen ändring i fastighetsindelningen och icke medför avsevärd olägenhet för fiskevården.

Ingår fiske i äganderätten till vattenområde och föreligger enligt första stycket hinder mot fastighetsbildningsåtgärd beträffande området, får bestämmas att fastighetsbildningen icke skall omfatta fisket, om fastighetsbildningen är av synnerlig vikt för en lämplig fastighetsindelning eller i övrigt av betydande allmänt intresse. Även om fastighetsbildningen ej är av den betydelse som nu angivits, får sådan bestämmelse meddelas, om vattenområdet är gemensamt för flera fastigheter.

²⁸ Handbok FBL 2012 Kap 1.4

²⁹ Bonde, F., Dahlsjö, A., Julstad B. 2011 kommentar till FBL 2:3

³⁰ Ekbäck 2009 s.9

Första stycket

Med uppdelning av fiske i det här sammanhanget menas att antalet fastigheter som har rätt att fiska i ett visst fiskevatten blir fler vid en fastighetsbildningsåtgärd. Detta gäller såväl för bundet som för fristående fiske och är tillämplig vid alla former av fastighetsbildning.

Skyddet i paragrafen är att delningar av fastigheter där fiske ingår inte får ge upphov till några olägenheter av betydelse för fiskevården. Fiskevård är i lagens mening ett vitt begrepp då det är en ”sammanfattande benämning på alla åtgärder som är ägnade att främja tillkomsten av ett rikt och allsidigt sammansatt fiskbestånd och ett i vidaste mening ändamålsenligt utnyttjande av fisket”.³¹ För att kunna göra en bedömning av vad som innebär olägenhet av någon betydelse för fiskevården är samråd med länets fiskerikonsulent ett viktigt beslutsunderlag. Enligt FBL 4:25 ska lantmäteriet vid behov samråda med de myndigheter som berörs av åtgärden. Det finns även en möjlighet att i komplicerade fall förordna en sakkunnig enligt FBL 4:34. När fisket ingår i en samfällighet och förvaltas av en samfällighetsförening eller ingår i ett fiskevårdsområde bör dessa ges tillfälle att yttra sig i fiskevårdsfrågan. I de fall denna paragraf används för att stoppa en förrättning är det viktigt att det av beslutet klart framgår hur fiskevården skulle lida men.³²

I paragrafens första stycke, andra mening finns ett undantag från skyddsbestämmelsen. Enligt denna gäller att, även om det innebär olägenhet av betydelse för fiskevården, får uppdelningen ske om den är nödvändig för att möjliggöra en eljest angelägen ändring i fastighetsindelningen om det icke medför avsevärd olägenhet för fiskevården. För att en sådan ändring i fastighetsbildningen ska anses vara angelägen borde det vara för att tillgodose ett allmänt intresse eller vara av påtaglig betydelse för den enskilda sakägaren.³³

Andra stycket

Som tidigare nämnts är huvudregeln enligt FBL 2:3 att fiske som ingår i äganderätten till ett vattenområde s.k. bundet fiske alltid följer ändringen i fastighetsindelningen. Om man till exempel avstycker ett fritidshus inklusive ett vattenområde från en annan fastighet med bundet fiske följer automatiskt fisket med det avstyckade vattenområdet.

Bestämmelsen i andra stycket är en undantagsbestämmelse som innebär att man, utan hinder av bestämmelsen i FBL 2:3, kan frigöra ett bundet fiske från vattenområdet så att det blir ett fristående fiske. För att detta ska vara tillåtet krävs det att fastighetsindelningen i det stora hela blir mer ändamålsenlig än vad som annars hade varit möjlig att uppnå. Om de olägenheter som det innebär att bryta ut fisket från vattenområdet bedöms som mindre framträdande än olägenheten av att upprätthålla sambandet mellan vattenområdet och fisket skulle det anses motiverat att låta fisket brytas ut. Andra stycket tycks ha tillkommit för att på bästa sätt kunna lösa olika

³¹ Prop. 1969:128 B 164

³² Handbok FBL 2012 Kap 3.8

³³ Bonde, F., Dahlsjö, A., Julstad B. 2011 kommentar till FBL 3:8

intressekonflikter, främst för fastighetsbildning berörande vattenkraft eller liknande industriella ändamål.³⁴

Bestämmelserna i FBL 3:8 2 st avser möjligheten att frigöra bundet fiske från ägandet till vatten och grund. Härvid skiljer sig lämplighetsrekvisiten åt beträffande enskilt och samfällt bundet fiske. Kraven är strängare angående skiljandet av enskilt bundet fiske från ägandet till vattenområde då det måste finnas synnerliga skäl till det eller i övrigt motiveras av starka allmänna intresse. För samfällt bundet fiske gäller motsvarande skyddsregler som för fristående fiskerätt i FBL 3:8 1 st.³⁵

FBL 3:8 är främst till för att tillgodose fiskenäringens intressen, inte sportfiskeintressen som oftast kan upplåtas med nyttjanderättsupplåtelse. I den mån nyttjanderättsupplåtelse inte kan ske kan servitut komma i fråga även för sportfiskeändamål.³⁶

Fiskeservitut

Som tidigare nämnts existerar det s.k. fiskeservitut. För inrättande av ett fiskeservitut är det samma villkor som vid inrättande av ett vanligt servitut som ska vara uppfyllda nämligen kapitel 3, 5 och 7 i FBL. Inrättande av ett fiskeservitut är en fastighetsbildningsåtgärd som kan innebära att fisket delas upp, i dessa fall måste reglerna i FBL 3:8 beaktas så att det inte uppstår någon olägenhet för fisket.

I detta fall är det första stycket i FBL 3:8 som är tillämplig. Vid bildande av ett fiskeservitut finns det möjligheter till mer flexibilitet jämfört med att bryta ut fisket i sin helhet som FBL 3:8 syftar till. Vid inrättande av fiskeservitut finns möjlighet att ställa upp villkor och på så vis hitta lämpligare lösningar vid avvägningar mellan olika fiskevårdsintressen. Med fiskeservitut kan man efter omständigheterna begränsa rätten till fiske t.ex. att fisket endast omfattar en viss fiskart eller att endast ett visst fiskeredskap får användas.³⁷

Fiskefastigheter

Som nämnts ovan förekommer även fastigheter som enbart består av fiske, det finns alltså varken något mark- eller vattenområde som fisket är knutet till. I FBL finns det inga speciella regler för bildande av sådana här fiskefastigheter utan det är de allmänna villkoren i FBL som ska användas. Således ska även reglerna i FBL 3:8 beaktas men fastigheten måste även uppfylla kravet på att den ska vara varaktigt lämpad för sitt ändamål enligt FBL 3:1. I sådana fall torde det vara svårt att bilda fiskefastigheter åtminstone när det gäller för att tillgodose sportfiskeändamål. För att kunna tillgodose kommunens behov av att anordna fritidsreservat med tillgång till fiske skulle detta kunna anordnas.³⁸

³⁴ Bonde, F., Dahlsjö, A., Julstad B. 2011 kommentar till FBL 3:8

³⁵ Håkan Söderberg, e-post korrespondens

³⁶ Bonde, F., Dahlsjö, A., Julstad B. 2011 kommentar till FBL 3:8

³⁷ Bonde, F., Dahlsjö, A., Julstad B. 2011 kommentar till FBL 3:8

³⁸ Bonde, F., Dahlsjö, A., Julstad B. 2011 kommentar till FBL 3:8

2.3.6 Historik FBL

För att få en förståelse för hur fiske tidigare behandlades vid fastighetsbildning kommer i följande avsnitt en genomgång av hur JDL:s lagrum behandlade dessa frågor innan FBL:s tillkomst 1972.

Fristående fiske

Nuvarande paragraf i FBL 1:4 behandlar fristående fiske. Innan FBL trädde i kraft reglerades fiskerätten vid fastighetsbildning i JDL. Vid JDL:s tillkomst ansågs det som mindre eftersträvansvärt att fisket och äganderätten till vattenområdena var skilda åt. JDL:s inställning till fisket var att fiskerätten inte borde separeras från äganderätten till vattenområdet detta var en princip som försökte fastställas vid lagens tillkomst.³⁹

I JDL fanns vissa problem vid behandlande av olika fristående fiskerätter eftersom dessa inte behandlades som fast egendom och därmed var svåra att återförena med äganderätten till vattenområdet. Genom att jämställa fristående fiske med fast egendom i FBL skulle fastighetsbildningsåtgärder som berörde fiskeförhållanden underlättas, samt skapa möjligheter att återförena särskild fiskerätt med äganderätten till vattenområdet. Det ansågs finnas ett behov av att låta fristående fiske kunna bli föremål för fastighetsbildningsåtgärder på samma sätt som fastigheters ägoområden.⁴⁰

Bundet fiske

JDL byggde på principen att när fisket ingick i äganderätten till vattenområdet skulle denna rätt, vid fastighetsbildning, inte kunna skiljas från äganderätten till grunden. Principen är den samma idag, då även grundsatsen i FBL, är att fisket inte ska skiljas från grunden. Det anses värdefullt att fisket ej skiljs från äganderätten till vattenområdet vid fastighetsbildning.⁴¹ Dagens regler i FBL 2:3 om bundet fiske motsvarar dåvarande JDL 1:5.

Som nämnts ovan i avsnitt 2.3.2 finns det ett undantagsstadgande i FBL 2:3, som hänvisar till FBL 3:8, detta undantag är en utvidgning av lagen jämfört med JDL. Bestämmelsen förklaras nedan. JDL 1:5 innehöll också ett undantagsstadgande från huvudregeln, där delningen av fiske utan delning av vattenområde kunde förekomma enligt JDL 20:8. Med stöd i JDL 10:7 kunde fisket undantagas från laga skifte, om det inte förut hade delats.⁴²

Skydd för fiskevården

JDL:s inställning och dess stadganden kan sammanfattningsvis sägas ha tillgodosett principen att fisket i ett vattenområde inte borde delas upp på något annat sätt än

³⁹ Bonde, F., Dahlsjö, A., Julstad B. 2011 kommentar till FBL 3:8

⁴⁰ Prop. 1969:128 B 83

⁴¹ Bonde, F., Dahlsjö, A., Julstad B. 2011 kommentar till FBL 2:3

⁴² Prop. 1969:128 B 87

vattenområdet. Olika indelningar skulle inte få gälla för äganderätten till vattenområdet och rätten till fiske.⁴³

År 1950 infördes i JDL ett tillägg som skulle förebygga uppdelningen av fiske i allt för många andelar vid avstyckningar. Innan tillägget i JDL 19:12 saknades ett skydd för fiskevården i lagen. Genom ändringen, skulle ägoviddar som avstyckats inte få andel i fisket om men av någon betydelse för fiskevården uppstod.⁴⁴ Bestämmelsen som infördes i JDL 19:12 avsåg endast fall där äganderätten till grunden och rätten till fiske var skilda åt, då fisket och vattenområdet blivit föremål för särskilda delningar eller att vattenområdet skiftas samtidigt som fisket lämnats som odelat. Lagen hindrade dock inte att till en avstyckad ägovidd lägga vattenområde med tillhörande fiske, lagen inskränkte inte heller möjligheten att dela fiske genom att avstycka vattenområde med tillhörande fiske.⁴⁵

JDL 19:12 andra stycket som var en motsvarighet till FBL 3:8, innebar att avstyckad ägo inte ska ha andel i fisket, om det uppkommer men för fisket av någon betydelse. Detta tillägg i lagen gjordes 1950 i syfte att undvika att fisket vid avstyckning inte delades upp i för många andelar. FBL 3:8 är en markant utvidgning av undantagsbestämmelserna i JDL 19:12 andra stycket, och möjliggör fler fastighetsbildningsåtgärder där fiskerätten kan separeras från äganderätten till vattenområdet. Vid en avstyckning av en fastighet med enskilt tillhörande vattenområde där fisket var gemensamt för denna och andra fastigheter, kunde styckningsfastighetens andel i fisket delvis eller helt läggas till den avstyckade fastigheten. Vid avstyckning av fastighet med tillhörande andel i samfällt vattenområde, kunde det bestämmas att andelen helt eller till viss del skulle följa med den avstyckade fastigheten. Var fisket i ovan nämnda fall bundet och sålunda också samfällt, innefattade andelen i vattenområdet som fördes till den avstyckade fastigheten, även en motsvarande andelsrätt i fisket. Att separera dessa på så sätt att fastigheten tillförsäkrades delaktighet i vattenområdet med undantag av fisket eller vice versa var dock inte möjligt.⁴⁶ Rörande servitut i JDL, gällde att fiskeservitut inte kunde bildas vid s.k. jorddelningsförrättningar.⁴⁷

JDL 19:12 tredje stycket behandlade de fall då en fastighet med bundet fiske avstyckades, om vattenområde ingick i avstyckningen från stamfastigheten skulle även fisket ingå. Vattenområdet kunde även bli samfällt för sakägarna. Fisket kunde således inte behandlas på annat sätt än vattnet i de två fallen utan skulle fortsätta att vara bundet. Vid en avstyckning kunde fastighetens enskilda vattenområde avstyckas var för sig eller tillsammans med landområde, och kunde därmed disponeras på samma sätt som annan mark.⁴⁸

⁴³ Landahl, T., Nordström, O., (1991) s.82

⁴⁴ Bonde, F., Dahlsjö, A., Julstad B. 2011 kommentar till FBL 3:8

⁴⁵ Landahl, T., Nordström, O., (1991) s.83

⁴⁶ Landahl, T., Nordström, O., (1991) s.83

⁴⁷ Prop. 1969: 128 B 1101

⁴⁸ Bonde, F., Dahlsjö, A., Julstad B. 2011 kommentar till FBL 3:8

2.3.7 Fördelning av andelar samfälligheter

Eftersom förrättningslantmätare vid uppdelning av fiskerätter ofta stöter på fiskesamfälligheter och ibland ställs inför yrkanden att fördela dessa, presenteras i följande avsnitt en genomgång av hur man normalt fördelar andelar i en samfällighet.

I FBL 6:1 3 st regleras bestämmande av andelstal för fastigheter med deläggande i samfällighet. Lantmäteriet har rätt att bestämma andelstalen efter vad som kan anses skäligt och ändamålsenligt med hänsyn till omständigheterna. De ska beakta inte bara lämplighetsvillkoren utan även de enskilda fastighetsägarnas intressen om dessa är berättigade. Flera principer är tänkbara till grund för delaktighet i en samfällighet, andelarna kan motsvara t.ex. samfällighetens ingående fastigheters respektive behov av denna, eller efter den omfattning varje fastighet kommer att utnyttja samfälligheten. I vissa situationer kan det förekomma att de deläggande fastigheterna avstår mark till samfälligheten. Utifrån detta kan andelar i samfällighet bestämmas, d.v.s. utifrån tillskjuten areal. FBL 6:1 används som grund även vid fördelning av andelstal vid övriga fastighetsbildningsåtgärder såsom vid fastighetsregleringar, avstyckning och klyvningar.⁴⁹

2.4 Fiskevårdsområden

Enligt lagen om fiskevårdsområden kan man bilda fiskevårdsområden i syfte att samordna fiskets bedrivande och fiskevården. Detta ger en möjlighet för två eller flera fastigheter att sammanföras till ett fiskevårdsområde där fiskerättsinnehavarna inom detta bildar en fiskevårdsområdesförening. Ändamålet med att bilda ett fiskevårdsområde är att främja ett ändamålsenligt nyttjande av fisket och möjliggöra en god fiskevård. Bildande av ett fiskevårdsområde är viktigt för att kunna undanröja de olägenheter, för fiskets bedrivande och fiskevården, som uppstår när det finns en uppdelning i enskilt fiske. Detta ger i de flesta fall allmänheten större möjlighet att nyttja fisket i form av försäljning av fiskekort.⁵⁰

Vid bildande av fiskevårdsområden krävs beslut av länsstyrelsen. De fastställer vissa av fiskevårdsföreningens stadgar gällande bl.a. fiskets nyttjande, fiskevården och ev. uttaxering. Övriga stadgar beslutar fiskevårdsföreningen själv om. Det finns vissa tvångsinslag i denna lagstiftning som innebär att fiskerättsägare mot sin vilja kan bli tvingade att följa de regler som sätts upp inom ett fiskevårdsområde. Detta är möjligt så länge verksamheten inom fiskevårdsområdet inriktas på att till förmån för alla fiskerättsinnehavare vårda fisket och ta tillvara den avkastning som fisket ger. Eftersom det finns ett opinionsvillkor som innebär att om majoriteten av fiskerättsägarna motsätter sig bildandet av ett fiskevårdsområde kan ett sådant inte bildas. Vid bildande av ett fiskevårdsområde utses normalt en förrättningsman som ska utreda vilka som är ägare till fisket och därefter upprätta en fiskerättsförteckning. Därefter kallar denna till sammanträde där fiskerättsägarna kan yttra sig.⁵¹

⁴⁹ Bonde, F., Dahlsjö, A., Julstad B. 2011 kommentar till FBL 6:1

⁵⁰ SOU 2009:53 s.39-40

⁵¹ SOU 2009:53 s.42-47

Delning av fiske vid fastighetsbildning

Fiskevårdsområden bildas inte för viss tid utan för att bestå tills vidare. Bildande av fiskevårdsområden ändrar inte några gränser i fastighetsrättslig mening utan läggs som ett skikt ovan på fastighetsbildningen. Alltså ligger både fastighetsgränserna och den ursprungliga fiskerätten kvar under fiskevårdsområdet. Skillnaden är den att nu får man inte utnyttja sin fiskerätt som man själv vill utan är bunden av fiskevårdsområdets regler och bestämmelser. Dessa bestämmelser finns i föreningens stadgar och beslutas gemensamt av föreningens medlemmar. Om medlemmarna vill att fiskevårdsområdet ska upplösas finns det en möjlighet för länsstyrelsen att göra detta, dock måste fiskevårdsområdet funnits i tio år. Länsstyrelsen kan upplösa fiskevårdsområdet tidigare om det inträtt förhållanden som väsentligt inverkar på föreningens verksamhet t.ex. sjöreglering eller annat byggande i vatten. Vid upplösande av ett fiskevårdsområde återgår samtliga fiskerätter till det ursprungliga, innan bildandet av fiskevårdsområdet.⁵²

⁵² SOU 2009:53 s. 51-53

3. Fisket

Detta avsnitt syftar till att ge en bild av inlandsfisket, dels i Sverige, men framförallt, av fisket i avgränsningsområdet Skåne, Blekinge och Kronobergs län.

3.1 Sverige

I Sverige bedrivs såväl yrkesfiske som fritidsfiske. Av yrkesfisket bedrivs huvuddelen i havet men ett småskaligt yrkesfiske bedrivs även i inlandet och då främst på allmänt vatten i de stora sjöarna Vänern, Vättern, Hjälmaren och Storsjön. Som nämnts tidigare krävs det att man har yrkesfiskelicens för yrkesfiske i allmänt vatten medan detta inte krävs i enskilt vatten. Men trots detta är det många som fiskar i enskilt vatten som har sökt yrkesfiskarlicens och yrkesfiske förekommer, utöver i de stora sjöarna, i 21 sjöar i Syd och Mellansverige. I Sverige förekom det 2006 188 stycken yrkesfiskare med yrkesfiskelicens i sötvatten. I de södra delarna av Sverige är det främst gös, ål, gädda och kräfta som fiskas medan det i de norra delarna i första hand är röding och sik som fiskas. I första handelsledet uppgick värdet på fångsterna från det yrkesmässiga sötvattenfisket 2007 till 69,2 miljoner kronor. De fiskarter som då var mest betydelsefulla ur ekonomisk synpunkt var gös, kräfta och ål, vilka stod för 79 % av det totala värdet.⁵³

Vad gäller fritidsfiske visar beräkningar att ca 1,5 miljoner svenskar vid något tillfälle under 2006 har ägnat sig åt fritidsfiske. För de flesta som ägnar sig åt fritidsfiske tycks syftet vara rekreation och fångst av fisk för egen konsumtion. De flesta som ägnar sig åt fritidsfiske använder handredskap medan ca 20 % även använder sig av mängdfångande redskap t.ex. burar, nät och tinor. Av totalfångsten vid fritidsfiske står handredskapsfisket för 60 %. Av dessa 60 % består merparten av inlandsfiske. Sett till fångstmängd är viktigaste arterna gädda och abborre följt av öring, sill, torsk och makrill. För mängdfångande redskap är sik, sill och kräfta särskilt viktiga arter.⁵⁴

2006 fanns det i Sverige drygt 1300 företag som helt eller delvis bedrev fritidsfiskebaserad verksamhet. Den övervägande delen av företagen har verksamhet där de bedriver mat och logi, guidning, uthyrning av båtar, och uthyrning av fiskevatten. Företagen ser generellt positivt på framtida utvecklingsmöjligheter och 50 % ser möjligheter att öka omsättningen under de närmaste åren. Företagen är ganska jämnt fördelade över landet med ca 250 företag i vardera fördelat över: övre Norrland, mellersta Norrland samt Stockholm/östra Mellansverige. Minst antal finns dock i Sydsverige där det finns ungefär 100 företag. I de norra delarna av Sverige är det främst fiske efter röding, öring och lax som är mest förekommande, medan fiske efter gädda, abborre och gös är möjligt i princip hela landet. Över hela landet finns det även Put & Take fiske där entreprenören kontinuerligt sätter ut fisk som kunderna kan fiska.⁵⁵

⁵³ SOU 2010:42 s. 117-126

⁵⁴ SOU 2010:42 s. 126-128

⁵⁵ SOU 2010:42 s. 129-130

Beståndssituationen för flera av fiskbestånden är bekymmersam. För många bestånd har man de senaste åren legat utom säkra biologiska gränser vad gäller lekmogen fisk. Detta gör att möjligheten för bestånden att återhämta sig minskar samtidigt som känsligheten för miljöstörningar ökar. Detta är ett problem dels för bestånden i sig men även för fiskenäringen.⁵⁶

3.2 Avgränsningsområdet

Rapportens avgränsningsområde är som tidigare nämnts Skåne, Blekinge och Kronobergs län. I detta område fanns det om man går lång tillbaka i tiden ett omfattande yrkesfiske i insjöarna då det var en stor del av folkets försörjning. Vid denna tid nyttjade man all sorts fisk. Med tiden har det krävts större vattenområden för att försörja sig som yrkesfiskare och antalet har sjunkit.

Om man ser 10-15 år tillbaka bedrevs det ett yrkesfiske i ett flertal sjöar i avgränsningsområdet. På senare tid har även de som har haft yrkesfisket som en binäring till jordbruket mer övergått till ett husbehovsfiske. Antalet verksamma yrkesfiskare i regionen har stadigt varit nedåtgående under en lång tid. Vid denna tid var ålen en stöttepelare inom insjöfisket, som man både satte ut och fiskade och var då liksom idag en högprisart. I dagsläget håller ålen på att slås ut, vilket har lett till att man idag begränsar fisket och inte tillåter nya fiskare att bedriva ålfiske. Nu är det framförallt gösen som är en viktig fiskart för yrkesfisket då även denna har blivit en högprisart, även abborren är en viktig yrkesfisk. Gäddan har nästan helt försvunnit från yrkesfisket då denna inte längre är populär bland konsumenterna. Signalkräftan har också en betydelse för yrkesfisket då den kan generera relativt stora inkomster, dock har bestånden gått ner drastiskt de senaste åren vilket lett till att det i avgränsningsområdet endast finns ett fåtal vatten med ett fungerande kräftbestånd. Fiskemetoder för yrkesfisket är främst bottengarn och ryssjor. Det finns inom avgränsningsområdet inte många fiskare som bedriver yrkesfiske utan yrkesfiskarlicens.⁵⁷

Fritids- och sportfisket var förr i tiden mycket inriktat på att bidra med mat till försörjningen. Fritidsfisket bidrar idag med en begränsad del av försörjningen även om den bidrar med en del matfisk, s.k. husbehovsfiske. Sportfisket har mer gått mot en upplevelseinriktad aktivitet med mycket Catch & Release-fiske där man släpper tillbaka större delen av fångsten. Sportfisket varierar också mycket efter förutsättningarna i fiskevattnen, d.v.s. sportfiskarna dras till de vatten som för tillfället producerar attraktiv fisk. För sportfiskare är det främst gös, gädda och abborre som är de mest populära fiskarterna. I vissa mindre fiskevatten finns det bestånd av karp som är en attraktiv sportfisk. Även björkna, färna och id är populära sportfiskar. Signalkräftan som finns i de flesta sjöarna i regionen är också en mycket populär fritidsfisk. I ca 90 % av insjöarna i regionen är fisket samfällt. Enskilt fiske hittar man i de områden där det finns lite större gårdar och grevskap.⁵⁸

⁵⁶ SOU 2010:42 s. 131

⁵⁷ Johan Wagnström, Intervju 2012-02-07

⁵⁸ Johan Wagnström, Intervju 2012-02-07

3.2.1 Skåne län

I dagsläget finns det i Skåne sju till åtta aktiva yrkesfiskare i insjöarna, men ingen av dessa är renodlade yrkesfiskare utan har fisket som en bisyssla. Det finns tre yrkesfiskare i Ringsjöarna, två i Vombsjön samt en i Oppmannasjön. I de södra delarna finns det någon enstaka yrkesfiskare i småsjöarna. I dessa sjöar i södra Skåne finns det en ägarbild med enskilt fiske som tillåter ett yrkesfiske. Husbehovsfiske förekommer i flertalet skånska vatten.⁵⁹

Sport och fritidsfisket är i Skåne ganska unikt med ett brett spektrum av näringsrika sjöar. Ringsjön och Finjasjön har ett bra gösbestånd, Vombsjön med sitt abborrfiske. Andra populära fiskevatten är Lödde/Kävlingeån, Oppmannasjön, Ivösjön och Hammarsjön. Det finns även några lax- och havsöringsåar t.ex. Stensån, Rönneå och Helgeån. Fisketurism bedrivs i liten utsträckning i Skåne, det finns några enstaka fiskeguider men dessa har svårt att försörja sig under ett helt år. Vanligare är det däremot att turister hyr en stuga i anslutning till ett fiskevatten vilket är en slags fisketurism. I de norra delarna av Skåne är fisket till största delen samfällt medan det i de södra delarna finns några mindre sjöar med enskilt fiske, exempelvis i Vombsjön är fisket enskilt. I Skåne finns det idag 66 stycken fiskevårdsområden.⁶⁰

3.2.2 Blekinge län

I Blekinge finns det ingen yrkesfiskare som fiskar i insjöarna, dock förekommer det visst husbehovsfiske. Länet innehåller inte någon större näringsrik insjö utan mest mindre näringsfattiga sjöar där förutsättningarna för att bedriva något yrkesfiske är små. I länet finns över 1000 sjöar större än en hektar. Idag bedrivs inget organiserat fritidsfiske med nät utan detta bedrivs endast i liten omfattning.⁶¹ Vad gäller sportfisket i länet är Mörrumsån, med sitt laxfiske, det absolut viktigaste fiskevattnet. Mörrumsån tillsammans med Put & Take-anläggningen i Harasjömåla samt skärgårdsfisket efter gädda i Karlskrona och Karlshamn bidrar till att det finns en relativt stor fisketurism i länet. Det finns även några mindre havsöringsåar t.ex. Lyckebyån, Sillevadsån, Nättrabyån, Ronnebyån och Bräkneån samt en del mindre skogssjöar med sikbestånd. Länet har en del enskilda fiskerätter i anknytning till större gods och gårdar bl.a. Johannishus Gods. I övrigt är fiskerätterna till största delen samfällade. I Blekinge län finns det idag 30 stycken fiskevårdsområden.⁶²

3.2.3 Kronoberg län

I Kronobergs län är de större sjöarna Bolmen, Helgasjön, Åsnen och Möckeln. I länet är det främst sportfiske, husbehovsfiske och turistfiske som bedrivs och de absolut viktigaste fiskarterna är gös, gädda och kräfta. Yrkesfisket i Kronoberg är lokaliserat till Bolmen med fem licensierade yrkesfiskare och Åsnen där det finns två licensierade yrkesfiskare. Det förekommer även i enstaka fall ett relativt omfattande

⁵⁹ Johan Wagnström, Intervju 2012-02-07

⁶⁰ Johan Wagnström, Intervju 2012-02-07

⁶¹ Lars Lundahl, Telefonintervju 2012-02-16

⁶² Johan Wagnström, Intervju 2012-02-07

husbehovsfiske med stöd av enskild fiskerätt d.v.s. sådant fiske som inte kräver yrkesfiskelicens.⁶³ Vad gäller sportfisket finns det inget riktigt dragplåster i Kronoberg dock finns det över 1200 sjöar större än 1 ha att fiska i.⁶⁴ Fisketurismen i länet omfattar ca 15 turistfiskeföretag och är främst inriktat på att man hyr en stuga och fiskar i anknytning till denna. Det finns en del enskilda fiskerätter i länet , främst i de större sjöarna men till största delen är fisket samfällt.⁶⁵ I Kronobergs län finns det idag 150 fiskevårdsområden.⁶⁶

⁶³ Olof Lessmark, Telefonintervju 2012-02-16

⁶⁴ Länsstyrelsen i Kronobergs län (1)

⁶⁵ Johan Wagnström, Intervju 2012-02-07

⁶⁶ Länsstyrelsen i Kronobergs län (1)

4. Rättsfall

I detta avsnitt presenteras sex rättsfall som behandlar delning av fiske. Från vårt avgränsningsområde finns inget rättsfall, varför vi har behandlat rättsfall från hela Sverige. Med en genomgång av rättsfallen vill vi få en bild av hur domstolarna har bedömt rekvisiten i FBL 3:8. Inget av rättsfallen har gått till Högsta Domstolen utan som högst till Hovrätten.

Det första fallet från Jönköpings län är det senaste rättsfallet som behandlar FBL 3:8. Det handlar om en fastighetsreglering i vilken yrkande fanns om att föra över 95 % av en fastighets andel i samfällt fiske till ny fastighet. Det andra fallet behandlar en fastighetsreglering innehållande vatten och fiske. Tredje fallet handlar om en klyvning av en fastighet som innehar andelar i en vatten- och fiskesamfällighet. Det fjärde rättsfallet handlar även det om en fastighetsreglering innehållande vatten och fiske. De två sista rättsfallen gäller avstyckningar där man till styckningslotten vill lägga andelar i stamfastighetens andelar i vatten- och fiskesamfälligheter.

4.1 Göta Hovrätt, 2006-08-25, Ö 2702-04

Bakgrund

Detta fall handlar om ett yrkande om att överföra 95 % av Värnamo Skärvällas 1:14s andel i det samfälliga fisket i sjön Rusken till Skärvälla 1:23. Övriga 5 % ska ligga kvar i Skärvälla 1:14, alltså skulle det tillkomma ytterligare en fiskerättsinnehavare i fiskesamfälligheten. Detta ärende har brutits ut från ett större ärende som gäller en fastighetsreglering där hela skogsfastigheten Skärvälla 1:14 med undantag av bostadshus och tillhörande trädgård överförs till Skärvälla 1:23.

Länsstyrelsen har i sitt samrådsyttrande avstyrkt fastighetsregleringen med motiveringen att fisketrycket i Rusken kan bli allt för stort och att Rusken är en av de mer betydelsefulla sjöarna i Jönköpings län. Alternativt vill de att 100 % av andelen i samfälligheten ska överföras. Ruskens fiskevårdsförening har även yttrat sig och säger att de inte motsätter sig delning. Förrättningslantmätaren gjorde i förrättningsakten en grundlig utredning av om det skulle uppstå olägenhet för fisket enligt FBL 3:8. Han kom bl.a. fram till följande: Ytterligare en fiskerättsinnehavare skulle endast inverka marginellt på yrkesfisket i Rusken. Den nya fiskerätten skulle endast nyttjas som ett fritidsnöje. Att låta 5 % av andelen i samfällt fiske vara kvar i Skärvälla 1:14 skulle ge denna fastighet en rätt att fiska i 1,34 ha av samfällighetens totala areal av 92 ha vilket förrättningslantmätaren tycker är tillräckligt. Sammantaget konstaterar förrättningslantmätaren att inga hinder för fastighetsregleringen föreligger enligt FBL 3:8.

Länsstyrelsen överklagar lantmäteriets beslut och yrkade att förrättningen skulle undanröjas, alternativt att 100 % av andelen i samfällt fiske skulle överföras till Skärvälla 1:23.

Fastighetsdomstolen

Vad gäller FBL 3:8 konstaterar FD att med den begärda fastighetsregleringen skulle antalet fastigheter med rätt till fiske i Rusken utökas från 59 till 60. Fiskevården i sjön är organiserad i form av ett fiskevårdsområde vilket gör att några olägenheter för fiskevården ej uppstår varken vad gäller fiskevårdsåtgärder, fiskereglerande bestämmelser eller tillsyn. FD menar att en konsekvens som uppstår är att fiskevårdsföreningen får ytterligare en medlem. De anser vidare att det inte uppenbart medför avsevärd olägenhet för fiskbeståndet och fiskevården enbart av den anledningen att det tillkommer ytterligare en fastighet som delägare i fiskesamfälligheten med den storlek som redovisats i målet. Strider ej mot FBL 3:8.

Hovrätten

Yttrande inhämtades från lantmäteriet där de bl.a. framförde följande. Antalet fastigheter med fiskerätt ökar från 59 till 60 stycken, en ökning med knappt 2 %. Eftersom bakgrunden till bestämmelsen i FBL 3:8 är försörjningsaspekter torde ökningen i sig inte kunna medföra olägenhet av någon betydelse för fiskevården. Lantmäteriet anser vidare att man vid tolkningen av paragrafen måste väga in att fisket idag inte har samma betydelse som vid bestämmelsens tillkomst. De ser inte att det finns önskemål om att sjön inom en överskådlig tid kommer att delas upp i många mycket små delar, dessutom ska FBL 3:8 prövas vid varje tillfälle. Lantmäteriet menar att förhållandet att fiskevårdsområdesföreningen säljer fiskekort tyder på att ytterligare en fiskande fastighetsägare inte medför olägenhet för fiskevården. De anser heller inte att ytterligare en fastighet med fiskerätt skulle leda till en sämre förvaltning av fisket vilket skulle kunna leda till en olägenhet av någon betydelse för fiskevården.

Till hovrätten inkom även länsstyrelsen med ett yttrande där de bl.a. anförde att de nyligen antagit en förvaltnings- och utvecklingsplan för Ruskens fiskevårdsområde där de konstaterar att fisketrycket idag är tämligen högt. Gösbeståndet är överfiskat och planen innehåller åtgärdsförslag som ska minska fisketrycket på de attraktivaste fiskarterna i sjön. Länsstyrelsen menar vidare att försörjningsaspekten har stor betydelse även idag då det både finns yrkesfiske- och turistfiskeverksamhet i sjön.

Enligt hovrättens bedömning måste dels olägenheten för fisket totalt i hela sjön och inom skifteslaget där delägarskapet förändras bedömas vid en prövning enligt FBL 3:8. Hovrätten konstaterar att till samfälligheten hör 92 ha vattenområde samt att av detta tillhör 29,17 % Skärvälla 1:14. Överförs 95 % av andelen till Skärvälla 1:23 har Skärvälla kvar en andel om 1,46 % i samfälligheten, vilket motsvarar 1,34 ha. Hela sjön Ruskens yta omfattar 3 463 ha och totalt finns det 40 fiskerättsägare i sjön.

Hovrätten konstaterar följande vad gäller det totala fisket i sjön. Enligt utredningarna gjorda i förvaltnings- och utvecklingsplanen för Ruskens fiskevårdsområde såldes det under 2003 drygt 1000 fiskekort och enligt rapporten uppskattades fiskekortsinnehavarnas totala fångst under 2003 till 13 600 kg medan fastighetsägarna inklusive yrkesfiskaren totalt fångade 8 000 kg fisk. HovR konstaterar att dessa fångstmängder endast är grova uppskattningar baserade på enkäter. Av rapporten

Delning av fiske vid fastighetsbildning

framgår att en årskortsfiskare i snitt bedöms dra upp 50 kg fisk per år och fångsten för en fastighetsägare bedöms vara i snitt 90 kg per år. Vad avser hela sjöns fiskproduktion beräknas den till 6 kg fisk per ha och år. Med hänvisning till sjöns totala produktion av fisk samt den genomsnittliga mängd fisk som en fiskerättsinnehavare tar upp, anser hovrätten att det inte föreligger hinder mot att antalet fastigheter med fiskerätt ökas från 59 till 60 stycken.

Vid bedömningen av effekterna på Skärvälla skifteslag konstaterade hovrätten att detta omfattar ett ca 92 ha stort vattenområde i vilka Skärvälla 1:12–15 har del. Utgår man från en årlig produktion av 6 kg fisk per ha och år ger det inom skifteslaget en total årlig produktion av 550 kg fisk. Denna fiskproduktion anses tillräcklig för en utökning av antalet delägare från fyra till fem. Därför får det även utifrån skifteslagets andel i det totala fisket i sjön anses var tillåtet med ytterligare en fiskerättsinnehavare.

Hovrätten konstaterar vidare att låta 5 % av andelen i skifteslaget kvarstå i Skärvälla 1:14 skulle motsvara 1,34 ha vattenområde. Detta andelstal ger enligt ovanstående uppgifter en årlig produktion av 8 kg fisk per år. Enligt uppgifterna om genomsnittligt uttag för en fastighetsägare på 90 kg per år skulle produktionen av fisk, på 8 kg per år, endast motsvara knappt 10 % av det genomsnittliga uttaget. Hovrätten finner därför att en reglering som ger ett sådant resultat måste anses strida mot bestämmelserna i FBL 3:8 1 st. varför lantmäteriets beslut och fastighetsdomstolens utslag ska undanröjas.

Kommentar

Det intressanta i detta rättsfall är de bedömningar av FBL 3:8 som HovR gör. De konstaterar först att det dels är olägenheten för hela sjön men även olägenheterna inom skifteslaget som ska bedömas. När det gäller hela sjön jämför HovR den totala fångsten för samtliga fastigheter med fiskerätt med sjöns totala produktion. När det gäller skifteslaget jämför de, den totala fångsten för samtliga fastigheter med fiskerätt inom skifteslaget med produktionen av fisk inom skifteslaget. HovR bedömer vidare hur stor area vattenområde kvarvarande 5 % motsvarar. Utifrån arean räknar de sedan ut hur mycket fisk denna bit producerar och jämför detta med vad en genomsnittlig fastighetsägare med fiskerätt drar upp. Domstolen tar ingen hänsyn till om det finns en ordnad förvaltning i form av ett fiskevårdsområde. Ovan nämnda bedömningar kommer vi att titta närmare på i analysdelen.

4.2 Svea Hovrätt avd 14, 1996-08-27, Ö 4167/95

Bakgrund

Fallet handlar om en frikyrkoförening som vill anlägga en småbåtshamn med brygga vid sin fastighet och för detta krävdes äganderätt till vattenområdet. Vattnet och fisket var samfällt. Lantmäteriet beslutade om en utökning av föreningens fastighet till en linje belägen 50 meter utanför strandlinjen. Tre tomtägarföreningar överklagade beslutet och anförde bl.a. att fastighetsregleringen skulle begränsa deras rätt att fiska med fasta redskap inom ett betydande område och på så vis strida mot FBL 3:8.

Fastighetsdomstolen

Av förrättningen framgår att fiske och vatten är samfällt, varför fisket följer med vattenområdet vid fastighetsregleringen. Fiske med handredskap är fritt så frågan i målet är fiske med fasta redskap. FD konstaterar att enligt vad som framkommit i huvudförhandlingen förekommer endast ett begränsat fiske med fasta redskap i det berörda vattenområdet, vilket FD även konstaterade vid synen på plats. FD finner sammanfattningsvis att fastighetsregleringen är tillåten enligt FBL 3:8.

Hovrätten

HovR fastställer TR beslut.

Kommentar

Detta rättsfall ger ingen större vägledning hur man ska göra bedömningar enligt FBL 3:8, då man endast konstaterar att det inte uppstår någon olägenhet för fisket då detta endast bedrivs i begränsad omfattning inom området. Rättsfallet är dock intressant eftersom det är det enda där domstolarna tillåter en uppdelning.

4.3 Hovrätten Övre Norrland, 1994-07-17, UÖ 2127

Bakgrund

Detta fall handlar om klyvning samt fastighetsreglering för fastigheter med andelar i allmänningsskog och byns samfällda fiske. Några av delägarna i Vilhelmina Bångnäs 1:8 ansökte om klyvning av Bångnäs 1:8 i lotterna A, B och C. A skulle läggas ut som exploateringsfastighet med ett 15-tal fritidshus, B för jordbruksändamål och C för fritidsändamål för en delägare. Samtidigt ansökte man om fastighetsreglering av lotten B till Bångnäs 1:6. Bångnäs 1:8 har andelar i byns samfälligheter samt Vilhelmina övre sockenallmänning, vilket innebär att delägarna har rätt att jaga och fiska inom allmänningens 248 000 ha stora område. Bångnäs 1:8 har över 140 delägare. FBM genomförde klyvningen och lade ut två lotter B och C till de delägare som yrkat på klyvning och en lott A för de övriga delägarna. FBM bedömde att det uppstod olägenhet för bl.a. fisket om man delade upp klyvningsfastighetens andelar i samfälligheterna på de olika lotterna, varför de förde över andelarna i samfälligheterna helt till lotten B.

Drygt hälften av delägarna i lotten A överklagade beslutade och yrkade att lotten A skulle få samtliga andelar i samfälligheterna alternativt minst 25 %.

Fastighetsdomstolen

FD inhämtade yttrande från LMV där de vad gällde delning av fisket yttrade sig, att de gör samma bedömning som FBM; att det med en uppdelning av andelarna i samfälligheten skulle uppstå men för fisket enligt FBL 3:8. Yttrande inhämtades även från fiskenämnden som uttalar att en uppdelning av fiskerätt i små andelar kan motverka möjligheterna att skapa förutsättningar för rationell fiskevård, ett uthålligt fiske och önskvärda fiskeupplåtelse.

FD slår fast att hinder mot att föra över andelar till lotten A föreligger enligt 11 kap FBL där det stadgas att graderingsvärdet för varje lott ej får väsentligt understiga delägarens andel i fastighetens graderingsvärde eller i sådan omfattning överstiga samma andel att avsevärd olägenhet uppkommer för delägare. Vidare konstateras att det strider mot såväl FBL 3:1 som FBL 3:8 att tilldela en exploateringsfastighet andelar i samfälligheterna. Besvären bifölls således inte.

Hovrätten

Även HovR konstaterar att hinder föreligger enligt 11 kap FBL enligt ovan. Vad gäller fisket slår hovrätten fast att hinder föreligger enligt FBL 3:8 för att kunna tilldela exploateringsfastigheten del i fisket inom allmänningsskogen och byns samfälliga fiske. Därigenom är förrättningens fördelning av samfälligheternas andelar korrekt fastslår hovrätten. Hovrätten avslår klagandes talan.

Kommentar

HovR bedömning att inte tillåta att en exploateringsfastighet får andelar i en fiskesamfällighet är det intressanta i rättsfallet, vilket vi kommer till i analysen.

4.4 Hovrätten Västra Sverige avd 1, 1983-02-10, UÖ 5

Bakgrund

Detta fall handlar om ett yrkande om fastighetsreglering avseende överförande av andelar i samfällt fiske i sjön Värmeln. I en ansökan som inkom till FBM 1978 om fastighetsreglering rörande fastigheterna Arvika Nussviken 1:6 och 1:11 samt Stora Skärmnäs 1:73 och 1:134 låg ett fastighetsregleringsavtal till grund. Enligt detta avtal skulle till Stora Skärmnäs 1:134 överföras hela fastigheten Stora Skärmnäs 1:73, samt ett skogsskifte från Nussviken 1:11 och 1:6 vardera. Förrättningarna delades upp, varvid den del som avsåg överförande av mark genomfördes och den del som handlade om överförande av andel i samfällt fiske bröts ut för att handläggas senare. Vid den senare handläggningen beslöt FBM att ställa in den återstående förrättningen.

Detta ärende handlar om yrkandet av att genomföra den förrättningen, avseende överföring av andelar i samfällt fiske enligt vilket fastighetsregleringsavtalet låg till grund.

I det upprättade avtalet avsågs 25 % av samfällt fiske vilken tillhörde Nussviken 1:6 och 1:11 föras över till fastigheten Stora Skärmnäs 1:134. Det samfälliga fisket tillhörande Stora Skärmnäs 1:73 skulle med vardera hälft överföras till Nussviken 1:6 och 1:11. Fiskenämden ansåg att fallet avsåg en splittring, då man i vardera av de aktuella hemmanen Nussviken och Skärmnäs Stora får ytterligare en fiskerättsägare vilket skulle leda till en icke oväsentlig olägenhet för fiskevården. FBM höll med fiskenämden och beslutade att ställa in förrättningen eftersom splittringen stred mot FBL 3:8 1 st.

Fastighetsdomstolen

På hemställan av FD har länsstyrelsen i Värmlands län yttrat sig där de konstaterade att den yrkade fastighetsregleringen skulle leda till att ytterligare en fastighet med fiskerätt skulle tillkomma inom de två hemmanen. Länsstyrelsen ansåg dock att den ökning av antalet fastigheter med fiskerätt inom Skärmnäs Stora endast skulle innebära en marginell ökning, som inte medförde någon olägenhet för fiskevården och därför skulle kunna tillåtas. Länsstyrelsen ansåg vidare att en uppsplittring av fiskerätter måste motverkas, varför en konsekvent linje måste följas i dessa avseenden. Länsstyrelsen stöder därför FBM och fiskenämndens uppfattning och ansåg att åtgärden medförde olägenheter för fiskevården och stred därför mot FBL 3:8 1st. Länsstyrelsen ansåg att om en ökning av antalet fiskerättsägare är önskvärd bör detta ske enligt reglerna i lagen om fiskevårdsområden.

FD framförde att endast en mindre del av Skärmnäs Storas vattenområde angränsar till Nussvikens vattenområde, ingen fastighet inom Skärmnäs Stora har andel i det samfällda fisket inom Nussviken eller tvärtom. FD ansåg att för att åstadkomma ett ändamålsenligt utnyttjande av fisket i de båda fiskevattnen kan detta inte ske utan fiskevårdande åtgärder. Med hänsyn till de många delägarna särskilt inom Skärmnäs Stora, ansåg FD att ett ändamålsenligt nyttjande förutsatte en organiserad förvaltning. Fastighetsregleringen avseende överföring av andelar i samfällt fiske till fastigheterna Nussviken 1:6 och Stora Skärmnäs 1:134, ansåg FD öka oenhetlighet i sammansättning av delägande fastigheter i de två samfälligheterna, vilket inte skulle förbättra förutsättningarna för fiskevården.

FD konstaterade att den begärda fastighetsregleringen kunde medföra olägenheter för fiskevården, och inte var till nytta för fastigheten som sådan, utan syftade mer till att tillfredsställa fastighetsägarnas personliga önskningar. FD konstaterade att fastighetsregleringen inte uppfyllde FBL 3:8, 1 st. Fastighetsägaren till Skärmnäs Stora 1:134 överklagade beslutet till HovR.

Hovrätten

Hovrätten lämnade besvären utan bifall.

Kommentar

Eftersom det i det berörda vattenområdet inte finns någon organiserad förvaltning eller fiskevård anser FD att en ytterligare uppsplittring inte skulle förbättra förutsättningarna för fiskevården. De anser vidare att en uppdelning var fastighetsägarens personliga önskningar och inte var till nytta för fastigheten som sådan. Det är dessa resonemang som kommer att analyseras senare i examensarbetet.

4.5 Hovrätten Övre Norrland, 1979-10-11, UÖ 2091

Bakgrund

Målet i fråga handlar om avstyckning av en tomt från Nordmaling Västansjö 1:37 för fritidsändamål till vilken man ville föra 5 % av stamfastighetens andel i samfällt vatten och fiske. Förrättningslantmätaren konstaterar i utredningen att

Delning av fiske vid fastighetsbildning

styckningslotten skulle erhålla 0,75 % av samfällighetens totala areal på 114 ha vilket motsvarar 0,84 ha vatten. Förrättningslantmätaren menar vidare att fiske inte är värdefullt och att det är sportfiske med utsättning av fisk som dominerar varför även en liten andel kan utnyttjas. I samfälligheten finns det idag tolv deläggande fastigheter och efterfrågan på tomtplatser vid sjön är inte stor. Sammanfattningsvis anser förrättningslantmätaren att det inte föreligger hinder enligt FBL 3:8 och tilldelar styckningslotten andelar i samfälligheten. Länsstyrelsen överklagar beslutet och menar att tilldelning av andel i samfällt fiske till styckningslotten – med hänsyn till gjorda och förväntade upplåtelse - innebär olägenhet för fiskevården och yrkar att beslutet angående tilldelningen av andelar i samfälligheten undanröjes.

Fastighetsdomstolen

FD inhämtar yttrande från lantbruksnämnden som yttrar att meningsskiljaktigheter ofta förekommer mellan ”fritidsfolket” och de ”bofasta” både vad gäller hur fisket ska bedrivas och organisatoriska frågor. De menar att detta medför att klara motiv föreligger för att anse att fastighetsbildningen innebär olägenhet för fiskevården.

FD gör följande bedömning i frågan om FBL 3:8. Det naturliga fisket i sjön är av ringa värde och det är tveksamt om Put & Take fisket kan bli lönsamt. Genom bildande av ett fiskevårdsområde kan de olägenheter i form av meningsskiljaktigheter om förvaltandet och utövande i stort elimineras. Ansökan om en sådan har redan inkommit. De konstaterar vidare om farhågor finns om framtida ökning av antalet små fiskerättsägare finns möjlighet att vid bildandet av fiskevårdsområdet med stöd av 9 § 3 st. lagen om fiskevårdsområden besluta om annan beräkningsgrund för rösträttens utövande än huvudtalet. På grund av det anförda finner FD att det i detta fall är tillåtet att dela fiskerätten. Besvaren bifalles därför ej.

Hovrätten

I ett yttrande till HovR anför Fiskeristyrelsen att fiske, enligt rapporten Ds Jo 1977:3, är en av Sveriges allra största friluftaktiviteter. De anser vidare bestämt att det är av betydande allmänt intresse att hänsynen till fiskevården i den vida mening som FBL avser väger tyngre än fritidsbebyggelsens önskemål om ”eget” fiske. Olägenheter undanröjes inte av bildande av ett fiskevårdsområde. Avsevärd vikt bör tillmätas den omständigheten att fritidsfiskeintresset för styckningslotten kan tillgodoses genom bl.a. fiskekortsförsäljning. Alltså anser Fiskeristyrelsen att avstyckningen av fiskerätten strider mot FBL 3:8. LMV inkom även de med ett yttrande där de delar de synpunkter Fiskeristyrelsen framfört i ärendet.

Vad gäller FBL 3:8 gör HovR bedömningen att det i detta fall inte kan sägas att fisket skulle splittras i någon nämnvärd grad genom uppdelning på många fiskerättsägare. Uppdelningen i detta fall skulle således – om den ses för sig – inte innebära en uppdelning av någon betydelse för fiskevården. Vidare anser hovrätten att med hänsyn till den betydelse som fritidsfisket har, enligt rapporten Ds Jo 1977:3, finns anledning att räkna med att intresset för avstyckningar för fritidsändamål, till vilka man kan lägga andel i stamfastighetens andel i fiske, kommer att öka avsevärt. Mot

denna bakgrund ansågs uppdelningen av fiskerätten utgöra en olägenhet av betydelse för fiskevården.

Kommentar

Det intressanta i detta rättsfall är det resonemang domstolen gör om att intresset för avstyckningar för fritidsändamål med andel i fisket kommer att öka eftersom fritidsfisket har så stor betydelse i Sverige. Trots att just denna uppdelning i sig inte utgör en olägenhet för fisket nekar de uppdelningen av nyss nämnda anledning. En analys av det kommer senare i rapporten.

4.6 Hovrätten Övre Norrland, 1979-12-14, UÖ 2111

Bakgrund

Rättsfallet handlar om avstyckning av en tomt för fritidsändamål från Vilhelmina Storvall 1:10 till vilken man ville föra 1 % av stamfastighetens andel i samfällt vatten och fiske. Den tidigare ägaren överlät enligt köpebrev styckningslotten 1966 och köpet godkändes av nuvarande ägare 1974. Ansökan om fastighetsbildning inkom 1974. Vad gäller FBL 3:8 gjorde förrättningslantmätaren bedömningen att sedan tidigare har det styckats av ett femtiotal fritidsfastigheter varav ca 35 har erhållit andelar i Storvalls samfällighet. Från Storvall 1:10 har det tidigare styckats 20 fritidsfastigheter varav 15 har erhållit andelar i samfälligheten vilket motsvarar 14,5 % av Storvall 1:10 andelar. Att stycka av ytterligare andelar i samfälligheten skulle enligt förrättningslantmätaren innebära en uppdelning som strider mot FBL 3:8. Köparen överklagade beslutet och yrkade att domstolen skulle undanröja inställelsebeslutet.

Fastighetsdomstolen

Vad gäller FBL 3:8 resonerar FD enligt följande. Fisket inom samfälligheten är till stora delar förstört, men inte totalt förstört. Därför måste det förutsättas att fisket har ett latent värde som med fiskevård kan tillgodogöras. Organisationen av fiskevården försvåras nu av det stora antalet berörda skifteslag med flera delägare. Det måste därför betraktas som en olägenhet för fiskevården att nu uppdelning av fiskerätten i små andelar även om fiskets framtid i viss mån kan anses osäker. Därför måste en uppdelning anses strida mot FBL 3:8 1 st.

Den omständigheten att köparen inte ansökt om fastighetsbildning gör att denne har besuttit området utan giltigt köp tills köpebrevet förnyades 1974. Om fastighetsbildning nu vägras blir köpet ogiltigt och avtalslöst förhållande inträder. Med hänsyn till att köparen har nedlagt betydande summor på byggnader och anläggningar är det synnerligen angeläget för honom att fastighetsbildningen genomförs. Olägenheten för fiskevården anses inte vara avsevärd. På grund av det anförda bifalls besvaren enligt FBL 3:8 1 st 2p.

Fastighetsdomstolens beslut överklagades av länsstyrelsen som yrkade att fastighetsbildningsmyndighetens beslut skall fastställas.

Hovrätten

Fiskeristyrelsen har inkommit med ett yttrande där de framför att ytterligare uppdelning av fisket skulle bidra till en ökad konkurrens om fiskeplatserna i sjön samtidigt som fiskbestånden skulle bli för hårt beskattade. Därför anser de att en olägenhet för fiskevården uppstår. Lantmäteriverket inkom även de med ett yttrande där de ansåg att det i allmänhet måste anses menligt för fiskevården att lägga andel i fiske till styckningslotten avsedd för permanent/fritidsboende varför en uppdelning strider mot FBL 3:8 1 st 1 p. De anser inte heller FBL 3:8 1 st 2 p är tillämplig.

Hovrätten konstaterar att enligt utredningen som fiskeristyrelsen har gjort omfattar byns samfällighet 563 ha fiskevatten samt att fångsterna inom denna har minskat från ca 1500 kg till ca 750 kg på senare år. Om man till styckningslotten skulle lägga 1 % av stamfastighetens andelar i det samfällda fisket skulle detta motsvara en areal på 0,5 ha eller mindre än en tusendel av byns fiske. För fritidsändamål har det avstyckats ett 50-tal fastigheter i Storvalla varav ca 35 stycken har erhållit andel i det samfällda fisket. Av utredningen kan man således konstatera att fisket inom Storvalla by har splittrats i ett flertal små delar. Hinder föreligger således mot den begärda uppdelningen enligt FBL 3:8 1 st 1 p.

Vad gäller FBL 3:8 1 st 2 p konstaterar HovR att för att en ändring av fastighetsbildningen ska anses som angelägen torde den antingen vara påkallad för tillgodoseende av allmänt intresse eller av påtaglig betydelse för enskild sakägare och inte ägnad att motverka vad som från allmän synpunkt är eftersträvansvärt. Den omständigheten att vägrad fastighetsbildning eventuellt skulle medföra att fastighetsförvärvet blir ogiltigt utgör inte en sådan angelägen ändring av fastighetsbildningen. Målet återförvisades till fastighetsbildningsmyndigheten för verkställande av avstyckningen utan andelar i samfälligheten.

Kommentar

Domstolens resonemang går ut på att fiskevattnet redan är starkt splittrat samt att fångsterna har gått ner varför de nekar ytterligare uppsplittring.

4.7 Sammanfattning

Sammanfattningsvis konstateras att domstolarna har varit relativt restriktiva i sin bedömning av FBL 3:8 eftersom man endast i ett av sex fall har tillåtit en uppdelning av fiskerätten. Någon röd tråd är svår att utläsa ur rättsfallen då bedömningen av FBL 3:8 har varit väldigt skiftande från fall till fall. I rättsfallet från Rusken görs grundliga uträkningar, även om dessa kan ifrågasättas, vilket vi behandlar i analysen. I de andra fallen görs en mer översiktlig och allmän bedömning. En analys av domstolarnas bedömningar kommer senare i rapporten.

5. Länsstyrelsen

I lantmäteriets handbok till FBL står det under avsnittet till FBL 3:8 att samråd med länets fiskerikonsulent är ett viktigt beslutsunderlag vid avgörande om det uppstår olägenhet för fiskevården. Därför har vi kontaktat de fiskeridirektörer och länsfiskekonsulenter som har hand om dessa ärenden inom vårt avgränsningsområde för att få en bild av hur de behandlar frågan.

5.1 Intervjuer

Intervjuerna som har genomförts med representanter från länsstyrelserna har haft två syften, dels att få en bild av insjöfisket i respektive län vilket återges i avsnitt 3.2 ovan. Huvudsyftet var dock att få en bild av hur man på länsstyrelserna behandlar och resonerar kring frågor vad gäller FBL 3:8.

5.1.1 Skåne län Johan Wagnström – Fiskeridirektör

Johan Wagnström arbetar som fiskeridirektör på länsstyrelsen i Kristianstad där han har varit sedan 1989. Innan dess arbetade han på fiskenämnden i Kristianstad och fiskeristyrelsen i Jönköping. Samtliga samråd med lantmäteriet berörande FBL 3:8 i Skåne län går genom Johan Wagnström.

Wagnström menar att fram till för cirka fem år sedan hade lantmäteriet som kutym att inte dela fiskerätter. Ytterligare ägare i mycket splittrade fiskeområden ville undvikas. Att stycka av en sommarstugetomt och lägga fiskerätt till denna var svårt om det sedan tidigare fanns starkt splittrade fiskerätter. Vid delning av en större gård i två delar fanns det dock större möjligheter att dela upp fiskerätten.

Om en fastighet har 10 % av ett byskifte och avstyckar 2 % vad är då de här 2 % värda? Finns det några starka motiv för en uppdelning? Det är kring detta diskussionen går när det kommer in en ansökan om avstyckning. Finns det något meningsfullt syfte med att stycka av en fiskerätt? Vad avkastar sjön, hur är förvaltningen samordnad, går det att bedriva ett rationellt fiske? Vad gäller hundredskapsfiske ser Wagnström ingen möjlighet att stycka av en fiskerätt för detta syfte, eftersom alla kan skaffa ett fiskekort i vatten som förvaltas av ett fiskevårdsområde. Då kan man för en hundring få fiska i princip i samma omfattning som om man hade fått en fiskerätt avstyckad.

Wagnström menar att om en by har tre mantal och det i denna finns en fastighet som har ett mantal och denna fastighet vill stycka av 10 %. Då blir den avstyckade fiskerätten 1/30 av hela byns fiskerätt. Detta ska sättas i relation till hur mycket den avstyckade fiskerätten vill fiska. Vill denna lägga 100 meter nät ska det multipliceras med 30 för att få fram hur mycket hela byn får fiska, alltså 3000 meter nät. Då ska det göras en bedömning om detta är rimligt. Är vattenområdet 3 ha stort är det orimligt.

Delning av fiske vid fastighetsbildning

Uträkningar kan göras på hur mycket fisk en sjö avkastar per år. Avkastar sjön fem ton gös per år och en fiskerättsinnehavare har en promille av den totala fiskerätten får han ta upp 5 kg gös per år. Är det rimligt? Sportfiskar personen, kan det väl vara rimligt men nätfiskar man kommer man ganska snabbt upp i de mängderna. Styckar man av för fritidsfiske med nät är det rimligt att anta att man tar upp en 50-100 kg gös. Då ska det i sjön finnas möjlighet att ta upp totalt 100 ton gös. Annars tillskapas fiskerättigheter som inte är rimliga. I dagsläget finns det vissa sådana fiskerätter på någon promille, vilka är svåra att hantera.

Wagnström säger att avstyckning av en fiskerätt har blivit enklare efter det att möjligheten att bilda fiskevårdsområden har tillkommit som gör förvaltningen av ett fiskevatten med splittrat ägande lättare. Tack vare den bättre förvaltningen av fisket i form av fiskevårdsområden, har det blivit svårare att motivera ett nej till att avstycka en fiskerätt. Det finns en fungerande förvaltning av fiskevattnet och den avstyckade fastigheten blir medlem i fiskevårdsområdesföreningen.

I fråga om fisketurism finns det möjlighet att se en avstyckad fiskerätt som en garanti för verksamheten i form av säkrad tillgänglighet till fiskevattnet. Fiskerätten ger även en möjlighet att påverka fisket bedrivande. Detta ska också vägas in i bedömningen.

Idag har vi en komplex sammansättning av våra fiskevatten att en utökning av antalet fiskerättsinnehavare är otänkbart enligt vissa av Wagnströms kolleger. Ur ett samhällsperspektiv är detta inte någon stor fråga då länsstyrelsen i Skåne på sin höjd har tre till fyra sådana ärenden varje år. Wagnström tror att lantmäteriet får frågan oftare men att de säger nej i ett tidigt läge. Kan ett mervärde för en fastighet skapas och tidigare nämnda kriterier är uppfyllda finns det inte några starka argument emot att stycka av en fiskerätt. Om man inom en samfällighet vill stycka av en fiskerätt till och har skäl för det så ser Wagnström inga problem med det.

Wagnström menar dock att vissa fiskevatten har ett större skyddsvärde än andra. Om man i en sjö med en enskild fiskerätt eller några få enskilda fiskerätter skulle vilja stycka av fiskerätter ska man vara mycket mer restriktiv. Stora enheter av fiskerätter i ett fiskevatten är alltså mer skyddsvärda. Även de sjöar där man har en hög fiskproduktion som medger bedrivande av ett yrkesmässigt fiske har ett större skyddsvärde. Det kan både vara små sjöar med en stor avkastning samt större sjöar med en mindre avkastning men större areal att fiska på.

Wagnström upplever att man förr i tiden var mer strikt vid uppdelning av fiskerätter och att man på senare tid har blivit mer tillåtande tack vare den förbättrade förvaltningen av fisket.

När lantmäteriet har kontaktat Wagnström i dessa frågor har de fört en dialog och ett resonemang. I de flesta fallen har lantmätaren och Wagnström samma grundsyn på saken. Ofta räcker detta för att lantmätaren ska kunna ta ett beslut och informera sakägaren men i vissa fall skrivs det ett yttrande om saken. Wagnström säger att det inte finns någon rikstäckande policy för hur yttrande till lantmäteriet ska bedömas och

avgöras, dock har han i samråd med några andra länsstyrelser utformat en lokal policy som vi har fått ta del av, se bilaga 1.

Länsstyrelsens utgångspunkt i policyn är att ytterligare uppdelning av fiskerätter ska undvikas då det ofta redan råder en stor uppsplittring. Skälet till detta är att en ytterligare uppdelning av en fiskerätt kan försvåra den gemensamma förvaltningen av fisket då flera delägare måste komma överens. Vid varje enskilt ärende ska dess särskilda förutsättningar beaktas. Vid yttrande från länsstyrelsen kommer de främst att grunda sina yttranden på nedanstående kriterier:

- **Fiskerättens avkastning**

Här ska det göras en bedömning av den avstyckade fiskerättens storlek i förhållande till sjöns avkastning av fisk. Länsstyrelsens åsikt är att fiske med handredskap inte utgör något motiv för uppdelning av fiskerätt. Därför har länsstyrelsen som riktmått att den avstyckade fiskerätten, när det gäller nätfiske, ska avkasta minst 100 kg fisk per år. Vid en avkastning på 10 kg konsumtionsfisk och kräftor per ha och år krävs det att den avstyckade fiskerätten måste omfatta minst 10 ha fiskevatten.

- **Fiskerättens förvaltning**

I denna del ska det vägas in om fiskerätten är samfälld eller skiftad. Om fiskerätten är samfälld är det en förutsättning att det finns en fiskvårdsområdesförening som förvaltar fiskevården för att det, enligt länsstyrelsen, ska vara tillåtet att dela en fiskerätt. Vid ett skiftat fiske kan det vara enklare att acceptera att det saknas en fiskvårdsområdesförening.

- **Möjlighet att bedriva ett rationellt fiske**

Bedömningen här ligger i att avgöra om den avstyckade fiskerätten medger ett fiske av rimlig omfattning. Fisket ska inte bedrivas på bekostnad av övriga delägare. Exempelvis ska den nya fiskerätten kunna nyttja minst tio kräftmjärdar och minst ett nät å 30 meter. Detta ska sättas i relation till hur stor andel av det totala fisket som den nya fiskerätten har och hur stor mängd redskap som nyttjas idag samt hur många redskap man har beslutat att man får nyttja totalt. Omfattar den avstyckade fiskerätten en andel på 1,8 % av sjöns totala fiske och man minst ska kunna använda tio kräftmjärdar måste det i sjön vara tillåtet att använda minst 560 kräftmjärdar totalt i hela sjön. Detta måste relateras till de regler man har bestämt om fiskets nyttjande.

5.1.2 Blekinge län Lars Lundahl – Länsfiskekonsulent

Lars Lundahl har arbetat som länsfiskekonsulent i Blekinge län sedan 1996 innan dess jobbade han på havsfiskelaboratoriets filial i Karlskrona. Samtliga samråd med lantmäteriet berörande FBL 3:8 i Blekinge län går genom Lars Lundahl.

Sedan Lundahl började på länsstyrelsen 1996 kommer han endast ihåg att han har varit i kontakt med lantmäteriet ett fåtal gånger när det gäller delning av fiskerätter. Han kontrollerade om de hade något samrådsärende diariefört sedan 1990 men det

kunde han inte hitta. De kontakter som han har haft har alltså varit inofficiella och har inte blivit diareförda. Lundahl tror att tillämpningen av paragrafen varierar över landet och att detta är ett förhållandevis ovanligt ärende på lantmäteriet.

Lundahl säger att länsstyrelsen i Blekinge inte har någon speciell policy för hur de bedömer dessa frågor. Om frågan dyker upp handlar det i sådana fall om att göra en bedömning om en splittring av en fiskerätt kan försvåra fiskevården eller det praktiska fiskevårdsarbetet på något sätt. Eftersom det i Blekinge finns relativt få fiskevårdsområden är det mest troliga att hamnar i ett helt oskiftat och oorganiserat fiskevatten när man behandlar frågor om FBL 3:8. Där är det svårt att säga att en sådan åtgärd skulle ha en påverkan på fiskevården.

Det Lundahl kan tänka sig är att det i t.ex. Mörrumsån, där det är komplicerat vad gäller fiskerätten, skulle kunna bli en diskussion vid en avstyckning av fiskerätt. I Mörrumsån finns dessutom den situationen att man skiljer på laxfiske och annan fiskerätt, som man kallar för gråfiskerätt detta är väldigt speciellt för Mörrumsån. Men om man i en insjö i Blekinge splittrar en fiskerätt ska det ju väldigt mycket till för att det skulle vara av en avgörande inverkan på fiskevårdsarbetet.

Vad gäller frågan om vissa fiskevatten är mer skyddsvärda än andra konstaterar Lundahl att dessa fall som sagt är ganska sällsynt förekommande, men om de får den typen av fråga skulle länsstyrelsen göra en bedömning utifrån fiskevårdens behov och behovet av skydd för skyddsvärda fiskbestånd. Det har också att göra med att ekonomiska värdet av en fiskerätt är mycket begränsat möjligtvis kan man ha en annan diskussion när det gäller Mörrumsån, men i övriga vatten tror han inte ens att de väger in värdet av fiskerätten, utan då blir det en diskussion utifrån skyddsvärda fiskbestånd och fiskevård. Mörrumsån blir annorlunda även när det gäller värdet av fiskerätten då är det möjligt att den diskussionen kanske kommer in där.

5.1.3 Kronoberg län Olof Lessmark – Fiskeridirektör

Olof Lessmark har arbetat som fiskeridirektör i Kronobergs län sedan 1992. Innan dess jobbade han som konsult inom vattenvård och har även jobbat på fiskeriverket. Samtliga samråd med lantmäteriet berörande FBL 3:8 i Kronobergs län går genom Olof Lessmark.

Enligt Lessmark blir länsstyrelsen i Kronoberg kontaktad av lantmäteriet endast en till två gånger per år vad gäller samrådsfrågor enligt FBL 3:8. Fallen är ofta att man vill klyva en fastighet eller stycka av en tomt vid stranden och då även få en fiskerätt. När det blir aktuellt att dela en fiskerätt är det i princip alltid för att få tillgång till kräftfiske som är värdefullt. Vid dessa fall är det oftast för att få reda på i vilka områden man får fiska i? Som det är nu har man i sjöar med samfällt fiske rätt att fiska i hela sjön vilket lätt ställer till oredda. Då brukar man ofta försöka reda ut detta själv och bestämma att du får fiske vid din strand och jag vid min. Då kan vissa tycka att de blir orättvist behandlade de har mycket vatten och ges en liten möjlighet att utnyttja sitt fiske. Det är ofta i sådana här fall som man vill skifta fisket. Lessmark menar att länsstyrelsen i Kronoberg inte har någon särskild policy när det gäller sina

Delning av fiske vid fastighetsbildning

yttranden till lantmäteriet. Det är väldigt sällan detta kommer på fråga så de har ingen särskild mall man går efter. När det väl händer är det ganska okontroversiellt, Lessmark menar att sakägarna brukar vara överens när de går till lantmäteriet.

Vid avgörande om det uppstår olägenhet för fiskevården bedömer de om det uppstår så smala bitar att det inte går att utnyttja fiskerätten på ett rationellt sätt t.ex. att man ska kunna lägga ett nät utan att det kommer in på grannens fiskevatten. Tittar man istället på en avstyckning där man vill föra över delar i en samfällighet, tillstyrker länsstyrelsen delningen om delägarna är överens. I de allra flesta fall när delning kommer på tal gäller det rätten att fiska kräftor. Då kan det enligt Lessmark vara tillåtet med andelar som motsvarar en ruta på 100 x 100 meter.

Lessmark säger att det finns fiskevatten som är mer skyddsvärda ur fiskeribiologisk synpunkt t.ex. sjöar med sjölevande öring. De har även klassat de fiskevatten där det säljs flest fiskekort som mer skyddsvärda då där finns ett stort sport- och fritidsfiske. Lessmark menar att de trots det högre skyddsvärdet inte skulle vara mer restriktiva om det kom in en ansökan om att stycka av en fiskerätt i dessa vatten. Han menar att eftersom man kan köpa fiskekort och därigenom få rätt att fiska över hela sjön så har det ju ingen betydelse om att man delar upp fiskerätterna ytterligare. Det är knappast några som vill ha en fiskerätt för att få fiska med nät idag och oftast är man överens inom samfälligheterna.

6. Lantmäteriet

För att undersöka hur lantmäteriet i avgränsningsområdet hanterar skyddet för fiskevården enligt FBL 3:8 har enkäter och intervjuer använts som grund. Intervjuerna med förrättningslantmätare har skett med enkäten som underlag. Syftet med enkäterna och intervjuerna har varit att utröna dels hur ofta lantmäteriet i de tre länen stöter på fiskedelningsärenden, samt hur FBL 3:8 behandlas i dessa fall. En viktig del av undersökningen har varit att ta reda på hur djupa kunskaperna är kring detta lagrum.

6.1 Enkäter

För att få en översikt av hur ofta kontoren i avgränsningsområdet berör delning av fiske har vi skickat ut enkäter till olika kontor. Kontoren har valts ut i samråd med vår handledare på lantmäteriet. Det har varit främst länslantmätarna i respektive län som har tillfrågats, men alla har inte haft tid att ställa upp. Enkäten som har skickats ut finns i bilaga 2.

Under en utbildningsdag för förrättningslantmätare i Skåne och Hallands län utförde vi en lite mindre omfattande enkät för att få en bild av hur vanligt det är med delning av fiske. Svaren från Skåne län har valts ut och sammanfattats i detta kapitel.

6.1.1 Skåne län

I det följande kommer en sammanställning av enkäten som är ifylld av Ulrika Ekebjär, länslantmätare i Malmö. Ekebjär har i sin roll som länslantmätare fyllt i enkäten för Malmökontorets räkning. Ekebjär har i enkäten angivit att de i stort sett inte har några rena fiskedelningsärenden där FBL 3:8 är tillämplig. På frågan om hur många övriga fiskedelningsärenden där FBL 3:8 är tillämplig de har per år har Ekebjär svarat att de stöter på dessa ärenden väldigt sällan. På Malmökontoret finns ingen särskild förrättningslantmätare som har hand om dessa frågor eller som har specialistkunskap kring detta. I enkäten har Ekebjär angivit att de vid större fiskedelningsärenden lånar in experter från andra kontor. Det finns ingen på kontoret som har kunskaper vad gäller fiskebiologi och fiskevård. När FBL 3:8 är tillämplig brukar Malmökontoret samråda med länsstyrelsen, men dessa samråd inte är speciellt vanliga. På frågan om de samråder med samfällighetsförening eller fiskevårdsområdesförening när FBL 3:8 är tillämplig och fisket förvaltas av en sådan, har Ekebjär uppgivit att de inte har haft något sådant ärende de senaste åren. Vilka faktorer de bedömer enligt FBL 3:8 för att avgöra om olägenheter uppstår för fisket, har Ekebjär svarat att de samråder med länsstyrelsen eller fiskevårdsområdesförening för att bedöma detta. Övriga frågor lämnade Ekebjär utan kommentarer.

Enkät förrättningslantmätare

Från Skåne län fick vi in 16 ifyllda enkäter, samtliga av dessa förrättningslantmätare har angivit att de inte har handhaft något rent fiskedelningsärende där FBL 3:8 är tillämplig under hela karriären. På frågan om hur många övriga fiskedelningsärenden de handhar per år, där FBL 3:8 är tillämplig, eller har haft under sin verksamma karriär, svarade tolv stycken att de aldrig haft några sådana. Två personer svarade att de handhaft ett sådant ärende under hela karriären, en person svarade två stycken under hela karriären medan den fjärde personen svarade att han/hon handhar max ett sådant ärende per år. 13 stycken angav i enkäten att det inte fanns någon särskild förrättningslantmätare som handhar dessa frågor på deras kontor, medan de tre övriga angav att de hade en sådan person på kontoret.

På frågan om det fanns någon på deras kontor med kunskaper vad gäller fiskbiologi och fiskevård angav endast tre stycken att det fanns personer man kunde rådfråga på arbetsplatsen, dock utanför lantmäteriet. En person angav tekniska kontoret, en annan angav förvaltningskontoret, medan en tredje sa att det fanns möjligheter att samråda med ekologer och biologer.

15 personer angav ”vet ej” som svar på frågan, om samråd sker med länsstyrelsen när FBL 3:8 är tillämplig. En förrättningslantmätare angav som svar, att i de två fiskedelningsärenden han/hon handhaft under karriären, hade denne samrått med länsstyrelsen en av gångerna. Att samråd endast skett ena gången, berodde på att ärendets karaktär gjorde att samråd inte var nödvändigt ena gången. Förrättningslantmätaren angav att han/hon under samrådet berättat om förutsättningarna i det aktuella fallet, och fått ”ingen erinran” som svar från länsstyrelsen. Hur länsstyrelsen vidare utredde frågan vet personen i enkäten inte. Samtliga som fyllde i enkäten svarade ”vet ej” på frågan om de samråder med samfällighetsförening eller fiskevårdsområdesförening när fisket förvaltas av sådana. På frågan om vilka faktorer som de bedömer för att avgöra om det uppstår olägenheter för fisket, gav endast en person ett utfylligt svar, övriga svarade ”vet ej”.

Det denna förrättningslantmätaren svarade, var att han/hon främst bedömer att det inte blir fler fiskerättsägare och att fastighetsbildningen inte påverkar fisket. Slutligen hade inte någon förrättningslantmätare någon uppfattning ifall olika bedömningar av skadlig delning av fiske sker, beroende på typ av fiskevatten.

6.1.2 Blekinge län

I det följande kommer en sammanställning av enkätsvaren från Blekinge län. Enkäten har fyllts i av Anders Karlsson länslantmätare i Blekinge län under ett arbetsplatsmöte på kontoret i Karlskrona. Förutom förrättningslantmätarna på kontoret i Karlskrona har två andra förrättningslantmätare i länet som handhaft fiskedelningsärenden gjort tillägg till svaren.

Inom Blekinge län har lantmäteriet inte haft några rena fiskedelningsärenden. I övrigt uppskattar länslantmätare Karlsson att de har mellan två och tre stycken övriga fiskedelningsärenden per år, där de fördelar mantalen och därmed fisket vid

fastighetsreglering eller klyvning, dock sällan vid avstyckningsärenden. Fiskedelningsärendena fördelas ut löpande till de förrättningslantmätare som för tillfället behöver påfyllning. Kompetensöverföringen fungerar genom att de hjälper varandra med specifika frågor som delning av fiske och annan lämplighetsbedömning. Det finns inga direkt djupa kunskaper angående fiskebiologi eller fiskevård bland förrättningslantmätnarna i Blekinge län. När FBL 3:8 är tillämplig har det hänt att de har samrått med fiskerikonsulenten på länsstyrelsen angående delning av fiske. Samrådet har inriktat sig på lämpligheten av delningen, påverkan på fisket och fiskevården. När FBL 3:8 är tillämplig och fisket förvaltas av en samfällighetsförening eller fiskevårdsområdesförening sker samråd med länsstyrelsen mer sällan. Sporadiska kontakter har skett med föreningar, där värdefullt fiske kan anses finnas eller påverkas.

Enligt FBL 3:8 får delning av fiske inte medföra olägenhet av någon betydelse för fiskevården. När delning av fiske sker bedöms följande: Vid provning av yrkanden då värdefullt fiske påverkas såsom ål-, lax-, sik- och kräftfiske, bör restriktioner gälla och samråd ske med berörd part. Hur är fördelningen idag? Vad är minsta andel? Vad innebär det i fångstmängd? Vad är arealen av det samfällda fisket? Dessa faktorer bör beaktas men ingen enskild faktor behöver vara avgörande vid bedömningen av delning av fisket. Det sker inga direkta graderingar av de faktorer som beaktas i de fall när olägenheter uppstår vid uppdelning av fiske. Istället görs en sammantagen bild av lämpligheten och utifrån den avgörs delningen. Det görs olika bedömningar av skadlig delning av fiske, beroende på vilken typ av fiskevatten det handlar om, eftersom vissa fiskevatten har större skyddsvärde än andra. Fisken såsom ål-, lax- sik- och kräftfiske är värdefullt och skyddsvärt. Fiske av annan art är mindre skyddsvärt och därmed är lämplighetsbedömningen enklare och av mindre karaktär. Lantmäteriet i Blekinge har ingen bedömningsnyckel för hur de bedömer olika fiskevattens skyddsvärde, utan i dessa fall sker samråd med fiskerikonsulent eller eventuella föreningar. Enligt Karlssons mening har det aldrig skett en förrättning där man brutit ut det bundna fisket från vattenområdet och därmed gjort det till ett fristående fiske. Det har inte bildats några fiskeservitut i Blekinge län och det finns inte heller några rättsfall inom den region de arbetar inom. Karlsson har inte någon uppfattning om hur synen på skyddet för fisket förändrats, sedan tillkomsten av FBL 1972.

6.1.3 Kronoberg län

Enkäten är ifylld av länslantmätare Lars Runesson under ett arbetsplatsmöte på kontoret i Växjö. I Kronobergs län har man cirka ett rent fiskedelningsärende per år. Övriga fiskedelningsärenden i samband med fastighetsregleringar, klyvningar och avstyckningar har man ca 40 stycken per år. De rena fiskedelningsärendena handläggs av Carl Enström medan de övriga fiskedelningsärendena fördelas över samtliga förrättningslantmätare. På kontoret i Växjö finns det en viss specialkunskap inom fiskbiologi och fiskevård.

I vissa av de rena fiskedelningsärendena samråder man med länsstyrelsen, men inte i de övriga fallen. Det förekommer inte att man samråder med fiskevårdsområdesföreningarna vid delning av fiske. När man bedömer om det uppstår en olägenhet för

fiskevården är det en viktig faktor om det finns en ordnad förvaltning genom ett fiskevårdsområde. Vidare tittar man på att det kan skapas ”fiskbara” enheter. Oftast är det kräftfiske som man har som utgångspunkt vid bedömningen. Faktorerna som påverkar om det uppstår en olägenhet kan inte graderas på något sätt. Normalt har inga fiskevatten större skyddsvärde än andra när det gäller att skydda dem mot uppdelning av fiske. Det finns ingen bedömningsnyckel för hur man bedömer olika fiskevatten.

Runesson uppger att det i Kronoberg har bildats ett fiskeservitut för kräftfiske under de senaste 30 åren. Fiskedelning förekom i princip inte före 1990 och det har därefter blivit en mer liberala syn på delning av fiske. I Kronobergs län finns det inga rättsfall om delning av fiske.

6.2 Intervjuer / e-post korrespondens

När vi har valt ut vilka vi ska intervjua inom lantmäteriet har vi kontaktat länslantmätare på utvalda kontor i respektive län inom avgränsningsområdet. På kontoren har det ibland varit någon speciell förrättningslantmätare som handhar dessa ärenden. Intervjuer har utförts med dessa förrättningslantmätare, antingen via telefon eller möte. Tyvärr ansåg sig vissa kontor inte ha tid att ställa upp på dessa intervjuer eller enkäter. Därför har vi även valt att intervjua förrättningslantmätare från andra kontor i avgränsningsområdet.

Med vissa förrättningslantmätare har e-post korrespondens använts för att inhämta deras kontors eller enskilda uppfattningar och kunskaper om skyddet för fiskevården. Detta då intervjuer ej varit möjliga eller då e-post korrespondensen givit tillräckligt med underlag för återge ett kontors eller en förrättningslantmätarens erfarenheter.

6.2.1 Skåne län

Rasmus Lindberg – Förrättningslantmätare SLM Ängelholm

Rasmus Lindberg är utbildad Civilingenjör Lantmäterier vid LTH och har arbetat på SLM i Ängelholm sedan 2006. Rasmus Lindberg har för Ängelholmskontorets räkning fyllt i enkäten via e-post, därmed ger det följande en uppfattning om hur SLM i Ängelholm resonerar kring skyddet för fiskevården.

Enligt Lindberg har de i Ängelholm inte handhaft några rena fiskedelningsärenden sedan han började där 2006, vidare konstaterar Lindberg att de handhar knappt några övriga fiskedelningsärenden där FBL 3:8 är tillämplig per år. Detta sker egentligen bara när det är uppenbart att samfällt fiske finns registrerat som de uppmärksammar detta, av princip avstycker de inte några bostadsfastigheter med fiskerätt.

Lindberg konstaterar vidare att de på SLM i Ängelholm verkligen har begränsad erfarenhet av fiskefrågor, men Lindberg anser dock att skydd för fiskevården är en viktig fråga. På frågan om det finns någon särskild förrättningslantmätare som handhar dessa frågor på kontoret säger Lindberg att hans kollegor nog skulle ange honom. Den erfarenhet Lindberg har av fiske är en fastighetsutredning som gjordes i

samband med bildande av ett fiskevårdsområde för Rönne å i Klippans kommun. Det skedde ingen prövning av FBL 3:8 i detta fall, utan Lindberg uppgift var att klargöra enskilt och samfällt fiske och registrera upp alla fiskesamfälligheter. Vid denna fastighetsutredning hade Lindberg tillgång till en utredning som Olle Östlund gjort 1994, men som ej blev genomförd till ett fiskevårdsområde. Lindberg kunde tack vare det arbete som Olle Östlund lagt ner på att utreda vilka sträckor som var enskilt respektive samfällt fiske, gå vidare och ta fram de fastigheter som hade fiskerätt idag. Lindberg konstaterar vidare att utan denna utredning av Olle Östlund hade han inte kunnat genomföra fastighetsutredningen då hans kompetens av att ur skifteshandlingar kunna utläsa huruvida fisket blivit enskilt är begränsad. Lindberg vill med detta påpeka att förrättningslantmätare har svårigheter att i övriga fastighetsbildningsärenden veta om fisket är samfällt eller enskilt, och att det inte är ekonomiskt försvarbart att utreda fiskeförhållande i varje förrättning.

På kontoret finns ingen person med kunskaper inom fiskbiologi eller fiskevård. Lindberg har i enkäten fyllt i att de inte har samrått med länsstyrelsen när FBL 3:8 är tillämplig, beroende på ärendenas ringa omfattning. Om de samråder med samfällighetsföreningen eller fiskevårdsområdesförening när FBL 3:8 är tillämplig och fisket förvaltas av dessa, svarar Lindberg att han personligen bara gjort en sådan förrättning, men att samråd inte skedde då. På frågan om vilka faktorer de bedömer för att avgöra om det uppstår olägenheter för fisket, svarar Lindberg att de tittar på att inte för många delägare tillkommer, men han noterar dock att man knappast kan skapa större problem än de gamla ägostyckningarna gjorde. På frågan ifall de gör olika bedömningar av skadlig delning för fiske, beroende på vilken typ av fiskevatten det handlar om, anser Lindberg att frågan är så pass ovanlig att detta ej sker.

Lindberg anser att med den nya lagstiftningen splittras fisket idag marginellt. Lindberg diskuterar vidare att vid normala fastighetsregleringar av jordbruksfastigheter som kan ha fiskerätt överförs ju antingen det enskilda fisket automatiskt om det är enskilt och samfällid andel får anses överförd i och med att mantal och övriga andelar i samfälligheter överförs. Lindberg har svårt att tänka sig att tilldela en styckningslott fiskerätt. Vid ett tillfälle har dock Lindberg vid en avstyckningsförrättning faktiskt överfört ett mindre skattetal med motiveringen att i första hand trygga utfart på samfällid väg, men även efter framfört önskemål om att få del av fiskerätten. Då det var en styckningslott om 5,5 ha tyckte Lindberg det var motiverat, men han noterar dock att om det bara varit en liten villatomt så hade han inte gjort det.

Lindberg anser att fisket är en knepig fråga eftersom det i fastighetsregistret i många fall är otydligt vad som egentligen gäller. I de fåtal fall där fiskesamfälligheterna är registrerade är det tydligt att fisket är samfällt, men Lindberg ställer sig frågan om vad som gäller alla andra fastigheter som inte har del i en registrerad fiskesamfällighet.

På frågan angående uppfattningen om hur synen på skyddet för fisket förändrats sedan tillkomsten av FBL 1972, har Lindberg svarat att medvetenheten fortfarande

nog är låg men att det de vet, att de inte ska dela fisken. På frågan om hur ofta de gör bedömningen att bryta ut det bundna fisket från vattenområdet om de stoppar en förrättning enligt FBL 3:8 1 st svarar Lindberg att han uppfattar det som en alltför komplicerad frågeställning för att de ska ha hanterat den så specifikt. Lindberg förklarar att det ”tyvärr” är väldigt få förrättningar de avvisar, och att de skulle göra det p.g.a. fisket tycker han känns osannolikt. Med ”tyvärr” menar Lindberg att de ibland borde ha en striktare lagtolkning, men att de upplever värdet av landsbygdsutvecklingen i deras inlandskommuner som högre än skyddet av eventuella fiskerätter.

Olle Östlund f.d. förrättningslantmätare Kristianstad⁶⁷

Olle Östlund har arbetat som förrättningslantmätare på lantmäteriet i Kristianstad, men är sedan två år pensionerad. Olle Östlund ville inte ställa upp på någon intervju men har i sitt svar till Fredrik Warnquist givit sin syn på uppdelning av fiske.

Vid uppdelning av fiske konstaterar Östlund att det alltid rådde stor osäkerhet om i vilka lägen förrättningslantmätaren skulle kunna tänka sig att dela upp en fiskerätt. Enligt Östlund var ofta problemet hur förrättningslantmätaren på ett vettigt sätt kunde motivera ett nej, vidare kunde ett ja till uppdelning av fiske medföra en risk till fler förväntade uppdelningar. Denna risk som ett ja kunde medföra var ett användbart argument till att säga nej. Östlund konstaterar vidare att man ibland smet undan genom att låta t.ex. större avstyckningar av jordbruksfastigheter få andel i samfälligheter, så att fiskerätten kom på köpet i förrättningen.

Enligt Östlund kändes inte detta tillfredställande, och han tycker att det absolut finns ett behov av bättre ledning vid bedömning av FBL 3:8. Östlund misstänker att det finns stora skillnader regionalt vid hanterandet av uppdelning av fiske, vidare misstänker Östlund att denna osäkerhet antagligen ger utrymme för lokala kulturer där lantmätaren av tradition är extra generös. Östlund anser att utan en allmänbevakning ökar riskerna för en liberal tolkning av FBL 3:8.

Jörgen Bengtsson – Förrättningslantmätare KLM Hässleholm

Jörgen Bengtsson har arbetat som förrättningslantmätare på KLM i Hässleholm i tolv år där han mestadels handlägger jord- och skogsbruksförrättningar. Innan dess har han bl.a. jobbat som fältmätare. En intervju har genomförts med Jörgen Bengtsson.

Bengtsson konstaterar att det mesta av vattnet i Hässleholms kommun är delat enligt JB 1:5, och att fisket som en följd oftast är samfällt och därmed fristående. Bengtsson som arbetar med landsbygdsförrättningar har även stött på samfällt vatten och fiske i förrättningar som han handhaft. Om det uppstår delningar av fiske i dessa förrättningar, och det är samma delägarkrets i samfällt vatten och samfällt fiske, och dessa delägare är överens om delning av fiske, är det inte alltid han går djupare i sin prövning av FBL 3:8. Bengtsson klargör att förrättningar där fisket påverkas som

⁶⁷ e-post korrespondens mellan Fredrik Warnquist och Olle Östlund 2012-02-15

handläggs i Hässleholms kommun är mycket begränsad, då kommunen saknar yrkesfiske.

Bengtsson förklarade att, Olle Östlund f.d. förrättningslantmätare på SLM och tillika fiskeexpert, ansåg att om det fanns ett fiskevårdsområde i ett område där en förrättning genomfördes, skulle lantmätaren inte föra över andelar i fiske hit eller dit. Bengtsson ansåg att denna regel var bra. Bengtsson berättade vidare att i sjöar med fiskevårdsområde har det hänt att vissa fastigheter avtalat bort sin fiskeandel, men inte mantalet och att detta varit okej. Bengtsson medger att det är motsägelsefullt att inte dela upp andelar i fisket i en sjö med ett fiskevårdsområde, och sedan i nästa skede avtala bort andelarna.

I Hässleholms kommun har de inga rena fiskedelningsärenden, men berör ibland delning av fiske vid andra fastighetsbildningsåtgärder som t.ex. fastighetsregleringar, avstyckningar och klyvningar. Bengtsson anser att det är lätt att glömma bort fiske i förrättningar, vilket han själv gjort en gång. På KLM i Hässleholm har de ca 10-15 ärenden om året där fisket berörs dessa ärenden handhas av alla förrättningslantmätare på kontoret utom en. Bengtsson har i de ärenden han handlagt inte samrått med länsstyrelsen. I dessa förrättningar har det inte uppstått någon olägenhet för fiskevården. I förrättningar som berör FBL 3:8 och där fisket förvaltas av en samfällighet eller fiskevårdsområdesförening, kan det hända att samråd sker med dessa, även fast Bengtsson medger att han personligen aldrig gjort det. Den kunskap om fiske som de har på KLM i Hässleholm är från tre stycken arkivutredningskurser som de deltagit i, där de fått en grov översikt av fiske. På byggnadsnämnden finns även en ekolog tillgänglig, men samråd med den har hittills inte skett.

För att bedöma om olägenheter för fiskevården uppstår görs först och främst en helhetsbedömning. Bengtsson förklarade att han i förrättningar som berör fisket inte vill dela upp fisket om det är flera fastigheter som skulle tilldelas fiskerätt. Berörs flera fastigheter i ett fiskevårdsområde är det bra att samråda med ordförande i föreningen för att se vad de tycker. I övrigt anser Bengtsson att man ut i från fall till fall bl.a. får titta på hur fiskevårdsområdet fungerar och är skött. Vidare anser Bengtsson att FBL 3:8 känns förlegad och att paragrafen antagligen var viktigare förr i tiden då fisket hade en viktigare ställning i samhället. Han anser också att kunskaperna om fiske bland lantmätare är mycket begränsade idag eftersom FBL 3:8 var viktigare förr.

6.2.2 Blekinge län

Rudi Olvenmyr – f.d. Förrättningslantmätare SLM Karlskrona

Rudi Olvenmyr har arbetat som förrättningslantmätare i Karlskrona i 17 år fram till 2007 och har under denna tid handlagt alla fiskedelningsärenden i östra Blekinge. Rudi Olvenmyr har jobbat inom lantmäteriet sedan 1969 i bl.a. Kalmar, Värmland och Västerbotten. En telefonintervju ligger till grund för denna sammanställning.

Olvenmyr har under sin tid i Karlskrona inte haft något rent fiskedelningsärende, men det har förekommit cirka ett fiskedelningsärende per år i samband med andra

fastighetsbildningsåtgärder. De tillfällen när dessa ärenden dyker upp är framförallt klyvningar men även vid fastighetsregleringar. Olvenmyr påpekar att fiskedelningsärenden inte förekommer särskilt frekvent. Det har även förekommit förfrågningar som inte har resulterat i något ärende utan avslagits tidigt av förrättningslantmätaren.

Olvenmyr har inte någon specialutbildning i dess frågor utan endast den vanliga utbildningen när det gäller FBL, dock ingick i utbildningen på KTH ämnet fiskerikunskap. Utöver detta har Olvenmyr ingen speciell kunskap vad gäller fiskbiologi och fiskevård. Olvenmyr började arbeta på lantmäteriet 1969 och har bl.a. arbetat i Värmland och Kalmar där det var vanligare med fiskedelningsärenden. Här förekom det också en del rena fiskedelningsärenden. Under tiden som Olvenmyr arbetade i Karlskrona kontaktade han länsstyrelsen endast en till två gånger. Fiskevårdsområdesföreningar eller samfällighetsföreningar kontaktar de aldrig vid dessa ärenden.

Vid en bedömning om det uppstår olägenhet för fiskevården säger Olvenmyr att huvudregeln är att man tittar på storleken på fiskerätten räknat i hektar. Naturligtvis är det även tillgången på fisk man får uppskatta men det är ju svårt för lantmäteriet att bedöma. Det är i dessa fall man behöver ta en kontakt med länsstyrelsen om det är frågan om ett värdefullt fiske. Det har enligt Olvenmyr också en betydelse om det är ett rinnande eller stillastående vatten. Olvenmyr anser att fisket i rinnande vatten är mera skyddsvärt p.g.a. att intresset för detta fiske normalt är större och belastningen därför högre. Normalt har man en lokalkännedom om fiskeförhållandena i just det här vattendraget eller sjön. Olvenmyr säger att det har funnits vissa tumregler för vilken storlek som är acceptabelt att stycka av och även ett rättsfall som handlar om detta, men något av detta minns han inte.

Olvenmyr jobbade, på JDL:s tid i Västerbottens län. Under tiden här infördes fastighetsbildningslagen men innan skyddet för fisket kom till var det nästan praxis att man gav avstyckade nybildade fastigheter en andel i samfällt fiske i form av ett antal procent av stamfastighetens andel i samfälligheten. Detta har säkert varierat i olika län så Olvenmyr kan endast uttala sig om Västerbottens län. Olvenmyr har aldrig sedan införandet av FBL 1972 genomfört en enda avstyckning där man har givit en avstyckad fastighet andel i samfällt fiske, så han tycker att det har skett en radikal skärpning av skyddet för fisket sedan FBL:s tillkomst.

6.2.3 Kronoberg län

Carl Enström – Förrättningslantmätare SLM Växjö

Carl Enström har arbetat som förrättningslantmätare i Växjö sedan 1973. Han specialiserade sig på fiske i början på 1980-talet när den nya fiskevårdsområdeslagstiftningen kom. Carl Enström har handhaft samtliga rena fiskedelningsärenden i Kronobergs län under de senaste 20 åren. En intervju har genomförts med Carl Enström, vilken sammanställts nedan.

Delning av fiske vid fastighetsbildning

Under sin tid på lantmäteriet har Enström handhaft cirka tio rena fiskedelningsärenden de senaste 20 åren och av dessa bara något enstaka under de senaste fem sex åren. Det var främst under 80-talet fram till början av 90-talet, då det bildades många fiskevårdsområden, som fiskedelningsärenden aktualiserades. Enström nämner att i Kronobergs län är 90 % av vattenytan anordnat som fiskevårdsområden vilket gör att mycket av fisket är registrerat. I Kronoberg fördelas övriga fiskedelningsärenden i samband med fastighetsregleringar och klyvningar mellan samtliga förrättningslantmätare. Dessa är ungefär 40 per år.

Enström säger att i Kronobergs län är det främst delning av kräftfiske som aktualiseras då det i allmänhet är detta som man vill ha som sitt eget. Även vid ett samfällt fiske kan det vara svårt att samsas om kräftfisket. Ofta har det skett en sämjedelning av fisket och inte någon lantmäteriförrättning för att ordna detta.

Enligt Enström finns det ett antal sätt att dela en fiskerätt som grundar sig på delägande i en samfällighet. Inte i något av dessa fall aktualiseras skyddet i FBL 3:8.

- Delning kan ske enligt SFL 7–16 §§, vilket innebär att en delägare kan begära att lantmäteriet håller i ett sammanträde med delägarna i samfälligheten om en förvaltningsåtgärd. Lantmäteriet har då en skyldighet att utreda vilka som är delägare i samfälligheten, kalla alla till sammanträde, hålla i sammanträdet och föra protokoll. Lantmäteriet beslutar inte i frågan utan det gör samfälligheten själv. Oftast är det bara kräftfisket man vill dela upp. Dessa förrättningar lades förut endast in i ÖLM:s diarium, vilket gör dem mycket svåra att hitta. ÖLM:s diarium upphörde 1996 och numera försöker man registrera sådana ärenden i lantmäteriarivet t.ex. som tekniska utredningar av samfällighet.
- Ett annat sätt är att lösa upp hela samfälligheten och lägga ut fiskelotter för respektive fastighet i byn, men detta är inte så vanligt. Desto vanligare är det att man bryter ut en viss fastighets del i samfälligheten och bildar en fiskelott för just denna och låter resten ligga kvar i samfälligheten. Denna lösning är bra när man har ägarkategorier som t.ex. kyrkan och Sveaskog som vill kunna arrendera ut sina fiskerätter. Vid samfällighetsförvaltning krävs det att alla i samfälligheten är överens om att arrendera ut fisket.
- En tredje variant är att fiskevårdsområdet bestämmer vem som får fiska var, men det är väldigt ovanligt. De kan beslutat att den och den fastigheten får fiska med si och så många burnätter utifrån andelstalen i samfälligheten.
- Det fjärde och sista fallet av delning är rena sämjedelningar som ingen annan än byn känner till och detta fungerar så länge alla accepterar det. Men även om det finns nedskrivet gäller det inte mot nya ägare.

Delning av fiske vid fastighetsbildning

Specialistkunskapen som Enström har fått inom området har kommit erfarenhetsmässigt och han har inte gått några specialutbildningar inom just fiskedelning. Dock har han gått en del utbildningar inom fiskevårdsområdeslagstiftningen och arkivutredning. Just arkivutredning arbetade Enström med i början av sin karriär och detta är en viktig del vid utredningen av fiskerätter. Enström har personligen alltid varit intresserad av fiske vilket har gjort det lättare att följa med i dess frågor.

Enligt Enström är det ganska ovanligt att lantmäteriet samråder med länsstyrelsen vid fiskedelningsärenden. Ofta är det tvärtom att länsfiskekonsulenten kontaktar oss och rådfrågar hur man kan göra i vissa fall som de fått förfrågningar om. Det förekommer nästan aldrig att man samråder med den aktuella fiskevårdsområdesföreningen vid fiskedelningsärenden.

Vid en bedömning enligt FBL 3:8 bedömer Enström följande faktorer. Dessa bedömningar blir endast tillämpliga i de fall där antalet fastigheter med fiskerätt ökas alltså inte i ovan nämnda fall.

- **Ordnad förvaltning av fiskevattnet.** Finns det en ordnad förvaltning av fiskevattnet genom t.ex. ett fiskevårdsområde så ska det mycket till för att en uppdelning av fisket ska försvåra förvaltningen av fisket. Då finns det redan en ordnad förvaltning där man beslutar hur mycket man får fiska.
- **Storleken på fiskerätten i förhållande till fiskevattnets storlek.** Det går inte att säga något procenttal utan man måste omvandla andelen i samfälligheten till en areal. Där har man god hjälp av fiskevårdsområden där alla fiskesamfälligheter med arealer finns samlade. Sen kan man utifrån samfälligheterna komma ner på fastighetsnivå. Därefter får man göra en jämförelse med de andelar som redan finns i samfälligheten. Enström säger att de har haft en tumregel, som egentligen faller tillbaka på kräftfisket, att den minsta andelen i samfälligheten ska motsvara 1 ha vattenområde. Detta gäller även som minsta storlek vad gäller enskilda fiskerätter. Man får försöka anpassa detta, är det en liten sjö, med många fastigheter går det inte att hålla på 1 ha utan då får man se efter hur uppdelat fisket redan är och göra en bedömning utifrån det. Ett scenario är att man har en fiskesamfällighet med bara två delägare med 50 % vardera och en av dem delar på sin del, då blir det 25 % på två. Då är det lätt att tycka att det inte har hänt något men plötsligt har den ene, enligt reglerna i SFL, fått möjlighet att rösta ut den andra. Enström menar att om du har en liten sjö på 5 ha och det är tre byar som går ner mot den, då går det inte att tala om hektarbitar. Då får man mer se hur uppdelat är fisket inom de här samfälligheterna. Är det redan tio stycken och det blir elva gör väl inte det så mycket för fisket. Men nio gånger av tio klarar man sig med tumregeln.

Delning av fiske vid fastighetsbildning

Vid rinnande vatten bedömer de om det blir en fiskbar längd och där bedömer de 100 meter vara rimligt. Enligt Enström godtar man endast uppdelning av fiskerätter för fasta redskap och inte för sportfiskeändamål eftersom man i nio av tio sjöar i länet kan köpa fiskekort. Man godtar inte heller uppdelning av fiskerätter för endast en viss fiskart, vilket Enström har sett på andra håll.

Enligt Enström har de här tumreglerna vuxit fram på kontoret och de har inga rättsfall som de lutar sig på. Enström menar att i rättsfallet från sjön Rusken gjorde domstolarna en del märkliga antaganden bl.a. anser Enström att antagandet att en sportfiskare tar upp 50 kg fiske som orimligt, det vanligast är nog några kilo eller inget alls. Han tror inte heller att samtliga fiskerättsägare fiskar i den utsträckningen som antas. Vidare menar han att de helt glömmet bort att ta hänsyn till att det finns en ordnad förvaltning i form av ett fiskevårdsområde. Bedömningen hur mycket sjön producerar bygger på antaganden och är ganska osäkra. Att göra en bedömning hur mycket en sjö producerar är mycket svårt då den producerar olika mycket i olika delar, för att få reda på detta skulle man behöva provfiska.

På frågan om det finns några fiskevatten som är mer skyddsvärda svarar Enström att fiskevattnen med få delägare, när det gäller samfällt fiske, eller få enskilda fiskerätter är mer skyddsvärda än andra. Här gör en uppdelning mer skada än om det redan är mycket uppdelat och blir ytterligare lite uppdelat. I Kronobergs län finns det två sjöar Åsnen och Bolmen som är utpekade som riksintresse och där fisket är en del av detta. Där är det ju alltid känsligt att dela upp fisket och man är mer restriktiv vid uppdelning av fisket i dessa vatten. I vissa fiskevatten kan man ha känsliga områden t.ex. vid utloppen där öringen leker, här är det inte lämpligt att dela upp fisket. I dessa vatten ska man absolut inte ha mindre bitar än tumregeln. Bildande av fiskeservitut är väldigt ovanligt säger Enström. De som finns är äldre avsöndringar från tidigt 1900-tal då man vid köp har skrivit in att styckningslotten har rätt att fiska på stamfastighetens vatten. Det blir en diffus rättighet eftersom det vid bildande av fiskevårdsområden är svårt att säga vilket andelstal som fiskeservitutet har och därmed vilken rösträtt de har. Idag förekommer det inte att man bildar fiskeservitut.

I länet finns det enligt Enström en hel del rena fiskefastigheter, då främst för ålfiske. Ålfiskena har varit fasta ålfisken med en särskild trätunna, där man tar fisken vid utloppen från sjöarna till bäckar eller åar. Sen har dessa avsöndrats från byn det är alltså någon annan som har köpt dem dessa har då registrerats som en avsöndring och blivit en egen registerenhet. Denna registerenhet innehåller ingen areal eller något vatten utan är enbart rätten till denna låda som ligger vid utloppet. Detta är inget som nybildas idag då yrkesfisket är väldigt begränsat.

Enström säger att fram till 1950 var ganska vanligt förekommande med avstyckningarna med 1 % andel i stamfastighetens fiske. Sen kom de nya jorddelningsreglerna med förbud mot att hantera samfälligheterna på det viset. Då var det stopp att lägga del i fisket till avstyckningar och svårt att dela fiskerätter över huvudtaget. Nästan tvärstopp fram till 80-talet. Sen började tillämpningen mjukas upp lite i samband med att fiskevårdsområdena började bildas.

Delning av fiske vid fastighetsbildning

7. Aktstudier

I vårt undersökningsarbete har vi för att hitta fastighetsbildningsåtgärder som berört FBL 3:8, begärt ut listor över fiskesamfälligheter, fiskefastigheter samt fiskeservitut som finns registrerade i fastighetsregistret. Detta eftersom det inte är möjligt att söka efter akter som berört FBL 3:8 direkt i fastighetsregistret. De listor vi begärt ut över fiskesamfälligheter och fiskefastigheter är inte kompletta. Att göra statistik baserat på dessa listor skulle därför inte ge en korrekt bild då många av dessa enheter och rättigheter inte finns registrerade.

Officialservituten ska efter 1972 finnas registrerade i fastighetsregistret, varför en statistik av dessa ges nedan. Riskerna finns dock att vissa officialservitut inte blivit registrerade. Totalt har det i avgränsningsområdet bildats tolv officialservitut för ändamålet fiske sedan 1972. För dessa servitut kan vi ge en statistisk bild av, för vilka ändamål de bildats samt ifall en prövning av FBL 3:8 har skett.

Under avsnittet övriga fastighetsbildningsåtgärder har andra fastighetsbildningsåtgärder där fiske berörts studerats. Syftet med dessa akter är att ge exempel på akter där uppdelning av fiske skett. Dessa akter ger exempel på förrättningar där förrättningslantmätaren prövat FBL 3:8 samt exempel på förrättningar där FBL 3:8 inte tillgodosetts trots att en uppdelning av fisket skett.

7.1 Fiskeservitut

I följande genomgång kommer enbart officialservitut för fiskeändamål efter 1972 att behandlas. Avtalservitut behandlas inte då dessa inte behöver redovisas i fastighetsregistret och därför är svåra att hitta. I avsnittet undersöks för vilka ändamål som fiskeservituten bildats samt i vilken omfattning. Fiskeservitut är på samma sätt som övriga servitut, en rättighet som är förenad med äganderätten till förmånsfastigheten. Den härskande fastigheten har därmed förfoganderätt till fiske genom fiskeservitut. För reglerna vid bildande av fiskeservitut se avsnitt 2.3.3 samt 2.3.5.

Vid genomgången av akterna har undersökts ifall förrättningslantmätaren tillgodosett skyddet för fiskevården enligt FBL 3:8 i sin prövning vid bildandet av fiskeservituten. Denna prövning enligt FBL 3:8 ska göras i de fall där tillskapandet av fiskeservitut innebär att en uppdelning av fisket uppstår d.v.s. i de fall antalet fastigheter som får fiskerätt utökas.

Att notera är att de akter som i tabellerna nedan kommenteras som ”inte aktuellt” under rubriken - Prövning av FBL 3:8? - inte inneburit att antalet fastigheter som fått fiskerätt blivit fler än tidigare. Vid dessa förrättningar har en prövning enligt FBL 3:8 ej varit aktuell. Dessa är dock av intresse för att se vilka ändamål som fiskeservituten har bildats för. Fritidsfiske med handredskap tolkas som sportfiske medan ändamålet fritidsfiske även inkluderar husbehovsfiske. Efter tabellerna tas några exempel ur tabellerna upp för att titta djupare på servitutet.

Delning av fiske vid fastighetsbildning

7.1.1 Skåne län

I Skåne län har fem förrättningar genomförts där fiskeservitut har bildats sedan 1972, men endast i två av dessa lantmäteriförrättningar har en prövning enligt FBL 3:8 varit aktuell. Av dessa två förrättningar har förrättningslantmätaren som handlagt ärendet från 1985 prövat FBL 3:8, medan förrättningslantmätaren i akten från 1992 inte prövat lagrummet.

Akt nr	År	Prövning FBL 3:8 ?	Ändamål	Fastighetsbildnings- åtgärd	Antal serv.
1263-284	1992	Nej	Kräftfiske samt annat fiske för husbehov	Avstyckning, fastighetsreglering samt anläggningsförrättning	1
1267-77	1985	Ja	Fritidsfiske med handredskap	Fastighetsreglering	95
1137-105	1985	Inte aktuellt	Fritidsfiske med handredskap	Fastighetsreglering	1
1263-16	1983	Inte aktuellt	Fritidsfiske	Fastighetsreglering	2
1267-345	1991	Inte aktuellt	Fritidsfiske	Fastighetsreglering och ledningsrättsåtgärd	1

Akt nr: 1263-284

I Svedala kommun genomfördes 1992 en lantmäteriförrättning där en gemensamhetsanläggning inrättades samt en avstyckning och fastighetsreglering genomfördes. Från fastigheten Borup 2:3 avstyckades 95 ha betes- och åkermark inklusive djurstallar och bostadshus till styckningslotten med beteckningen Borup 2:4. Stamfastigheten var efter avstyckning 4 ha stor med ett bostadshus bestående av park- och betesmark. Ett fiskeservitut för kräftfiske och annat fiske för husbehov bildades till förmån för Borup 2:3 som belastade styckningslotten. Med servitutet följde en rätt att bedriva kräftfiske med 40 burar per säsong av det totala möjliga användandet av 80 burar per säsong inom Borup 2:3. Förrättningslantmätaren har endast konstaterat att fiskeservitutet är av "väsentlig betydelse" för förmånsfastigheten enligt FBL 7:1 servitutet innebär de facto en uppdelning av fisket, vilket betyder att antalet fastigheter som fått rätt till fiske blivit fler än tidigare, varför en prövning av FBL 3:8 1 st var aktuell.

Akt nr: 1267-77

I en fastighetsreglering i Höörs kommun överfördes mark och vattenområden från fastigheten Bosjökloster 1:564 samt samfälligheterna s:15 och s:34 till Bosjökloster 1:709. Hela fastigheten Bosjökloster 1:564's tillhörande fiske i östra och västra Ringsjön fördes över till fastigheten Bosjökloster 1:709 som utövar yrkesfiske i Ringsjön. Ägaren till Bosjökloster 1:564 hade under flera decennier arrenderat ut fisket till ägaren av Bosjökloster 1:709. I det område som förs över till Bosjökloster 1:709 från 1:564 bildas ett nytt servitut för fiske för ändamålet fritidsfiske med handredskap till förmån för bostadsfastigheterna Bosjökloster 1:602 - 1:696. Det bildas alltså servitut för 95 fastigheter och förrättningslantmätaren konstaterar att de

Delning av fiske vid fastighetsbildning

nybildade servituten inte är till men för yrkesfisket, varför FBL 3:8 1 st anses uppfyllt. Förrättningslantmätaren har dock inte fört något samråd med länsstyrelsen för att bedöma huruvida fiskevården skadas eller inte.

7.1.2 Blekinge län

I Blekinge har efter 1972, endast en förrättning genomförts där ett fiskeservitut bildats.

Akt nr	År	Prövning FBL 3:8 ?	Ändamål	Fastighetsbildnings- åtgärd	Antal serv.
1082-87/36	1987	Ja	Sportfiske	Fastighetsreglering	1

Akt nr: 1082-87/36

I denna förrättning genomfördes en fastighetsreglering, berörande fastigheterna Hoka 4:23 och 4:51 samt Hoka nr 4 samfällt fiske i Karlshamns kommun, där fyra stycken servitut bildades. Ett servitut för utövande av sportfiske i form av Put & Take-fiske bildades till förmån för fastigheten Hoka 4:23 och belastade fastigheten Hoka 4:51 samt Hoka nr 4 samfällt fiske i Mieån. Hoka 4:51 belastades på så vis att dess gräns sträckte sig en bit ut i vattnet, enligt regeln i JB 1:5. På fastigheten Hoka 4:23 bedrevs en verksamhet för sportfiske i form av ett handelsbolag och beskrevs av fiskerikonstulden i länet som ett av de främsta sportfiskena i landet. Hoka 4:23 hade inom Hoka 4:51 mellan åren 1976 - 86 arrenderat ett område för sportfiskeändamål. De fyra servituten syftade till att inom fastigheten Hoka 4:51 kunna bedriva verksamheten på samma sätt som under arrendeperioden. Förrättningslantmätaren ansåg att servitutet för sportfiske var av väsentlig betydelse för förmånsfastigheten enligt FBL 7:1, då verksamheten ansågs skadas om inte Put & Take-fiske skulle kunna bedrivas på samma sätt som tidigare. Förrättningslantmätaren ansåg att delägarna i det samfälliga fisket berördes i liten omfattning av servitutet och konstaterade att det inte uppstod någon olägenhet för fisket enligt FBL 3:8.

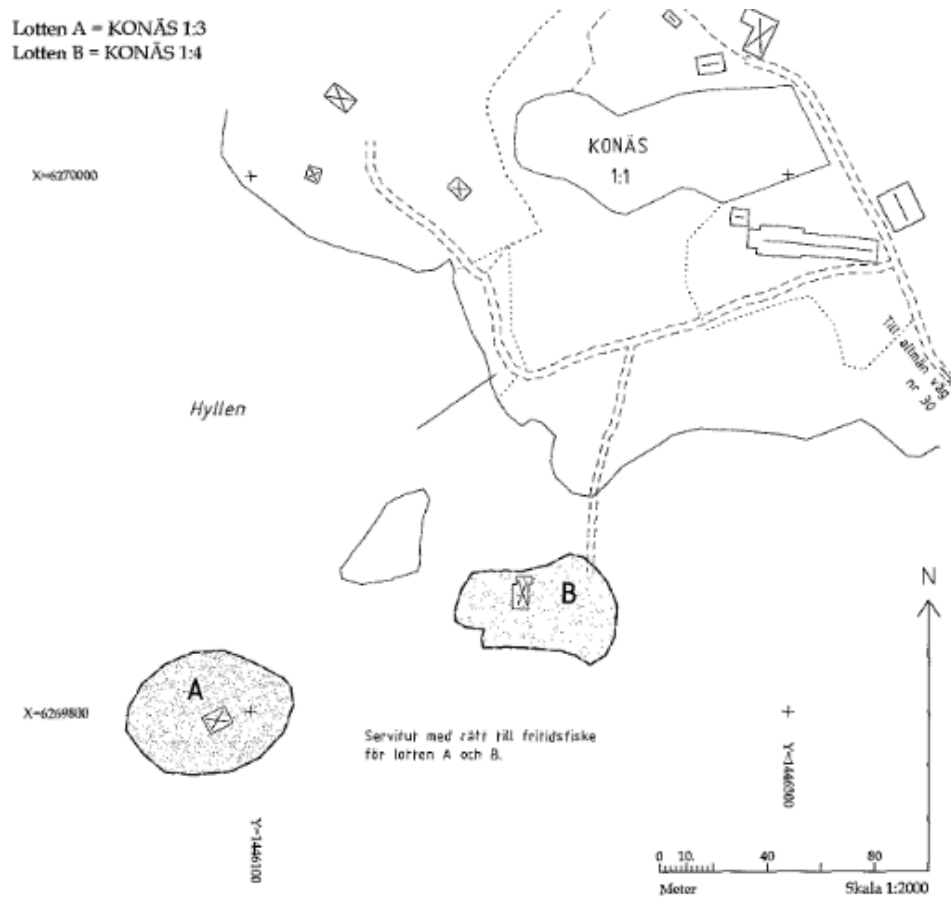
7.1.3 Kronoberg län

I Kronobergs län har det efter 1972 genomförts sex förrättningar där fiskeservitut bildats. I samtliga förrättningar har en prövning av FBL 3:8 varit aktuell dock har förrättningslantmätrarna endast i två förrättningar gjort en prövning enligt FBL 3:8. I de fyra övriga förrättningarna har förrättningslantmätaren inte tagit upp FBL 3:8 i sin prövning. I samtliga sex akter saknas samråd med länsstyrelsen.

Akt nr	År	Prövning FBL 3:8?	Ändamål	Fastighetsbildnings-åtgärd	Antal serv.
0760-00/9	2000	Nej	Fritidsfiske med handredskap	Avstyckning	1
0760-02/28	2003	Nej	Kräftfiske	Fastighetsreglering	1
0763-03/34	2003	Nej	Fritidsfiske	Avstyckning	2
0764-03/34	2003	Nej	Fritidsfiske med undantag för kräftfiske	Avstyckning	1
0763-04/4	2004	Ja	Fritidsfiske	Avstyckning	1
0780K-07/148	2007	Ja	Rätt till husbehovsfiske	Fastighetsreglering	1

Akt nr: 0763-03/34

I denna förrättning från Tingsryds kommun gjordes en avstyckning från fastigheten Konäs 1:1, taxerad som lantbruksenhet. Genom avstyckningen bildades två nya fastigheter bestående av två öar i sjön Hyllen. De nybildade fastigheterna Konäs 1:3 och 1:4 bildades för fritidsändamål och var sedan tidigare bebyggda med varsitt fritidshus. Till stamfastigheten Konäs 1:1 hörde enskilt fiske i sjön Hyllen och genom avstyckningen tillkom fiskeservitut till förmån för bägge styckningslotterna, som innefattade rätten till att bedriva fritidsfiske inom Konäs 1:1's enskilda fiske i Hyllen. Förrättningslantmätaren har i denna förrättning endast konstaterat att fiskeservitutet är av väsentlig betydelse för Konäs 1:3 och 1:4 enligt FBL 7:1, men en prövning enligt FBL 3:8 saknas.

Figur 8 Förrättningskarta akt 0763-03/34

7.2 Övriga fastighetsbildningsåtgärder

I följande avsnitt visas förrättningsakter med exempel på andra fastighetsbildningsåtgärder som inneburit en uppdelning av fisket. I detta urval tas två akter från varje län upp. Detta för att ge exempel på akter där förrättningslantmätare prövar fastighetsbildningen gentemot FBL 3:8. Exempel ges även på akter där förrättningslantmätaren inte prövar sitt beslut gentemot FBL 3:8, trots att antalet fiskerättsägare utökas i samband med förrättningen. Detta görs för att ge exempel på hur förrättningslantmätaren utrett frågan, men även för att se hur djupt de går i sin prövning av FBL 3:8. Akterna har vi fått tillgång till dels från intervjuer med förrättningslantmätare samt från de listor vi erhållit från lantmäteriet.

7.2.1 Skåne län

Akt nr: 1256-767

I Östra Göinges kommun genomfördes 2011 en lantmåteriförrättning berörande tre fastigheter. Ebbarp 1:10, taxerad som en lantbruksenhet, avstod till Ebbarp 1:21, genom fastighetsreglering, ett markområde på 1,2 ha och ett annat markområde om 1 ha till fastigheten Ebbarp 1:20, taxerad för fritidsändamål. Från lantbruksenheten Ebbarp 1:21 avstyckades även ett markområde för fritidsändamål, vilket fick beteckningen Ebbarp 1:22.

Vid denna förrättning fördes samråd med länsstyrelsen i Skåne län angående fiskerätten i sjön Immeln, då en delning av samfällt fiske kom på tal. Sjön Immeln har en area om 2428 ha och inom Ebbarps by fanns ca 236 ha. Ebbarp 1:10's andel i byns samfällda fiske var 17,8 % vilket innebar en area på 42 ha. Enligt yrkandet ville man lägga 10 % tillika 4,2 ha av fastighetens andel i det samfällda fisket till Ebbarp 1:22.

Länsstyrelsens yttrande i frågan utgår från policyn i bilaga 1 utarbetad av Johan Wagnström. Länsstyrelsen gjorde bedömningen utifrån fiskerättens avkastning samt om det var möjligt att bedriva ett rationellt fiske inom denna. Den önskade avstyckningen av Ebbarp 1:10's andel i fiskesamfälligheten avsåg fiske med mängdfångande redskap. Motivet var att utöva fiske för att tillgodogöra sig kräftor och fisk för egen konsumtion enligt länsstyrelsen. Vid nät- och kräftfiske med mängdfångande redskap måste den avstyckade delen ha en årlig avkastning på minst 100 kg. Detta skulle enligt yttrandet innebära, för att avstyckningen skulle godkännas, att ett årligt uttag på 58 ton fisk i hela sjön Immeln var möjligt. Då avkastningen de facto var tre kg konsumtionsfisk och kräftfisk per hektar och år skulle det kräva att minst 33 ha avstyckades om det skulle kunna godkännas av länsstyrelsen.

Enligt yttrandet krävdes det för att en avstyckning skulle kunna godkännas att minst 30 meter nät och tio kräftmjärdar skulle kunna användas inom fiskerätten. Detta för att ett fiske av rimlig omfattning skulle kunna bedrivas. 4,2 ha motsvarar ca 1,78 % av byns samfällda fiske om 236 ha. Om avstyckningen på 4,2 ha hade godkänts skulle detta innebära att det var acceptabelt att bruka 560 kräftmjärdar och 1680 meter nät inom byn. Enligt fiskevårdsområdet kunde endast 388 kräftmjärdar tillåtas inom Ebbarp by. Den önskade avstyckning av Ebbarp 1:10's andel i samfällt fiske genomfördes aldrig.

Akt nr: 1276-1013

2008 genomfördes en fastighetsreglering berörande fastigheterna Söndraby 36:1 och 36:2 i Klippan. Genom regleringen överfördes två områden om totalt 38780 kvm från Söndraby 36:1 till Söndraby 36:2. I förrättningen avstod Söndraby 36:1 309/20480 mantal i samfälligheter till Söndraby 36:2. Detta motsvarade 10 % av Söndraby 36:1 hela mantal som efter förrättning blev 2781/20480 mantal. Söndraby 36:1 hade andel i samfällt fiske i Bäljeån fisket i ån var samfällt för skifteslaget och vattnet enskilt enligt JB 1:5 för de ingående fastigheterna i skifteslaget. I förrättningen överförs därför även andelar i det samfällda fisket till fastigheten Söndraby 36:2 varför en splittring av fisket sker. Förrättningslantmätaren har i den aktuella förrättningen

konstaterat indirekt att uppdelning av fisket inte hindras av FBL 3:8, genom att klargöra att ” *Det kan anses rimligt att föra över 10 % av Söndraby 36:1 mantal och andelar i samfälligheter*”.

7.2.2 Blekinge län

Akt nr: 1081-03/36

I denna lantmäteriförrättning genomfördes en fastighetsregleringen berörande fastigheterna Norra Eringsboda 1:78 och 1:159 i Ronnebys kommun. Genom fastighetsregleringen överfördes 25/756 mantal i fiskesamfällighet fs:3 från fastigheten Norra Eringsboda 1:159 till Norra Eringsboda 1:78. Efter förrättningens var Norra Eringsboda 1:159 totala andelar i fs:3 300/756 mantal, medan Norra Eringsboda 1:78's andel var 25/756 mantal.

Norra Eringsboda 1:78 som omfattar 10 ha var en kombinerad bostads och skogsbruksfastighet, som gränsade till vattenområdet med det samfälliga fisket. Förrättningslantmätaren ansåg att det var lämpligt att fastigheten fick andel i samfälligt fiske. Vidare konstaterade förrättningslantmätaren att uppdelningen av fisket inte medförde någon olägenhet av betydelse för fiskevården enligt FBL 3:8.

Akt nr: 1081- 03/86

I denna lantmäteriförrättning skedde en klyvning berörande fastigheterna Bökevik 1:3 och Vieryd 1:9 samt fastighetsreglering berörande Bökevik 1:127 m.fl. i Ronneby kommun. En ny samfällighet med beteckningen Bökevik s:1 bildades i samband med denna förrättning för ändamålen vatten och fiske, d.v.s. bundet fiske. Denna samfällighet bildades efter klyvning av fastigheten Bökevik 1:3 från vilken samfälligheten erhöll ett vattenområde om 33,6 ha. Bökevik s:1 skulle vara samfälligt för de två i förrättningen nybildade fastigheterna Bökevik 1:131 samt Bökevik 1:130. Dessa fastigheters andel i Bökevik s:1 skulle vara 50 % vardera.

Förrättningslantmätaren har i denna förrättning gjort en uppdelning av fisket, genom att samfälligheten Bökevik s:1 med ändamål fiske och vatten erhåller ett vattenområde från Bökevik 1:3. En prövning av FBL 3:8 saknas i fastighetsbildningsbeslutet, därmed har förrättningslantmätaren ej prövat om någon olägenhet för fiskevården uppstår.

7.2.3 Kronoberg län

Akt nr: 0780K-03/1

Ärendet handlar om ett överklagande av en inställd fastighetsreglering berörande fastigheterna Ekesås 1:1 och Skrattmåsen 1 i Växjö kommun. Lantmäterimyndigheten fick en ansökan om att överföra ett vattenområde i Helgasjön med enskilt bundet fiske på ca 6000 kvm från Ekesås 1:1 till Skrattmåsen 1. Skrattmåsen 1 bestod av ett landområde om 2457 kvm. Lantmäterimyndigheten förde i samband med förrättningen samråd med byggnadsnämnden, länsstyrelsen och fiskevårdsområdesföreningen i Helgasjön.

Delning av fiske vid fastighetsbildning

Styrelsen för fiskevårdsområdesföreningen ansåg att fastighetsregleringen inte var ägnad att främja fiskevården, och att den inte heller var nödvändig för att ”möjliggöra en eljest angelägen ändring i fastighetsindelningen” enligt FBL 3:8. Vidare ansåg styrelsen att uppdelningen av fiskevatten i mindre lotter var till nackdel för fisket och fiskevården, då möjligheterna att bedriva ett rationellt fiske försvårades. Vidare ansåg styrelsen att mindre lotter skulle innebära fler gränser och ett försvårande av fisket som också skulle försvåra fisketillsynen. Styrelsen ansåg också att lämplighetskravet i FBL inte var uppfyllt då de ansåg att fastighetsregleringen avsåg att bilda en ren sportfiskefastighet.

Länsstyrelsen ansåg att en uppdelning av Ekesås 1:1 i småfastigheter medförde olägenheter för fiskevården, då det blir svårt att inte överträda gränserna vid fiske. Lantmäterimyndigheten beslöt att ställa in förrättningen med stöd av de inkomna yttrandena. I bedömning ansåg de att fastighetsregleringen var till nackdel för fisket och fiskevården, då en uppdelning av fisket i mindre lotter ledde till svårigheter att bedriva ett rationellt fiske samt en försvårad fisketillsyn. Fastighetsregleringen stred mot bestämmelserna i FBL 3:8.

Sakägaren till Ekesås 1:1 yrkade att FD skulle undanröja beslutet att ställa in lantmäteriförrättningen och att FD skulle återvisa ärendet till lantmäterimyndigheten för fortsatt handläggning. Sakägaren av Skrattnåsen 1 biföll yrkandet medan länsstyrelsen bestred talan.

FD konstaterade att de endast prövade FBL 3:8 i sitt beslut eftersom det var endast detta lagrum som länsstyrelsen åberopade när de motsatte sig förrättningen. FD konstaterade att fiskevårdsområdet i Helgasjön omfattar allt fiske i sjön bortsett från kräftfisket. FD klargjorde att fiskevårdsområdet inte påverkades av den nya fastighetsindelningen, varför de kunde bortse från de nya gränserna. Det aktuella vattenområdet skulle kvarstå i fiskevårdsområdet som tidigare. FD ansåg att några olägenheter för fiskevården i fiskevårdsområdet inte skulle uppstå när det gällde fiskevårdsåtgärder, fiskereglerande bestämmelser eller tillsyn. Allmänhetens fiske med fiskekort skulle inte heller påverkas ansåg FD. Fiskerättsägarnas eventuella ökade besvär att bevaka den nya fiskerättsgränsen kunde inte heller anses vara till olägenhet för fiskevården. Uppdelningen av fisket skulle dock leda till att fiskevårdsområdesföreningen fick ytterligare en medlem, men detta var ej att anse som avsevärd olägenhet för fiskevården ansåg FD. FD konstaterade att olägenheter för fiskevården ej skulle uppkomma varför de skickade ärendet tillbaka till lantmäteriet för ny prövning.

Lantmäteriet genomförde förrättningen efter ny prövning och konstaterade att uppdelningen av fisket inte medförde olägenhet av någon betydelse för fiskevården.

Akt nr: 07-SÖS-683

I denna lantmäteriförrättning genomfördes i Tingsryds kommun en fastighetsreglering jämte sammanläggning. I den fastighetsreglering som genomfördes utplånades två samfälligheter a och b. Samfälligheten a utgjordes av vattenområdet i Stora Hensjön

Delning av fiske vid fastighetsbildning

och var innan utplåningen samfällad för fastigheterna Blötan Storegård 2:6, 2:8 och 2:19, i samband med fastighetsregleringen fördes dess områden över till Blötan Storegård 2:6 och 2:19.

Samfällighet b utgjordes också av samfällt vattenområde i Lilla Hensjön och var samfällt för fastigheterna Blötan Storegård 2:6, 2:8 och 2:19 samt Blötan 3:1. De ingående områdena i samfällighet b fördes vid fastighetsregleringen över till fastigheterna Blötan Storegård 2:19 och 2:6 samt Blötan 3:1. I förrättningen genomfördes en nybildning av en fastighet genom att Blötan Storegård 2:8, 2:9 och 2:19 slogs samman. Då fisket var bundet i Lilla Hensjön och Stora Hensjön innebar det att samfälligheten a och b även var samfällda vad gällde fisket och avsåg samma område som det samfällda vattenområdet. Förrättningslantmätaren gjorde bedömningen att genomföra fastighetsbildningen utan att det skulle omfatta fisket, för att på så sätt minska olägenheter för fiskevården med stöd av FBL 3:8, 2 st. Inom samfälligheterna a och b blev fisket fristående genom att fisket lämnades orört. I förrättningen nybildades istället två fiskesamfälligheter fs:a och fs:b. Delaktigheten i de två nybildade fiskesamfälligheterna a och b stämde på motsvarande sätt överens med de två utplånade samfälligheter a och b. Förrättningslantmätarens beslut enligt FBL 3:8 löd enligt följande:

”Fisket i sjöarna ingår i äganderätten till vattenområdet, s.k. bundet fiske och skall i princip följa vattenområdet vid ändring av fastighetsindelningen. Då detta innebär att fisket blir uppdelat på sådant sätt att olägenheter upp kommer för fiskevården, har bestämts att fastighetsbildningen icke skall omfatta fisket enligt bestämmelserna i 3 kap 8 § 2 stycket fastighetsbildningslagen.”

Delning av fiske vid fastighetsbildning

8. Analys

I detta avsnitt presenteras de resonemang och tankegångar som ska leda fram till svar på examensarbetets frågeställningar. Inledningsvis analyseras gällande lagstiftning kort för att sedan övergå till rättsfallen. Vidare analyseras intervjuerna från länsstyrelserna och materialet från lantmäteriet. Sist analyseras aktstudierna.

8.1 Lagstiftningen

FBL 3:8 har sitt ursprung från JDL 19:12 där den infördes 1950 i syfte att undvika att fisket vid avstyckning delades upp i för många andelar. Nuvarande FBL 3:8 är en utvidgning av denna äldre lagstiftning då den nu gäller alla typer av fastighetsbildning. Idag finns även en möjlighet att bryta ut ett bundet fiske så att det blir fristående. Av intervjuerna har det framkommit att vid införandet av skyddsbestämmelserna var insjöfisket en viktig del i hushållens försörjning. Vid denna tid hade delar av befolkningen på landsbygden insjöfisket som en bisyssla till sin försörjning. Även yrkesfisket i insjöarna var vid denna tid relativt omfattande. Både från rättsfallen och intervjuerna har det framkommit att det skedde en stor uppdelning av fisket vid denna tid. För att skydda denna viktiga näring vid fastighetsbildning infördes skyddsbestämmelserna.

Idag ser läget annorlunda ut och fisket har gått från att ha varit en viktig näring, sett ur ett försörjningsperspektiv, till att bli en viktig näring vad gäller fritids-, sport- och turistfiske. Det förekommer fortfarande yrkesfiske i några av insjöarna i avgränsningsområdet men detta är relativt begränsat. Därmed upplever vi det som att synen på FBL 3:8 har förändrats till att bli en inte alltför betydelsefull paragraf sett ur ett samhällsperspektiv. En del förrättningslantmätare och fiskeridirektörer samt de knapphändiga svaren på förrättningslantmätardagarna bekräftar denna uppfattning.

Uttrycket att det inte ska uppstå någon olägenhet för fiskevården är enligt kommentarerna till FBL 3:8 *”en sammanfattande benämning på alla åtgärder som är ägnade att främja tillkomsten av ett rikt och allsidigt sammansatt fiskbestånd och ett i vidaste mening ändamålsenligt utnyttjande av fisket”*. Detta är en mycket vid tolkning som innebär att förrättningslantmätaren måste ta hänsyn till alla faktorer som kan påverka fiskevården på något sätt. Detta kan också leda till att förrättningslantmätare tolkar paragrafen olika och ett resultat av detta kan bli en oenhetlig behandling av sådana ärenden.

Införandet av lagstiftningen kring fiskevårdsområden har underlättat förvaltningen av fiskevatten med flera fastighetsägare. Detta har gjort det svårare för förrättningslantmätare att neka en uppdelning av fiskerätten på just denna grund. I undersökningen har flertalet påpekat att en ordnad förvaltning av ett fiskevatten är en viktig faktor vid bedömandet av om det uppstår olägenhet för fiskevården.

Nedan följer en översikt av olika alternativ som finns för att tillskapa en fiskerättighet för en fastighet. I tabellerna nedan ökar fisketrycket från vänster till höger, notera att

Delning av fiske vid fastighetsbildning

fritidsfiske är en övergripande benämning för både sportfiske och husbehovsfiske. Fisketrycket beskriver hur omfattande fisket är, där yrkesfisket är det mest omfattande. Den lodräta delen av tabellen är de olika rättighetstyperna för fiske. Observera att nedanstående tabeller är hur vi har tolkat lagstiftning och praxis.

- X Denna rättighet kan tillskapas för detta ändamål
- Denna rättighet kan inte tillskapas för detta ändamål
- (X) Denna rättighet kan undantagsvis tillskapas för detta ändamål.

Samfällighet

När fiskevattnet är gemensamt för flera fastigheter i form av en samfällighet har vi gjort följande tolkning. Enligt regeln i JB 7:9 kan servitut inte upplåtas i andel i samfällighet.

	Fritidsfiske		
	Sportfiske	Husbehovsfiske	Yrkesfiske
Fiskekort	X	-	-
Andel i samf.	-	X	X

Enskilt fiske som ej utgör andel i samfällighet

För enskilt fiske som inte utgör andel i samfällighet tolkar vi lagstiftning och praxis enligt följande.

	Fritidsfiske		
	Sportfiske	Husbehovsfiske	Yrkesfiske
Fiskekort	X	-	-
Avtalsserv.	X	X	X
Officialserv.	(X)	X	X
Tillåta överföring av fiskerätt	-	X	X

Officialservitut för sportfiske är något vi uppfattat endast ska bildas undantagsvis. Trots detta har vi i de studerade förrättningsakterna sett exempel på där förrättningslantmätare varit för generösa vid bildandet av fiskeservitut. Vi har även sett prov på att förrättningslantmätare bildat fiskeservitut på andel i samfällighet vilket inte är tillåtet enligt JB 7:9, se akt 1082-87/36, avsnitt 7.1.2.

8.2 Rättsfall

Vad gäller rättsfallen kan inledningsvis konstateras att det i avgränsningsområdet inte finns några rättsfall vad gäller delning av fiske. Detta gör att det är svårt att dra några slutsatser från vårt avgränsningsområde. Dock ger de studerade rättsfallen från övriga delar av Sverige en bild av hur domstolarna har bedömt frågan om delning av fiske vilket bör efterlevas vid en tillämpning av FBL 3:8.

I det första rättsfallet från sjön Rusken konstaterar HovR att det dels är olägenheten totalt för hela sjön som ska bedömas men dessutom olägenheten inom det skifteslag som berörs av delningen. Enligt HovR bedömning uppstår ingen olägenhet när man tittar på hela sjön. Här tittar domstolen på om uppdelningen skulle innebära ett överutnyttjande av sjön, de relaterar hela sjöns produktion av fisk, 20 778 kg (6 kg fisk/ha och år * 3463 ha) med de 8000 kg fisk som befintliga fastighetsägare och yrkesfiskare drar upp. Frågan är varför de inte relaterar den totala produktionen med den totala mängd fisk som dras upp 21 600 kg (13 600 kg + 8000 kg). Då hade domstolen fått ett annat resultat under just denna beräkningspunkt nämligen att sjön redan är överutnyttjad, vilket vidare hade lett till att den begärda överföringen inte hade kunnat genomföras.

När domstolen tittar på hur själva skifteslaget påverkas konstaterar de att inom detta produceras årligen 550 kg fisk (6 kg fisk/ha och år * 92 ha) samt att med ytterligare en delägare skulle upptaget av fisk öka till 450 kg (90 kg fisk/fastighet och år * 5 fastigheter). Alltså produceras mer fisk än vad som tas upp vilket inte innebär någon olägenhet för fiskevården.

Vad gäller sista beräkningsgrunden anser HovR att de 5 % som ska lämnas kvar i stamfastigheten och som motsvarar 1,34 ha vattenområde (92 ha * 29,17 % * 5 %) inte medger ett uttag på 90 kg fisk per år eftersom denna bit endast producerar 8 kg fisk per år (6 kg fisk/ha och år * 1,34 ha). Detta leder till att uppdelningen av fiskerätten medför en olägenhet för fiskevården.

Det är anmärkningsvärt att HovR vid bedömningen av olägenheten för hela sjön inte tar hänsyn till det totala fisketrycket i sjön, alltså både fiskerättsinnehavare och fiskekortsinnehavare, utan bara fiskerättsinnehavarnas. De uppgifter om sjöns produktionsförmåga och fångster som domstolen har att bedöma kommer från en förvaltningsplan för Rusken. De uppgifter som redovisas i planen beaktar domstolen helt okritiskt trots att de bygger på antaganden och är relativt osäkra. Att en årskortsfiskare skulle dra upp 50 kg fisk per år verkar orimligt och att alla fiskerättsinnehavare skulle dra upp 90 kg fisk per år känns högt räknat. Enligt Enström är även uppgifterna om sjöns produktionsförmåga på 6 kg fisk per ha och år osäkra. Enligt Enström skulle det behöva genomföras en provfiskning för att bedöma detta. Vad gäller förvaltningen av fiskevattnet tar HovR inte någon hänsyn till om det finns en ordnad och väl fungerande förvaltning av fiskevattnet. Detta skiljer sig markant från vårt övriga undersökningsmaterial då många vi har varit i kontakt med

Delning av fiske vid fastighetsbildning

och intervjuat har tyckt att detta är en viktig faktor att bedöma. Detta bekräftas även i det fjärde rättsfallet, där detta bedöms vara en viktig faktor.

En intressant diskussion som kan föras är om parterna hade yrkat på en uppdelning av andelen i samfälligheten med 50 % vardera. Vad hade då domslutet blivit? Då hade andelarna samfälligheten motsvarat 13,41 ha vattenområde ($92 \text{ ha} * 29,17 \% * 50 \%$) vardera. Då blir produktionen av fisk inom varje del 80 kg (6 kg fisk/ha och år * 13,41 ha) vilket inte motsvarar de 90 kg som varje fiskerättsinnehavare antas dra upp. Det blir dock ett grännsfall då det endast skiljer 10 kg mellan producerat antal kilo fisk och antal uppdragna kilon. Men vår hypotes är, med tanke på att domstolarna i övriga rättsfall varit restriktiva, att de även vid ett sådant yrkande hade avstyrkt uppdelningen.

Sammanfattningsvis kan konstateras att de beräkningsmetoder som domstolen använder sig av ger en bra bild av om det uppstår olägenhet för fiskevården dock måste man se till att relevanta och korrekta uppgifter om fiskevattnet i fråga används. Vid bedömningen av effekterna för hela sjön borde det totala fisketrycket beaktas, inte bara det från fiskerättsinnehavarna. Prövningen borde även innehålla en bedömning av hur fiskevården är anordnad inom fiskevattnet då detta är en viktig faktor vid bedömningen av om det uppstår någon olägenhet för fiskevården.

Från det tredje rättsfallet kan utläsas att det strider mot FBL 3:8 att tilldela en exploateringsfastighet andelar i en fiskesamfällighet. Detta är ett rimligt domslut då man genom att tilldela en exploateringsfastighet andelar i en fiskesamfällighet ökar risken för en framtida uppdelning av fisket.

I det fjärde rättsfallet konstaterar domstolen att det inom det berörda vattenområdet inte finns någon organiserad förvaltning eller fiskevård och detta gör att en ytterligare uppsplittring av fiskevattnet inte skulle förbättra förutsättningarna för fiskevården. Vidare anser de att yrkandet om uppdelning endast var fastighetsägarens personliga önsningar och inte var till nytta för fastigheten som sådan. Av detta anser vi oss kunna utläsa följande, om det inte finns en ordnad förvaltning av fiskevattnet ska man vara mer restriktiv vid uppdelning av fisket eftersom detta kan försvåra en framtida förvaltning. Förrättningslantmätare ska inte heller, som vid all fastighetsbildning, dela upp fisket för fastighetsägarens personliga önsningar utan se till fastigheten som sådan.

Det näst sista rättsfallet handlar om en avstyckning för fritidsändamål där man vill föra över 5 % av stamfastighetens andelar i en fiskesamfällighet. Enligt domstolens bedömning skulle just denna uppdelning inte innebära någon olägenhet för fiskevården. Enligt en rapport domstolen erhållit har fritidsfisket stor betydelse i Sverige varför man tror att intresset för avstyckningar för fritidsändamål med andel i fisket kommer att öka avsevärt. Därför anser domstolen att uppdelningen av fiskerätten utgör olägenhet för fiskevården. Vi anser att detta är ett lite märkligt domslut eftersom man inte ser till detta fall, då domstolen konstaterar att olägenhet ej uppstår i just detta fall. Istället utgår de ifrån ett antagande om att intresset för sådana

avstyckningar kommer att öka i framtiden. Detta domslut måste ha lett till ett totalt stopp för uppdelning av fiskerätter vid denna tidpunkt. Det argument som domstolen använde sig av har vi i undersökningsmaterialet sett att även vissa förrättningslantmätare använt sig av. Detta kan ha givit en mentalitet bland förrättningslantmätare att vara restriktiva till uppdelning av fiskerätter. Sammanfattningsvis kan konstateras att domstolen anser att FBL 3:8 ska tillämpas i ett förebyggande syfte och förhindra en allt för långtgående uppdelning.

I det sista rättsfallet finns ett yrkande om att lägga mindre än 1 % av byns samfällda fiske till en avstyckad fastighet. I fallet har det redan skett ett 35-tal avstyckningar med andelar i samfälligheten. Domstolen resonerar om att fångsterna har gått ner i fiskevattnet och fiskerätten är redan starkt splittrad. Av detta kan slutsatsen dras att förrättningslantmätaren måste bedöma hur starkt uppsplittrat fiskevattnet redan är om så är fallet är detta enligt domstolen ett skäl att neka ytterligare uppsplittring.

8.3 Länsstyrelsen

Till att börja med kan konstateras att det är förhållandevis olika hur ofta länsstyrelserna blir kontaktade av lantmäteriet i dessa frågor. Det kan vara allt från tre till fyra gånger per år, till endast ett fåtal gånger under de senaste 16 åren. Vi upplever att detta påverkar hur insatta och engagerade de är i denna fråga. Samtliga intervjuade gav bilden av att det inte finns någon enhetlig rikstäckande policy vad gäller hur länsstyrelserna ska resonera kring och bedöma dessa ärenden, utan det är upp till varje länsstyrelse. Här kan vidare konstateras att bedömningen av dessa frågor skiljer sig avsevärt åt i de olika länen. Länsstyrelserna i Blekinge och Kronoberg, som endast avger yttranden i ett fåtal fiskedelningsärenden, har inte någon utarbetad strategi för hur de ska bedöma dessa ärenden. Vid dessa länsstyrelser har intervjusvaren varit relativt knapphändiga varför det är svårt att dra några slutsatser utifrån dessa intervjuer. Dock kan det konstateras att dessa länsstyrelser verkar ha en mer liberal inställning till att stycka av en fiskerätt vilket vi tror beror på att man avger yttranden så sällan. Vad gäller fiskevattnet med större skyddsvärde resonerar de kring skyddsvärda fiskbestånd och fiskets ekonomiska värde.

Länsstyrelsen i Blekinge anser att fiskets värde är begränsat varför det knappast vägs in i bedömningen möjligtvis vägs det in om det skulle gälla Mörrumsån. Istället är det behovet av att skydda ett visst fiskbestånd eller att skydda den praktiska fiskevården som vägs in. När de bedömer om olägenhet uppstår för fiskevården, bedömer de om en splittring av en fiskerätt kan försvåra fiskevården eller det praktiska fiskevårdsarbetet.

Länsstyrelsen i Kronoberg anser att om ett visst fiskevattnet har ett större skyddsvärde skulle de trots detta inte vara mer restriktiva till att stycka av en ny fiskerätt, eftersom vem som helst kan köpa ett fiskekort. Vad gäller bedömningen av om det uppstår en olägenhet bedömer man om det uppstår fiskbara enheter och här bedöms 100 x 100 meter som acceptabelt.

Delning av fiske vid fastighetsbildning

Vad gäller länsstyrelsen i Skåne har de en utarbetad policy för hur de ska behandla fiskedelningsärenden enligt FBL 3:8. Denna utgår från tre kriterier som bedömer följande: *fiskerättens avkastning, fiskerättens förvaltning och möjligheten att bedriva ett rationellt fiske*. Vad gäller det första kriteriet konstateras först att sportfiske inte är något ändamål som en fiskerätt kan delas upp för. Detta stämmer bra överens med de lagkommentarerna som studerats där det konstateras att paragrafen främst är till för att tillgodose fiskenäringens intressen inte sportfiskeändamål. Vidare under detta kriterium bedömer de fiskerättens avkastning i förhållande till hur mycket fisk sjön avkastar. Här har länsstyrelsen i Skåne satt en nedre gräns till att den delade fiskerätten minst ska avkasta 100 kg fisk per år för att delningen ska vara tillåten. Vid en jämförelse med det senaste rättsfallet på området syns stora likheter med den tredje beräkningsgrunden domstolen använder sig av i rättsfallet från sjön Rusken. Vidare kan konstateras att de i domen utgår ifrån uppgifterna om att en fastighetsägare med fiskerätt tar upp i snitt 90 kg fisk per år vilket också är likt policyn. I en sjö med ett visst yrkesfiske kan detta verka rimligt dock låter 100 kg som en relativt hög siffra i en lite mindre sjö utan något yrkesfiske. I intervjun framkommer det också att länsstyrelsen tycker 50-100 kg är en rimlig mängd vid en avstyckning för fritidsfiske. Troligtvis har de satt den högre gränsen i policyn för att de vill vara mer restriktiva till att dela en fiskerätt.

Det andra kriteriet som länsstyrelsen i Skåne väger in är om fiskevattnet i fråga har en ordnad förvaltning. Är fiskevattnet samfällt, är en förvaltning av en fiskevårdsområdesförening en förutsättning för att en delning av fisket ska vara tillåten enligt länsstyrelsen i Skåne. Finns en fiskevårdsområdesförening är möjligheterna till en ordnad förvaltning av fisket betydligt större vilket gynnar fiskevården. Gemensamma beslut kan tas om fångstmängder och andra fiskevårdande åtgärder. Detta kriterium skiljer sig markant från rättsfallet i Rusken där domstolen inte alls bedömer om det finns en ordnad förvaltning. Vi anser, i likhet med många i vårt undersökningsmaterial att detta trots allt är en viktig faktor att bedöma.

Det tredje kriteriet som måste vara uppfyllt är att det inom fiskerätten ska finnas möjlighet att bedriva ett rationellt fiske. Länsstyrelsen i Skåne har här satt en nedre gräns att man inom varje nybildad fiskerätt måste kunna nyttja minst tio kräftmjärdar och minst ett nät a 30 meter. Detta ska relateras till fiskerättens andel i det totala fisket som sedan relateras till hur många redskap som används idag och hur många redskap som har beslutats att man får använda. Exempel på detta finns i avsnitt 5.1.1 ovan. På detta sätt får man en bra måttstock på om det är rimligt att dela fisket eller om delningen kommer att påverka de andra som har del i fisket.

I intervjun med Wagnström framkom det att vid en delning av fisket måste det även vägas in om det sker för fisketurism. Då kan en avstyckad fiskerätt ses som en garanti för verksamheten och det ger även en möjlighet att påverka fiskets bedrivande. På länsstyrelsen i Skåne anser de att fiskevatten med en eller ett fåtal enskilda fiskerätter är mer skyddsvärda än andra fiskevatten. Även sjöar där det finns ett underlag för att bedriva ett storskaligt fiske är mer skyddsvärda än andra.

8.4 Lantmäteriet

8.4.1 Skåne län

Inledningsvis kan konstateras att rena fiskedelningsärenden är mycket ovanliga och förekommer i princip inte i Skåne län. Även övriga fiskedelningsärenden är förhållandevis ovanliga enligt enkätsvaren och intervjuerna. Ett kontor som avviker är Hässleholmskontoret som har 10 – 15 fiskedelningsärenden per år, vilket är relativt mycket i förhållande till de andra kontoren vi kontaktat. Detta kan bl.a. ha sin förklaring i det geografiska läget.

Hur ”olägenheter av någon betydelse för fiskevården” bedöms har kontoren i Hässleholm och Ängelholm samt en förrättningslantmätare från utbildningsdagarna svarat att de vill undvika att flera nya fiskerättsinnehavare tillkommer. Hässleholmskontoret gör dock först en helhetsbedömning för att bedöma om olägenheter för fiskevården uppstår. Att som bedömningsgrund använda sig av det förstnämnda redogör inte för på vilket sätt olägenheter av någon betydelse för fiskevården skulle uppstå, utan målet verkar vara att undvika att fler fiskerättsinnehavare tillkommer. En konsekvens av detta kan vara att en ordentlig bedömning från fall till fall inte sker om förrättningslantmätaren undviker en delning av fiske i en förrättning utan att pröva dess eventuella konsekvenser för fiskevården. Malmökontoret har inte någon strategi för att bedöma detta och antagligen beror detta dels på deras geografiska arbetsområde då de mycket sällan stöter på fiskedelningsärenden.

Av undersökningsmaterialet kan konstateras att de tillfrågade kontoren inte bedömer olika faktorer utifrån olika fiskevatten. Hässleholmskontoret har i likhet med Wagnströms rekommendationer påpekat vikten av att undersöka hur förvaltningen av området ser ut. Hur ofta kontoren samråder med länsstyrelsen när FBL 3:8 är tillämplig varierar kontoret i Malmö uppger att sådana samråd sker, medan övriga kontor inte brukar göra detta. Att detta varierar kan konstateras utifrån den intervju som genomförts med Wagnström på länsstyrelsen. Wagnström blir kontaktad av lantmäteriet 3-4 gånger per år. Av de kontoren vi kontaktat handhar som jämförelse Hässleholmskontoret 10-15 fiskedelningsärenden per år, samt att övriga kontor i Skåne som inte ingått i undersökning även handhar sådana förrättningar. Detta kan anses anmärkningsvärt, då ett sådant samråd utgör en viktig del av beslutsunderlaget enligt handbok FBL. Att förrättningslantmätare överlag kontaktar länsstyrelsen så sällan kan bero på att de inte gör en ordentlig bedömning av vad en delning skulle få för konsekvenser för fiskevården eller att de inte känner till denna möjlighet.

Att länsstyrelsen blir kontaktad relativt sällan kan bero på att ärenden som berör fiskedelning är ovanliga och att kunskaperna kring FBL 3:8 är begränsade. Vi har även fått uppfattning av att vissa förrättningslantmätare anser att skyddet för fiskevården inte är en speciellt stor fråga och därför kan en möjlig förklaring vara att inte speciellt mycket tid läggs på att utreda om en uppdelning blir skadlig. I detta sammanhang kan även konstateras att det medför stora kostnader att utreda samfälligheter som inte redan är registrerade. Att göra detta vid yrkande om

uppdelning av en fiskerätt har vi svårt att se som ekonomiskt försvarbart. Ytterligare en möjlig förklaring till att inte speciellt mycket tid läggs på sådana utredningar kan vara att olika kontor av tradition agerar efter olika grunder när de handhar fiskedelningsärenden. Vidare diskuterar ett av kontoren i undersökningen att värdet av "landsbygdsutvecklingen i deras inlandskommuner som högre än skyddet av eventuella fiskerätter". Bedömningen av detta är att fisket möjligtvis behandlas sekundärt i vissa fall.

8.4.2 Blekinge län

I Blekinge län förekommer i princip aldrig rena fiskedelningsärenden, medan de handhar två till tre stycken övriga fiskedelningsärenden per år. Länslantmätaren i Karlskrona har uppgett att samråd med länsstyrelsen sker, men dock mer sällan om det redan finns en ordnad förvaltning i sjön. Utifrån detta kan diskuteras att bedömningen inte blir lika komplicerad om en ordnad förvaltning finns. Detta kan ha sin förklaring i att det underlättar för förrättningslantmätaren att bedöma om en uppdelning av fiske blir skadlig eller inte om en ordnad förvaltning redan finns. Därför kan möjligtvis behovet av att samråda med länsstyrelsen i dessa situationer inte bedömas vara lika stort som i de fall där någon ordnad förvaltning finns.

Rudi Olvenmyr, som hade hand om alla fiskedelningsärenden i Östra Blekinge där han arbetade i 17 år, uppger att han endast kontaktat länsstyrelsen en till två gånger, trots att han handhaft ungefär ett ärende per år. Rudi Olvenmyr uppger att han aldrig kontaktat fiskevårdsområdesföreningar eller samfällighetsföreningar. Enligt handbok FBL bör även dessa föreningar få lämna synpunkter i fiskevårdsfrågan när fisket förvaltas av dessa. När de bedömer olägenheter av någon betydelse för fiskevården, tittar de främst på ifall värdefullt fiske påverkas såsom ål-, lax-, sik- och kräftfiske. Inga direkta graderingar av faktorerna sker utan delningen baseras mer på en sammantagen bild av lämpligheten. Lämplighetsbedömningen blir lättare vid en delning av ett fiskevatten med mindre skyddsvärda arter. Detta tyder på att de i sin bedömning tar hänsyn till fiskerättens ekonomiska värde, då både fiskerikonsulenten i länet liksom förrättningslantmätrarna är mer restriktiva vid delning av fiskerätter där arterna har ett ekonomiskt värde och större skyddsvärde. På liknande sätt resonerar förrättningslantmätrarna i Kronobergs län, då deras tumregel faller tillbaka på kräftfisket, som har ett relativt stort ekonomiskt värde. De bedömningsgrunder lantmäteriet i Blekinge tittar på är hur fördelningen är idag, vad är minsta andel, vad det skulle innebära i fångstmängd samt arealen av det samfällda fisket. Dessa liknar de bedömningsgrunder som HovR i rättsfallet Rusken diskuterade kring i sitt beslut samt den policy som utarbetats av Wagnström på länsstyrelsen i Skåne län.

8.4.3 Kronoberg län

I Kronobergs län handhar de ungefär ett rent fiskedelningsärende per år och runt 40 övriga fiskedelningsärenden per år. Eftersom Enström har erfarenheter och kunskaper kring fiskevård handhar han samtliga rena fiskedelningsärenden. Att samråd med länsstyrelsen är så pass ovanliga kan därför bero på att kunskaper kring fiskevård redan finns inom lantmäteriet i form av Enström. Samråd sker i princip aldrig med

Delning av fiske vid fastighetsbildning

fiskevårdområdesföreningar eller samfälligheter trots att dessa som tidigare nämnts bör få tillfälle att yttra sig enligt handbok FBL. Att samråd ej sker i de ärenden som handhas av Enström kan bero på hans kompetens av att självständigt kunna fatta beslut som tar hänsyn till fiskevården.

Dock kan en diskussion föras kring övriga ärenden som andra förrättningslantmätare handhar och ifall ej samråd i dessa fall skulle kunna vara av fördel för fiskevården. Sannolikt fungerar dock Enström som rådgivare i dessa fall. För att bedöma om det uppkommer olägenhet av någon betydelse för fiskevården nämns vikten av att ha en ordnad förvaltning av fiskevattnet samt storleken på fiskerätten i förhållande till fiskevattnets storlek. Likheter kan ses i dessa bedömningsgrunder gentemot det sätt som bl.a. länsstyrelsen i Kronobergs län resonerar kring. Likheter kan också ses i bedömningen mellan Wagnströms policy och Enströms, där stor vikt fästs vid att en ordnad förvaltning finns då en delning av fisket aktualiseras. Detta till skillnad från rättsfallet i sjön Rusken.

Enström använder sig av en tumregel som faller tillbaka på kräftfisket och det är att den minsta andel i en samfällighet samt enskild fiskerätt som inte grundar på andel i samfällighet, ska motsvara 1 ha vattenområde. Vidare nämner Enström att man bör vara mer restriktiv vid en delning av fiske i de två sjöarna Åsnen och Bolmen som är utpekade som riksintressen där även fisket ingår i riksintresset. I sjöar där det finns extra känsliga områden vid t.ex. utloppen där öringen leker ska förrättningslantmätare vara mer restriktiva och absolut inte dela fisket i mindre bitar än 1 ha. Att denna tumregel har sin grund i kräftfisket kan bero på dess relativt stora ekonomiska värde. Då Enström nämner att just kräftfisket kan skapa osämja och stridigheter. På liknande sätt anser både länsstyrelsen i Skåne län samt Enström att en sjö med få enskilda fiskerätter är mer skyddsvärda då dessa består av stora enheter fiskerätter.

Länsstyrelsen i Kronobergs län har uppgett att de inte skulle vara mer restriktiva, om en ansökan angående delning av en sådan mer skyddsvärd fiskerätt inkom. Att lantmäteriet och länsstyrelsen har olika uppfattningar i frågan kan bero på att samråd i dessa frågor förekommer sällan. Tumregeln om 1 ha kan tyckas liten i förhållande till de rekommendationer Johan Wagnström utarbetat i sin policy när han tittat på fiskerättens avkastning. I denna policy har Wagnström som måttstock att en fiskerätt ska avkasta minst 100 kg fisk per år. Att en fiskerätt om 1 ha skulle kunna producera 100 kg fisk per år kan tyckas osannolikt om en bedömning skulle ske efter länsstyrelsen i Skåne läns rekommendationer. I rättsfallet från sjön Rusken konstaterade HovR att en fiskerätt om 1,34 ha var för liten för att kunna bedriva ett rationellt fiske då denna fiskerätt skulle avkasta ca 8 kg, detta sattes i relation till de 90 kg som man i rättsfallet bedömde att en genomsnittlig fiskerättsinnehavare drog upp per år. Utifrån detta kan en tumregeln om att en fiskerätt ska motsvara minst 1 ha anses vara för generös.

8.5 Aktstudier

De studerade akterna där en uppdelning av fisket sker skiljer sig mycket åt. I undersökningen har vi stött på akter där förrättningslantmätaren gör en grundlig prövning av FBL 3:8 genom samråd med länsstyrelsen och fiskevårdsområdesföreningen för att undersöka hur fiskevården påverkas. I andra akter kan det tvärtemot helt saknas en prövning av FBL 3:8 i protokollet trots att uppdelning av fisket sker.

8.5.1 Fiskeservitut

Skåne län

Totalt har fem fiskeservitut bildats i Skåne län sedan 1972, men det är endast i två av dessa förrättningar där en prövning av FBL 3:8 varit aktuell. I samtliga fem förrättningsakter har ändamålet varit servitut för fritidsfiske. I två av förrättningarna har ett servitut för fritidsfiske med handredskap bildats, vilket torde vara att hänföra till ändamålet sportfiske. Sportfiske kan i allmänhet tillgodoses genom nyttjanderättsupplåtelse en diskussion kan föras om inte förrättningslantmätaren varit för generös när ett officialservitut bildats för ändamålet. Vid en förrättning bildades ett fiskeservitut för fritidsfiske till förmån för 95 fastigheter. I detta fall har förrättningslantmätaren inte samrått med länsstyrelsen för att bedöma om fiskevården skadas, trots att det nya servitutet är till förmån för 95 fastigheter. Det är anmärkningsvärt att förrättningslantmätaren inte samråder med länsstyrelsen i denna förrättning för att utreda uppdelningens eventuella konsekvenser för fiskevården då servitutet är så pass omfattande. Förrättningslantmätaren konstaterar att fiskeservitutet inte är till men för yrkesfisket. Det förrättningslantmätaren inte har kommenterat är om fiskeservitutet medför olägenhet av någon betydelse för fiskevården eller inte. Därmed blir prövningen av FBL 3:8 inte helt tillgodosedd, då förrättningslantmätaren endast valt att kommentera lagrummet till viss del.

Blekinge län

I Blekinge län har endast ett fiskeservitut bildats sedan 1972. Fiskeservitutet bildades för ändamålet sportfiske för att på så sätt kunna fortsätta bedriva verksamheten som under tioårsperioden dessförinnan hade bedrivits i form av ett arrendeavtal. Att notera är att enligt lagkommentarerna till FBL 3:8, kan sportfiskeintressen allmänt tillgodoses genom nyttjanderättsupplåtelse. Enligt dessa lagkommentarer får servitut för sportfiske bildas om det inte kan ske genom nyttjanderättsupplåtelse. Förrättningslantmätaren har tolkat lagrummet korrekt då arrendeavtalet sades upp av ena sakägaren har förrättningslantmätaren bildat detta servitut för att förmånsfastigheten ska kunna fortsätta bedriva sin verksamhet. Förrättningslantmätaren har i sitt beslut även beaktat de synpunkter fiskerikonstulanten i länet haft, vilket enligt handbok FBL är en viktig del av beslutsunderlaget. I förrättningen har delägarna fått lämna sina synpunkter, vilket även står i handbok FBL att de ska få tillfälle att göra. Att notera är dock att förrättningslantmätaren bildat ett servitut som strider mot JB 7:9, vilken stadgar att servitut inte får bildas på andelar i samfällighet.

Kronoberg län

De fiskeservitut som bildats i Kronoberg län sedan 1972 har alla bildats för ändamålet fritidsfiske. Enligt lagkommentarerna till FBL 3:8 är detta ett ändamål som fiskeservitut kan bildas för, till skillnad från t.ex. sportfiske som i allmänhet kan tillgodoses genom nyttjanderättsupplåtelse. Att notera är att i en av dessa förrättningar har ett fiskeservitut för fritidsfiske med handredskap bildats. En diskussion kan föras om inte förrättningslantmätaren varit för generös i sin prövning då ett officialservitut bildats för ändamålet sportfiske. I fyra av de sex förrättningarna har förrättningslantmätaren inte prövat FBL 3:8 trots att en uppdelning av fiske skett. Inte i något av de sex fiskeservituten har samråd skett med någon fiskerikonsulent vid länsstyrelsen. Fiskerikonsulenterna i avgränsningsområdet har som tidigare nämnts olika erfarenhet av dessa ärenden då det varierar hur ofta de blir kontaktade av lantmäteriet. Enligt vår uppfattning har dock fiskerikonsulenterna kunskaper om fiskebiologi och fiskevård varför ett samråd med dessa hade varit till fördel för fastighetsbildningsbeslutet.

9. Slutsatser

Bestämmelserna i FBL 3:8 är en så kallad skyddsbestämmelse som syftar till att skydda fiskevården vid olika fastighetsbildningsåtgärder. I lagens mening är tolkningen av begreppet fiskevård mycket vid, vilket ger upphov till mycket skilda prövningar när lagrummet tillämpas.

I avgränsningsområdet är det väldigt olika hur ofta kontoren stöter på fiskedelningsärenden, allt ifrån knappt ett ärende per år upp till ungefär 15. Av dessa är huvuddelen fiskedelningsärenden i samband med andra fastighetsbildningsåtgärder och endast något fåtal är rena fiskedelningsärenden. Hur ofta kontoren ställs inför dessa problem speglar också hur insatta de är i bedömningen av om det uppstår olägenhet för fiskevården. Eftersom förrättningslantmätare i allmänhet stöter på delning av fiske relativt sällan, saknar många erfarenheter och kunskaper om FBL 3:8. I många fall saknas utarbetade strategier för hur konsekvenserna ska bedömas vid uppdelning av fisket. Även bland de förrättningslantmätare som stöter på frågan mer frekvent skiljer sig bedömningsgrunderna åt. De kriterier som vi kunnat urskilja oftast bedöms är fiskerättens avkastning, fiskevattnets förvaltning samt möjligheterna att bedriva ett rationellt fiske inom fiskerätten. Utifrån de bedömningskriterier vi ansett varit viktiga vid fiskedelningsärenden har vi nedan sammanställt en lathund.

Vad gäller länsstyrelsernas yttranden i dessa ärenden kan konstateras att det inte finns någon enhetlig policy för hur länsstyrelserna i avgränsningsområdet avger sina yttranden. Det är även stor skillnad i hur ofta länsstyrelsen blir kontaktade av lantmäteriet, allt från tre till fyra gånger per år till endast någon enstaka gång under de senaste 16 åren. Här ser vi samma tendens som inom lantmäteriet att de länsstyrelser som oftast blir kontaktade i dessa ärenden har en strategi för att bedöma dessa frågor. Länsstyrelsen i Skåne län har utarbetat en policy som vi anser innehålla bra bedömningsgrunder som även stämmer väl överens med lagkommentarerna till FBL 3:8 samt studerade rättsfall. Sedan 1972 har tolv stycken fiskeservitut bildats i avgränsningsområdet, utav dessa har elva stycken bildats för ändamålet fritidsfiske. Här kan konstateras att FBL 3:8 endast prövats i cirka hälften av de fall detta varit aktuellt. Uppfattningen om vilka fiskevatten som har större skyddsvärde än andra skiljer sig åt överlag saknas åsikter om något fiskevatten är mer skyddsvärda än andra. Dock finns vissa åsikter om att stora enheter av fiskerätter och vissa värdefulla fiskarter är mer skyddsvärda än andra.

Efter studien av förrättningsakterna kan vi konstatera att det varierar stort hur förrättningslantmätarna utreder frågan om delning av fiske enligt FBL 3:8. Ibland väldigt noggrann undersökning då samråd sker både med länsstyrelsen och fiskevårdsområdesföreningen, till att ibland inte ens pröva FBL 3:8 fast detta ska ske. Detta visar på att det är en stor variation i hur FBL 3:8 tillämpas.

Sammanfattningsvis kan konstateras att FBL 3:8 inte alltid prövas fast den är tillämplig. När en prövning väl sker används och tolkas lagrummet på många olika sätt inom både lantmäteriet och länsstyrelsen.

9.1 Rekommendationer

Rör det sig om en oregistrerad samfällighet och en komplicerad utredning bör den sökande informeras om eventuella kostnader av att utreda denna. Detta för att den sökande ska få möjlighet att överväga sitt yrkande om att dela fiskerätten.

En helhetsbedömning av FBL 3:8 rekommenderas att göras utifrån följande kriterier:

- Kontrollera ändamålet för den begärda uppdelningen av en fiskerätt. Sportfiskeändamål utgör inget motiv för uppdelning av en fiskerätt.
- Kontrollera om fiskevattnet förvaltas av en fiskevårdsområdesförening eller samfällighetsförening vilket har en positiv inverkan på fiskevården. Är inte så fallet är risken att en uppdelning ytterligare kan försvåra en framtida förvaltning.
- Kontrollera om fiskevattnet klarar av ytterligare en fiskerättsinnehavare genom att jämföra fiskevattnets produktionsförmåga med totala fisketrycket som finns idag. Finns det utrymme för en fiskerättsinnehavare till? Med totala fisketrycket menas både fiskerättsinnehavare och fiskekortsinnehavare. För detta behövs sjöns genomsnittliga produktionsförmåga per hektar samt fiskerättsinnehavarnas och fiskekortsinnehavarnas fångster per år.
- Kontrollera att fiskerätten avkastar minst så mycket fisk som en genomsnittlig fiskerättsinnehavare i sjön drar upp. För att beräkna detta måste andelen i samfälligheten omvandlas till antal hektar fiskevattnen. När det gäller fiskerätt som inte grundar sig på andel i samfällighet finns redan antalet hektar i yrkandet. För detta behövs sjöns genomsnittliga produktionsförmåga per hektar och vad en genomsnittlig fiskerättsinnehavare drar upp per år. Dock sätts en nedre gräns för vad en fiskerättsinnehavare skall kunna dra upp till minst 75 kg.
- Kontakta länsstyrelsen för att få relevanta uppgifter enligt ovan samt deras synpunkt på frågan.
- Kontakta fiskevårdsområdesföreningen eller samfällighetsföreningen för att få relevanta uppgifter från dem samt deras synpunkt på frågan.

Vi är medvetna om att dessa uppgifter är svåra att få tag i, men eventuellt kan dessa finnas hos fiskevårdsområdesföreningen eller samfällighetsföreningen i form av en förvaltningsplan. Länsstyrelsen kan ha uppgifter om sjöars produktionsförmåga eller kan hjälpa till med att räkna ut detta.

10. Referenslista

10.1 Lagkommentarer

Bonde, F., Dahlsjö, A., Julstad, B. *Fastighetsbildningslagen* (1 oktober 2011, Zeteo), Norstedts Juridik AB, 2011

Beckman, L., Bäärnhjelm, M., Cederlöf, J., Gerleman, E., Hermansson, M., Larsson, N., Lindberg, M., Millqvist, G., Synnergren, Stieg. *Jordabalken* (1 oktober 2011, Zeteo), Norstedts Juridik AB, 2011.

Landahl, T., Nordström, O. *Fastighetsbildningslagen - En kommentar*, Upplaga 2, Norstedts Juridikförlag AB, Stockholm, 1991.

10.2 Förarbeten

SOU 2010:42 *Med fiskevård i fokus – en ny fiskevårdslag*

SOU 2009:53 *Fiskevård i enskilt vatten – en översyn av lagen om fiskevårdsområden*

SOU 2005:27 *Den svenska fiskerikontrollen – en utvärdering*

Proposition 1969:128 *Kungl. Maj:t:s proposition till riksdagen med förslag till fastighetsbildningslag; given Stockholms slott den 26 september 1969 Del B*

Proposition 1970:20 *Kungl. Maj:t:s proposition till riksdagen med förslag till jordabalk; given Stockholms slott den 20 mars 1970 Del B*

10.3 Myndighetspublikationer

Lantmäteriet 2012. *Handbok FBL* (Version 2012-01-02)
Lantmäteriet, Gävle

LMV-Rapport 2004:6. *Handbok Registerkarta*
Lantmäteriet, Gävle

LMV-Rapport 1983:8. *Rätten till vatten och fiske – en sammanställning av rättsregler och rättspraxis.*
Lantmäteriet, Gävle

10.4 Litteratur

Ekbäck, Peter (2009). *Fastighetsbildning och Fastighetsbestämning*
Fastighetsvetenskap, Kungliga Tekniska Högskolan, Stockholm

Julstad, Barbro (2011). *Fastighetsindelning och markanvändning* (4:e upplagan)
Nordstedts Juridik AB, Stockholm

10.5 Rättsfall

NJA 1976 s. 242

Ö 2702-04, Göta Hovrätt, 2006-08-25

Ö 4167/95, Svea Hovrätt avd 14, 1996-08-27

UÖ 2127, Hovrätten Övre Norrland, 1994-07-17

UÖ 5, Hovrätten Västra Sverige avd 1, 1983-02-10

UÖ 2091, Hovrätten Övre Norrland, 1979-10-11

UÖ 2111, Hovrätten Övre Norrland, 1979-12-14

10.6 Förrättningsakter

1263-284 Svedala kommun

1267-77 Höör kommun

1137-105 Örkelljunga kommun

1263-16 Svedala kommun

1267-345 Höör kommun

1256-767 Östra Göinge kommun

1276-1013 Klippan kommun

1082-87/36 Karlshamns kommun

1081-03/36 Ronneby kommun

1081- 03/86 Ronneby kommun

0760-00/9 Uppvidinge kommun

0760-02/28 Uppvidinge kommun

0763-03/34 Tingsryd kommun

0763-04/4 Tingsryd kommun

0764-03/34 Alvesta kommun

0780K-07/148 Växjö kommun

0780K-03/1 Växjö kommun

07-SÖS-683 Tingsryd kommun

10.7 Intervjuer

Johan Wagnström, Fiskeridirektör, Länsstyrelsen Skåne län
intervju 2012-02-07

Lars Lundahl, Länsfiskekonsulent, Länsstyrelsen Blekinge län
telefonintervju 2012-02-16

Olof Lessmark, Fiskeridirektör, Länsstyrelsen Kronobergs län
telefonintervju 2012-02-16

Rudi Olvenmyr, f.d. Förrättningslantmätare, SLM Karlskrona
telefonintervju 2012-03-06

Carl Enström, Förrättningslantmätare, SLM Växjö
intervju 2012-03-14

Jörgen Bengtsson, Förrättningslantmätare, KLM Hässleholm
intervju 2012-03-20

10.8 Elektroniska källor

Länsstyrelsen Kronobergs län (1). *Fritidsfiske*

Tillgänglig på:

<http://www.lansstyrelsen.se/kronoberg/Sv/djur-och-natur/fiske/Pages/fritidsfiske.aspx>

Hämtad: 2012-02-17

10.9 E-post korrespondens

Fredrik Warnquist, universitetsadjunkt, Fastighetsvetenskap, LTH, Lunds Universitet,
e-post korrespondens 2012-01-23

Håkan Söderberg, förrättningslantmätare, SLM Vetlanda
e-post korrespondens 2012-04-11

Rasmus Lindberg, förrättningslantmätare, SLM Ängelholm
e-post korrespondens 2012-04-10

Olle Östlund, f.d. förrättningslantmätare, SLM Kristianstad
e-post korrespondens med Fredrik Warnquist 2012-02-15

10.10 Övriga

Håkan Söderberg, förrättningslantmätare, SLM Vetlanda
telefonsamtal 2012-02-09

Åsa Hansson, universitetslektor, Fastighetsvetenskap, LTH, Lunds Universitet,
samtal 2012-03-30.

Bilaga 1 Länsstyrelsens policy vid fiskedelning i Skåne län

LÄNSSTYRELSEN
I SKÅNE LÄN

PM
2009-01-07

Vår referens

Fiskeridirektör
Johan Wagnström
044-25 20 36

Policy vid avgörande om uppdelning av fiskerätt vid lantmäteriförrättning

Länsstyrelsen ska vid fastighetsbildningsärenden yttra sig över lämpligheten att föra över fiskerätt eller dela på fiskerätt. Detta kan ske genom avstyckning, fastighetsreglering eller fastighetsklyvning. Det som ska ligga till grund för prövningen är att delningen av fiskerätten inte ska försvåra förvaltningen av fisket i sjön eller vattendraget.

Länsstyrelsen har fram till dags dato yttrat sig i dessa ärenden men har inte haft några fastställda principer för sina ställningstagande. För att ge en mer likvärdig bedömning av framtida fall har Länsstyrelsen här lagt fast riktlinjer för framtida bedömningar i dessa ärendena.

Länsstyrelsens utgångspunkt är att fiskerätten idag är uppsplittrad och att ytterligare uppdelningar ska undvikas. Skälet till detta är att en ökad uppdelning av fiskerätten i flera mindre försvårar den gemensam förvaltningen av fisket då fler delägare ska komma överens. Varje ärende måste dock beakta de särskilda förutsättningarna som finns i varje enskilt fall. Länsstyrelsen kommer med denna inriktningen och med nedanstående förutsättningar som grund att yttra sig i dessa ärenden.

Fiskerättens avkastning

Ett absolut krav är att den avdelade fiskerätten är så stor att den medger ett fiske som är av en omfattning som är rationellt möjlig att nyttja. Fiske med handredskap upplåtes i flertalet vatten genom fiskekort. Fiske med dessa redskap utgör således inget motiv för uppdelning av fiskerätt.

Delning av fiske vid fastighetsbildning

Således är grunden för avdelning av fiskerätt, fisket med mängdfångande redskap för att tillgodogöra sig fisk och kräftor för konsumtion.

För ett fiske som normalt inte upplåts och således kräver ägd fiskerätt, d.v.s. nätfiske och kräftfiske, är en möjlig årlig avkastning på minst **100 kg** en nedre gräns för vad som kan anses vara rimlig för att kunna godkänna en avstyckning.

Detta innebär att vid en avkastning på 10 kilo konsumtionsfisk¹ och kräftor per hektar och år krävs att den avstyckade fiskerätten minst måste omfatta 10 hektar fiskevatten.

Yttrande över Ebbarp 1:10 i denna del

Immeln är att betrakta som en näringsfattig sjö och en möjlig avkastning på 7,5 kg/ha ger en totalavkastning på 18 ton per år. För att kunna fiska **100 kg** krävs 13,5 hektar fiskevatten.

Ebbarps by har 9,7 % av Immelns totala yta på 2 428 hektar vilket är 236 hektar. Ebbarp 1:10 har 5/84 mantal av de totala 1/3 mantal eller 17,8 % av fiskerätten i byn. Detta innebär att Ebbarp 1:10s andel i fiskesamfälligheten skulle kunna översättas till att omfatta 42 ha av byns fiskevatten. Att dela av 10 % d.v.s. motsvarande 4,2 hektar av denna fastighets fiskevatten är inte aktuellt med tanke på ovan fört resonemang.

Fiskerättens förvaltning

Andra faktorer som ska vägas in är om fiskerätten är samfällad eller skiftad. I en samfällad fiskerätt är avstyckningen enbart tänkbar om det finns en fiskevårdsområdesförening för vattnet i fråga. Ett skiftat fiske är i denna del enklare att acceptera.

Yttrande över Ebbarp 1:10 i denna del

Immeln är organiserat i ett fiskevårdsområde. Fisket i Ebbarps by är sannolikt samfällt vilket innebär ett gemensamt fiske i byns vatten för dem som har fiskerätt i byn. Fiskevårdsområdesföreningens förvaltning omfattar inte någon uppdelning av samfällad fiskerätt i form av antal tillåtna redskap annat än vad avser kräftfisket. Detta innebär att det inte finns några regler som styr omfattningen av en delägars fiske utan det är upp till fiskerättsägarna i resp. by att hantera.

Möjligheten att bedriva ett rationellt fiske

Att ge en fastighet fiskerätt vid lantmåteriförrättning kan bara komma ifråga om förrättningen resulterar i fastigheter vars fiskerätter medger ett fiske av rimlig omfattning. Detta gäller även om det finns ett fiskevårdsområde för vattnet ifråga.

¹ I fiskeriverksrapporten Info Sölab nr 11 1978, anger Lennart Nyman att en potentiell avkastning av matfisk i näringsrika vatten i Skåne kan uppgå till 25 kg/ha i sjöar >4 km² och 20 kg/ha i sjöar < 4 km². Motsvarande siffror för näringsfattiga sjöar i Skånes norra del är 7,5 kg/ha. Därtill tillkommer uttagspotentialen av ”skräpfisk”, som i vissa fall kan uppgå till lika mycket.

Delning av fiske vid fastighetsbildning

Om så ej är fallet kommer fisket ske på bekostnad av övriga delägares fiske. Exempelvis bör minst 10 kräftmjärdar kunna nyttjas och minst ett nät á 30 meter. Rimligheten i detta avgörs genom att beakta hur stor mängd redskap som nyttjas idag.

Yttrande över Ebbarp 1:10 i denna del

I det aktuella fallet skulle krävas att den totala nätmängden som idag nyttjas i Ebbarps by skulle vara 1680 meter och 560 kräftmjärdar för att man med stöd av en avdelad fiskerätt på 1,78 % av byn fiskerätt skulle kunna nyttja 10 kräftburar och 30 m nät. Idag får man enligt fiskevårdsområdets bestämmelser inom Ebbarp nyttja 388 kräftmjärdar.

Johan Wagnström

Delning av fiske vid fastighetsbildning

Bilaga 2 Enkät

Examensarbete – Delning av fiske vid fastighetsbildning

Vi är två studenter som studerar Civilingenjör Lantmäteri vid Lunds Tekniska Högskola. Under vårterminen 2012 skriver vi vårt examensarbete, vilket handlar om delning av fiske vid fastighetsbildning. Vid fastighetsbildningsåtgärder som berör någon form av fiskerätt ska skyddsbestämmelsen i FBL 3:8, som syftar till att skydda fisket från skadlig delning, tillämpas.

3 Kap Fastighetsbildningslagen

8§Fiske får ej uppdelas genom fastighetsbildning på sätt som medför olägenhet av någon betydelse för fiskevården. Uppdelning får dock ske, om den är nödvändig för att möjliggöra en eljest angelägen ändring i fastighetsindelningen och icke medför avsevärd olägenhet för fiskevården.

Ingår fiske i äganderätten till vattenområde och föreligger enligt första stycket hinder mot fastighetsbildningsåtgärd beträffande området, får bestämmas att fastighetsbildningen icke skall omfatta fisket, om fastighetsbildningen är av synnerlig vikt för en lämplig fastighetsindelning eller i övrigt av betydande allmänt intresse. Även om fastighetsbildningen ej är av den betydelse som nu angivits, får sådan bestämmelse meddelas, om vattenområdet är gemensamt för flera fastigheter.

Syftet med examensarbetet är att utreda hur skyddet för skadlig delning av fiske i FBL 3:8 tillämpas av lantmäterimyndigheten. Avgränsningsområdet i examensarbetet är Skåne, Blekinge samt Kronobergs län. Denna enkät syftar till att undersöka hur paragrafen tillämpas i praktiken. Intervjun är en viktig del av det undersökande arbetet i examensarbetet.

1. Hur många *rena* fiskedelningsärenden där FBL 3:8 är tillämplig har ni per år?
d.v.s. ärenden som endast handlar om att dela ett fiske.

2. Hur många övriga fiskedelningsärenden där FBL 3:8 är tillämplig har ni per år?
d.v.s. delningar i samband med t.ex. avstyckning, klyvning och fastighetsreglering.

Delning av fiske vid fastighetsbildning

3. Finns det någon särskild förrättningslantmätare som har hand om dessa frågor på ert kontor? Finns det någon som har specialistkunskap kring detta?

4. Finns det kunskaper inom ert kontor vad gäller fiskebiologi och fiskevård? d.v.s. inte bara den juridiska kunskapen?

5. När FBL 3:8 är tillämplig, brukar ni då samråda med länsstyrelsen i sådana frågor? Om ja hur vanligt är det med sådana samråd och vad utreds vid dessa?

6. När FBL 3:8 är tillämplig och fisket förvaltas av en samfällighetsförening eller fiskevårdsområdesförening, brukar ni då samråda med dem i sådana frågor? Om ja hur vanligt är det med sådana samråd och vad utreds vid dessa?

7. Vid delning av fiske enligt 3:8 får delningen inte medföra olägenhet av någon betydelse för fiskevården. Vilka faktorer bedömer ni för att avgöra om det uppstår olägenheter för fisket?

8. Kan de faktorer som ni beaktar, i de fall när olägenheter vid uppdelning av fiske uppstår, graderas? Om ja, vilka är faktorerna, samt hur brukar ni gradera dessa?

9. Gör ni olika bedömningar av skadlig delning för fiske, beroende på vilken typ av fiskevatten det handlar om? Har vissa fiskevatten större skyddsvärde än andra?

Delning av fiske vid fastighetsbildning

10. Om ja på föregående fråga, har ni då en bedömningsnyckel för hur man bedömer olika fiskevatten?

11. Om man stoppar en förrättning enligt första stycket, hur ofta gör man då bedömningen att enligt andra stycket i FBL 3:8 bryta ut det bundna fisket från vattenområdet och därmed göra det till ett fristående fiske?

12. Hur många fiskeservitut bildar ni per år på ert kontor?

13. För vilka situationer och för vilket fiskeändamål, bildar ni fiskeservitut?

14. Har ni någon uppfattning om hur synen på ”Skyddet för fisket” förändrats, sedan tillkomsten av FBL 1972? (Dessförinnan reglerades detta i Jorddelningslagen, JDL).

15. Finns det några rättsfall inom den region ert kontor ligger i som berör delning fiske? Om ja, tillämpar ni dess innebörd?

Tack för din medverkan

Vänliga Hälsningar

Jens Nilsson & Marcus Söderström